

AMATÉRSKÁ — 2013

scēna

59. ročník dvouměsíčníku
pro otázky amatérského divadla
a uměleckého přednesu

4

O smyslu festivalů
Jiráskův Hronov nadprůměrný
Amatérské umění a společnost

80 Kč

↑ Dílna Šrámkova Písku ŠUMPERK 2013, ze semináře Molière – Syntetické divadlo | foto: Michal Drtina

AMATÉRSKÁ SCÉNA

Dvoutměsíčník pro otázky amatérského divadla a uměleckého přednesu
Ročník 50. (Ochotnické divadlo 59.)
www.amaterskascena.cz

Vydává: Národní informační a poradenské středisko pro kulturu
Blanická 4, 120 21 Praha 2

Vedoucí redaktor: Michal Drtina
Redaktor: Pavlína Schejbalová
Redakční rada: Jan Císař, Hana Galetková, Petr Christov, Marcela Kollertová, Kamila Kostřicová, Vít Neznal, Dagmar Roubalová, Milan Schejbal, Jana Soprová, Hana Šíková, Jitka Šotkovská, Jakub Vašíček, Zuzana Vojtišková, Tomáš Volkmer, Jaroslav Vondruška

Grafická úprava čísla a sazba: Petra Líbová
Foto na obálce: Ivo Mičkal (Kytice – DS Korek, Praha)

Adresa redakce:
NIPOS-ARTAMA, P. O. BOX 12 / Blanická 4, 120 21 Praha 2,
tel. 606 644 294, e-mail: drtina@nipos-mk.cz

Tiskne Unipress, s. r. o., Turnov
Rozšiřuje Adiservis, s. r. o., Praha, www.adiservis.cz
Objednávky předplatného přijímá redakce.
Cena ročního předplatného Kč 480,- (cena jednotlivého výtisku 80 Kč)

Nevyžádané rukopisy a obrazový materiál redakce nevrací.

Toto číslo bylo odevzdáno do tisku 2. října 2013
Příští číslo vyjde počátkem listopadu 2013

© NIPOS PRAHA 2013
ISSN 0002—6786 / Registrační číslo: MK CR E 4608

Kód pro volný přístup k elektronické verzi článků AS
04/2013: festiv22

Obsah

Zklidnění zjitřených ran Michal Drtina.....	1
O smyslu festivalů Zuzana Vojtišková.....	2
Noc divadel Eliška Míkovcová.....	4
Činohra není mrtvá Pavlína Schejbalová.....	5
Z druhého břehu Jan Císař.....	8
Hronov skončil Alena Zemančíková.....	10
Díl 4. – Maska dočasná Zuzana Pitnerová.....	16
Masky Kamil Bělohávek.....	18
Jiráskův Hronov ve znamení změny Vojtěch Dvořák.....	20
Hronov nadprůměrný Kateřina Holobradová.....	21
83/2013 Štěpán Macura.....	22
Z hronovského deníčku Dana Radová.....	26
Zpráva ze semináře TP a 83. JH Jaromír Rezek.....	28
Hronovské výšiny Martina Schlegelová.....	29
Ještě pár slov po mnoha slovech Jan Šotkovský.....	31
Loutkářská Chrudim 2013 Jana Soprová.....	34
Seminář A pohledem seminaristů	38
Mezinárodní div. festival Soukání 2013 Jonáš Konývka.....	40
Divadelníci a folkloristé jsou dvě naprosto rozdílné skupiny Jan Mrázek.....	43
Valaši v Hronově zářili už v 50. letech	45
Závěrečné hodnocení Scénické žatvy 2013 Miroslav Zwiefelhofer.....	46
Pro SŽ hledáme ty nejlepší inscenace Michal Drtina.....	47
Organizování komunity shora se brzy stane přežitkem Michal Drtina.....	50
Změníme pohled na umění ve veřejném prostoru David Kořínek.....	53
Den poslední se nachýlil Martina Erbová.....	54
Film na přání a v přímém přenosu Jana Posníková.....	55
Mezinárodní konference Amatérské umění v 21. století	57
Amatérské umění a společnost Luděk Richter.....	58
Co mi přinesla Velká Lhota Gabriela Veselá.....	61
Offroad outdoor site-specific Kytice Michal Drtina.....	63

Zklidnění zjitřených ran

Čtvrté číslo Amatérské scény je trochu monotematické, vím, ale doufám, že i tak pro vás bude něčím podnětné. Věnuje se především divadelním festivalům, kterými jsme o prázdninách zakončili další divadelní sezonu v mnohých ohledech výjimečnou a nejenom tím, že se objevilo větší množství kvalitních a velmi podnětných inscenací. Ale také tím, že nás v posledních letech provází vzrušené debaty v rámci činoherního divadla i v rámci příprav Jiráskova Hronova. Diskuse o tom, který z pohledů na činohru nebo JH je ten nejsprávnější, zda má pravdu jedna nebo druhá strana nebo obě nebo žádná. V jistých chvílích to vypadalo, že se nikdo nikdy nedomluví a že, ač nám všem jde v podstatě o jednu věc, budeme tábořit každý na jiném břehu beze snahy postavit most, nebo alespoň pramici, která by občas někoho převezla tam a zpět. Nicméně Jiráskův Hronov model výběru zvolil, a i když gesta obou stran připomínala italskou domácnost, nakonec dopadl, díky „úrodné sezóně“, dobře. Jestli byla zvolená cesta správná nebo ne, se potvrdí nebo vyvrátí v následujících letech. Já osobně mám dobrý pocit z toho, že se odborná rada pro činoherní divadlo na svém posledním jednání přiklonila k názoru, že k posouzení zvoleného směru bude dobré zavedený systém ponechat minimálně v příštím roce. A když už jsem u odborné rady pro činoherní divadlo. Rád zmíním, že již v listopadu loňského roku tato rada po náročném jednání doporučila za přesně daných podmínek vrácení nominací do postupového systému činoherního divadla v následující sezoně, tedy v sezoně 2013/14. Jednání o propozicích nebylo jednoduché, ale podařilo se je vytvořit díky ústupkům všech stran jako konsensus možného a věřím, že tento fakt přispěje k dalšímu zklidnění zjitřených ran.

Škoda jen, že jsou výstupy z jednání odborných rad nebo festivalových výborů stále utajované. Vznikají tak zbytečně fámy a prostor pro manipulaci s názory. Ale to si vlastně sypu popel na hlavu.

Velice trefně tuto zvláštní vlastnost současné naší společnosti popsal Vladimír Hulec v jednom z diskusních příspěvků k článku o festivalu Divadlo Plzeň na internetových Divadelních novinách: „Já všechno vím, ale vám to nepovím, sektářství, kabinetní politika... Typicky české a typicky normalizační. Pardon současné. Právě otevřenost a schopnost (a ochota) veřejně probírat veřejné dění činí společnost občanskou a skutečně svobodnou. Není-li, budeme stále mezi sebou válčit, nechápat se a nevrážit.“

Podobné problémy najdeme i u našich slovenských sousedů. Pokud si přečtete rozhovory, které jsem přivezl z letošní Scénické žatvy, zjistíte, že se na Slovensku, stejně jako v Česku, stále bolestně vyrovnávají s dědictvím minulostí.

Filozof Jan Sokol v rozhovoru pro organizátory vědeckých přednášek Science Café říká: „Jednou z příčin našich současných problémů je, že nerozumíme svobodě a každý si pod ní představuje něco jiného. Pro mladého člověka znamená zbavit se omezení, zábran, překážek. To je v pořádku, jenže mnoho lidí, zdá se mi, u téhle naivní představy zůstane až do penze. Nechápu, že svoboda je možná jenom ve společnosti. Někteří ji hledají třeba na horách, v Antarktidě nebo někde v poušti, kde jsou sami, ale to jsou jenom takové extrémní zkušenosti. Normální svoboda je vždycky mezi lidmi a má vzájemnou povahu. Nemá smysl se ptát, jestli byl Robinson na ostrově svobodný.“

Žijeme mezi lidmi a čím dál víc na sobě fakticky závisíme. Učitelé a obchodníci, řidiči a uklízečky, právníci a lékaři, úředníci i umělci – všichni se žijí z druhých lidí a na pustém ostrově by se neuživil. Lidé nám přihrávají různé možnosti a příležitosti a my zase jim. Tohle je pak konkrétní podoba svobody ve společnosti, kterou rád přirovnávám ke hře.

Důležité je, aby si společnost „pravidla hry“ dobře nastavila, ale také je dodržovala a vymáhala. Praktický problém společnosti, legislativy, vlády atd., je udržovat únosnou rovnováhu mezi mírou svobody a mírou bezpečí. Ty vždycky stojí proti sobě. Mnoho lidí svobodu vlastně nepotřebuje a stará se jen o bezpečí. To jim každý režim nějak poskytne: v nejhorším zavře všechny do klece, aby se nemuseli nikoho bát. Koneckonců i za komunistů se dalo žít, když člověk nechtěl nemožné. Můj táta vždycky říkal: „Komunismus je, jako když jsi po krk ve vodě. Dokud stojíš na místě, nic ti nechybí, ale když chceš udělat krok, zjistíš, že to nejde.“ Mimořádný úkol a odpovědnost vzdělaných lidí je zastávat se svobody, protože společnost se musí také hýbat. Nemůžeme jen stát na místě a bát se udělat krok.“

Michal Drtina

O smyslu festivalů

Je až neuvěřitelné, kolik nejrozličnějších amatérských a profesionálních divadelních festivalů se v České republice koná. Například loutkářských je přes stovku; činoherních, tanečních a jiných bude ještě víc. Nabízí se otázka, jestli všechny ty festivaly a přehlídky mají smysl a není-li to mrhání energie a peněz. Já se přikláním k tomu, že je potřeba tyto aktivity podporovat a pěstovat si je.

Od začátku letošního roku jsem navštívila (a zpravidla na nich zůstala po celou dobu) deset amatérských a profesionálních divadelních festivalů: Modrý kocour Turnov, Skupovy Strakonice, Turnovský drahokam, Festival amatérského divadla Kladno, Piknik Volyně, Mateřinka Liberec, Loutkářská Chrudim, Jiráskův Hronov, Scénická žatva Martin, Spectaculo Interesse Ostrava. Každý z nich má svůj záměr, je zacílen na jiné diváky, přináší svou kvalitu i řadu otázek, které jsou s jeho konáním a organizací spojené. Není podstatné, jestli se jedná o víkendovou přehlídku nebo celotýdenní festival; je-li akce dobře připravená, může mít přínos jak pro místo, kde se koná (propagace města, příliv peněz pro podnikavé podnikatele, navázání pracovních kontaktů apod.), tak pro účastníky, kteří na ni přijedou (rozšiřují si povědomí o tom, co dělají druzí, tříbí si názory a vkus, rozvíjejí své znalosti, navazují tvůrčí i pracovní kontakty, přátelství, získávají silné zážitky apod.).

Osobně dávám přednost festivalům, které jsou otevřené, reagují na vývoj ve společnosti i v oboru, nebrání se změnám, přijímání nových návštěvníků, neustále přemýšlejí, jak a co vylepšit, čeho se už vzdát, protože to přestalo být funkční apod. Uzavřený festival, který léta funguje ve stejném schématu, zve k účasti tytéž soubory, nesnaží se přizpůsobit podmínky novým podnětům, postupně ztrácí smysl. Může být sice příjemným setkáním několika lidí, kteří se už léta znají a jednou za rok se rádi vidí, ale nemožní jim, aby se ve své práci či koníčku rozvíjeli (a nemusí se jednat

jen o růst v divadelní tvorbě, mám na mysli i osobnostní rozvoj, rozšíření si obzoru, který jsem schopen vidět apod.).

Výsadou amatérských přehlídek jsou odborné poroty, které otevřeně diskutují a podávají nejrozličnější reflexe; na profesionálních festivalech často nebývá takové přímé a konkrétní hodnocení zvykem a tvůrcům možná i chybí. Amatérské přehlídky se naopak ve značném rozsahu honosí nejrozličnějšími diskusními kluby a tištěnými zpravodaji, které přinášejí reflexe odehraných představení, ale také vzdělávacími semináři a tvůrčími dílnami, někde dokonce i přednáškami (Scénická žatva na Slovensku mě touto nabídkou přímo nadchla).

Festivaly otevřené novým podnětům jsou pro divadelníky (i ty amatérské) jakousi konferencí. Nabízejí buď přehlídku toho, co se podařilo udělat v daném kraji během roku, nebo přinášejí to nejlepší v daném oboru. Zajímavé je, že postupový systém amatérských přehlídek je daleko demokratičtější a objektivnější (ať už k jeho podobě můžeme mít jakékoli výhrady), než výběr inscenací na profesionální festivaly, kde rozhoduje dramaturgická rada, složená zpravidla z vedení divadla, které festival pořádá.

Velkým bolehlavem organizátorů je otázka, jak na festival přilákat diváky. Někde je výhrou už jen to, že se festival vůbec koná, protože mimo něj je v daném místě kulturních příležitostí pro lidi velmi málo, jinde je potřeba složit program tak, aby nabídka byla natolik lákavá, že diváky přitáhne sama, či je potřeba vytvořit atraktivní do-

provodný program apod. Někde jde především o to přilákat festivalové hosty, tedy samotné divadelníky, jinde zase přivést do divadla i místní publikum. Festivaly si (až na výjimky) bohužel často žijí jaksi uzavřeně v prostoru divadelních sálů a několika vybraných hospod. Zvláště přehlídky ve větších městech trpí tímto odtržením od místa, kde se konají. I když se po městě rozvěsí plakáty, uspořádá se pouliční show, často se nedaří proniknout mezi obyvatele města a vzbudit v nich zájem o dění na festivalu. Vždycky uctivě naslouchám vzpomínkám pamětníků, jak dříve festivalem žilo celé město, zapojovali se do něj obchodníci, zajímali se o něj diváci, lidé se v hospodách družili, hrálo se spontánně na ulici, vznikaly jednorázové produkce z momentálního nápadu a nálady... Možná lidi dnes brzdí nejrůznější povinnosti, pracovní vytížení, mnohé předpisy a pravidla, která svazují ruce podnikatelům... Nevím, ale je škoda, že si města svých festivalů mnohde více neváží.

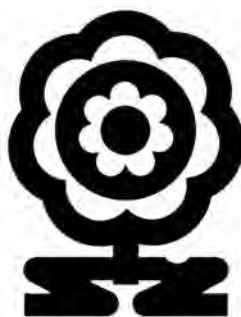
Snad každý festival má své tradiční návštěvníky, kteří se na něj vrací pravidelně a vytvářejí tak ducha celého festivalu. Bohužel je čím dál tím běžnější, že se festivaly stávají pro mnohé soubory jen „průjezdovou“ stanicí; jejich členové nemají dostatek motivace, chuti či možností zůstat po celou dobu festivalu a užívat si tvůrčí atmosféry. Nejsem příznivcem festivalů, které účastníkům svými stanovami nařizují, aby na festivalu zůstali celou dobu; toto jednání mě dokonce skoro až odrazuje od návštěvy takové přehlídky, ale zároveň jsem přesvědčena, že je důležité vyvarovat se tendence, aby se zvláště z amatérských přehlídek stala jen místa, která budou primárně brá-

na pouze jako příležitost prezentovat práci souboru a zpropagovat ji, nikoli jako místa setkávání a diskusí, místa, kde se navazují přátelství, získávají podněty a zážitky, místa, která nás kultivují, přinášejí nám možnosti smysluplného využití a seberealizace, obohacují naši duši a dělají z nás kulturní a pře-

mýslivé lidi. Musí to však vznikat spontánně, přirozenou cestou, dobrou nabídkou festivalů, podmínek pro účastníky a prostředím, v němž lidé rádi pobudou.

**Zuzana Vojtíšková,
divadelní a rozhlasová
dramaturgyně**

Noc divadel s účastí amatérských souborů

Více než 80 souborů a divadel z 21 českých a moravských měst se rozhodlo zapojit do projektu Noc divadel 2013. Sobota 16. listopadu 2013 se tak stane dnem otevřených divadel a výjimečných zážitků. Akce proběhne souběžně v 11 evropských zemích – poprvé také v České republice, kde je jejím koordinátorem Institut umění – Divadelní ústav (IDU).

NOC DIVADEL 2013

Komponovaný večer European Theatre Night funguje již od roku 2008 a vždy třetí listopadovou sobotu představuje divadlo tvořivým způsobem v netradiční formě. „Velmi nás těší, že projekt Noc divadel vyvolal mezi soubory takový zájem a rádi jsme se ujali koordinace akce v České republice. Akce zviditelní v povědomí diváků nejen jednotlivé divadelní scény, ale i české divadlo jako takové. Zároveň zapojení v takto rozsáhlém evropském projektu může být příslibem zajímavé spolupráce do budoucna,“ říká Pavla Petrová, ředitelka Institutu umění – Divadelního ústavu.

V sobotu 16. listopadu otevrou divadla své prostory, aby umožnila divákům prožít nespočet nejen divadelních zážitků: na programu budou

představení pro děti i pro dospělé, autorská čtení, workshopy a semináře, koncerty, projekce filmů a inscenací či prohlídky zákulisí. Noc divadel 2013 proběhne ve většině divadel pro návštěvníky zdarma, avšak z kapacitních důvodů je nutná registrace zájemců. Aktivita zpoplatněné symbolickým poplatkem budou v programu označeny.

Noc divadel 2013 nabídne české veřejnosti srovnatelné kulturní vyžití jako projekty zaměřené na jiné umělecké obory – například Noc literatury či Muzejní noc. „Program začíná už dopoledne, kdy budou cílovou skupinou především rodiny s dětmi. Divadla připravila pohádky, dětské zážitkové hry a workshopy pro nejmenší. V odpoledních hodinách odstartuje i program pro dospělé, který bude probíhat až do noci, v některých prostorech až do ranních hodin. Diváci se mohou těšit na opravdu netradiční a různorodé zážitky, hrát se bude nejen na prknech velkých divadel či v menších alternativních prostorech, ale i na ulici, ve vestibulu metra či na nádraží,“ doplňuje Eliška Míkovcová, PR Institutu umění – Divadelního ústavu. Program Noci divadel 2013 bude k dispozici v prvním říjnovém týdnu.

Z amatérských souborů nabízí program Divadelní spolek KRAKONOŠ, OLDstars, Divadlo Dagmar Karlovy Vary, Divadlo Jesličky Josefa Tejkla, Divadýlko na dlani, Divadlo Kámen nebo Divadlo Sem-TamFór.

Eliška Míkovcová
Institut umění – Divadelní ústav

Více najdete na internetových stránkách projektu
www.nocdivadel.cz

Aktuální informace najdete také na
www.facebook.com/nocdivadel

Webové stránky iniciátora projektu Europeantheatrenight
www.europeantheatrenight.com

Činohra není mrtvá

Nad současným stavem činoherního amatérského divadla se zamýšlí režisér, lektor, člen odborné rady pro činoherní divadlo, pedagog pražské DAMU Milan Schejbal, který mimo jiné říká: „V činoherním divadle dochází k jisté renesanci. Poslední dobou mám pocit, že po obohacení o postupy 80. a zejména 90. let minulého století se činohra vrací ke svým kořenům. Tvůrci (alespoň jejich část) k ní přistupují moderně – k textům, režii i k herecké práci –, inscenace (alespoň ty, které jsou zmiňovány níže) nejsou postaveny na tradičních předlohách, spíš na odvážnějších, a jde o poučené přístupy. Nejde, dejme tomu, o to pouze pobavit diváka, ale i o téma a snahu něco sdělit.“

Jak bys hodnotil činohru v současném amatérském divadle? Co se na ní dá pochválit?

Činoherní divadlo se vymanilo ze své určité krize. Byla tu doba, kdy se hodně hovořilo o tom, že prostředky činohry jsou vyčerpané, že činohra nemá co říct, že je „mrtvá“ atd. Myslím si, že současnost dokazuje opak, že činohra mrtvá není, a naopak prožívá fázi vzestupu. Nechci říkat, že je na vrcholu, ale výsledky posledního období napovídají, že činohra v druhové plejádě divadla nachází opět svoje místo.

Není tak dávno období, které mnozí divadelníci nazývají postmodernou nebo post postmodernou, období, kdy se logicky hledaly další a další nové a neotřelé, především formální prostředky, které šly zpětně i do oblasti obsahové a tematické; nové vyjadřovací prostředky nebo nový divadelní jazyk, který by odrazil soudobý chaos, dobu názorové i formální synkreze. Toto období zaznamenalo řadu výrazných divadelních počínů, ale stejně jako různá předešlá divadelní období se svým způsobem vyčerpal. Čím dál tím víc pozoruji návrat k podstatě činohry jako takové, samozřejmě obohacené o zmíněný fenomén postmoderních postupů, což se projevuje například tím, že není tak striktně dodržován požadavek žánrově stylové jednoty inscenace apod. Ostatně z historického hlediska se činohra vždy obohacovala soudobými trendy, například prvky absurdního divadla, divadla krutosti a různými jinými vlivy. Zájem o kořeny činohry vnímám u většiny divadelníků, ať už amatérských, či profesionálních. Koneckonců to pozoruji i ve své pedagogické praxi – při práci se studenty režie a dramaturgie na DAMU. Dáleko více je nyní zajímavá textová předloha a její možnosti interpretace než prvotně forma sdělení či téma, které teprve zpětně hledá pro svůj jevištní tvar různé zdroje intertextuální (v předlohách dramatických, literárních, filozofických, hudebních atd.).

Navíc je neoddiskutovatelné, že činohra zůstává i dnes hlavním proudem amatérského divadla z hlediska kvantitativního. I v době postmoderny a různých jiných formálních výbojů bylo u nás nejvíce souborů, které používaly a používají prostředky činoherního divadla založené na textové předloze a opřené o realistické herectví, které vychází především z psychologické motivace postav.

Zní to pro činohru optimisticky. Jaké máš pro tahle svá tvrzení důkazy?

Myslím, že zmíněný vzestup je patrný především v divadelní kvalitě, kterou činohra přinesla v loňském a letošním roce. Když člověk bere Jiráskův Hronov jako určitou výkladní skříň českého amatérského divadla, tj. toho nejlepšího, co se v daném oboru urodilo, tak ať se na jeho program dívám z jakéhokoli úhlu pohledu, pro mě letos překvapivě v dané konkurenci přinesly činoherní inscenace nezapomenutelnou divadelní hodnotu nebo až nezapomenutelný zážitek. Rozhodně činoherní divadlo patřilo v letošní skladbě JH k tomu, co už nemůžeme brát jako trpěnou oblast, což se v několika posledních letech dělo, ale činohra si opět získává, řekněme, jistý respekt mezi divadelníky. Byť ne bez problémů, samozřejmě. A týká se to předlohy i zpracování, tj. dramaturgie, režie a v neposlední řadě i herectví.

Rád bych se zmínil o dvou inscenacích, které ono široké pole činoherního divadla svým způsobem letos na JH reprezentovaly. Je to na prvním místě inscenace **Testosteron Divadla POINT Prostějov**, pro mě osobně nevšední zážitek. Vznikla na pevné textové základně (ačkoliv došlo k textovým úpravám) a souboru v čele s režisérem Jakubem Hyndrychem se podařilo tento text přenést autentickým způsobem na jeviště, hlavně využitím hereckého potenciálu, jehož největší devizou je pro mě to, čemu říkáme existence na jevišti, tj. že herecká osoba, tedy ten, který danou postavu hraje, je v úzké symbióze s postavou, kterou hraje. Jde o autentický projev: být v herectví představují jednotliví herci postavy, já – divák – s nimi prožívám zážitky, jako by postavy byly oni herci. Scénologie, věda, která prvotně zkoumá vnímání jako takové, toto nazývá (poměrně přesně) vnitřně hmatové vnímání. Jde o něco, co je na divadle vždy velmi vzrušující, tj. že já jako divák jevištním představitelům naprosto věřím, že to, o čem hrají, jsou jejich vlastní problémy, „jdu s nimi“ a nechám onu zmíněnou hereckou osobnost na sebe plně působit. To mně, podle mého názoru, umožní intenzivní empatické spoluprožití postav, které herci představují.

Pro mě letos překvapivě v dané konkurenci přinesly činoherní inscenace nezapomenutelnou divadelní hodnotu nebo až nezapomenutelný zážitek.

↑ ↑ Divadlo POINT Prostějov – Testosteron

↑ Divadelní společnost Saši Liškové, Jihlava – Rozpal mě, sakra!
foto: Ivo Mičkal

Tohle je pro mě jedna z důležitých „větvi“ současného činoherního divadla, nebo chcete-li jeden z principů. Mohl bych na tomto místě uvést i další příklady. Podobné rysy scénického vyjádření, o kterých jsem se prve zmínil, se objevily např. i v činoherní inscenaci **Rozpal mě, sakra!** Divadelní společnosti Saši Liškové z Jihlavy, na které se režijně podíleli Martin Kolář a Saša Lišková. Autentické souznění herců s postavami také přineslo onen zážitek tady a teď, zážitek, kdy divák jako by prožíval s představiteli jejich vlastní příběh a vnímá jej jako životní názor všech zúčastněných. Stejně tak byly tyto principy patrné (především u starší herecké generace) v sympatické inscenaci **Tři muži ve člunu (o psu nemluvě)** Divadelního klubu Jirásek Česká Lípa či v inscenaci **Kočka na kolejích** souboru TRIARIUS z České Třebové atd.

Takové souznění asi hodně souvisí také s konkrétním tématem inscenace, které ti je jako divákovi blízké.

To připouštím. Zejména u *Testosteronu* se můžeme setkat s rozdílnými názory. Já tuhle inscenaci chápu jako jistou hlubokou a velmi nekompromisní a zároveň velmi laskavou výpověď o mužství jako takovém

v sedmi různých podobách. Pro mě oněch sedm projevů dohromady vytváří obraz mužství jako celku, jako to, co muži představují na tomto světě, a to i s určitými agresivními prvky, ale i jistou něžností, lyrikou... Poezie může mít i drsné základy...

Můžeš se zmínit o dalších oblastech činohry, které jsou podle tebe na vzestupu?

Zmíněný směr je určitě jednou z cest, jak současná činohra může oslovit i mladého diváka. Pak je tu oblast činoherního divadla, které jsme zvyklí říkat „velké činoherní divadlo“, jejímž asi nejtypičtějším představitelem letos na JH byl **Amadeus Rádobydivadla Klapý**. Činohra, která interpretuje daný moderní text, vychází z realistického herectví, ale Salieri vypráví celý příběh de facto před smrtí retrospektivně, což dává celku značný divadelní rozměr. V tomto případě jde především o to, jak se postavy interpretují, jakým způsobem se vylouží a jakým způsobem je pracováno se všemi scénickými prvky, včetně herectví. Jde určitě o velmi směšlý, ambiciózní projekt. Shafferova textová předloha, kterou známe i z filmového zpracování, je vynikající, má v sobě zakódovanou důležitou věc, a to je silný příběh. Režisér Jaroslav Kodeš jej svým viděním vypráví jako velké téma, svou úpravou se snaží velkou činohru podtrhnout, hru interpretuje jako zásadní střet dvou osobností. V takovéto koncepci jsou ostatní figury (což je už naznačeno i v předloze) lehce zjednodušené, některé nemají daleko ke karikatuře nebo k souhrnu znaků, které nesou. Celkové scénograficko-režijní řešení a vše, včetně hereckého vedení, směřuje k „velké činohře“, k příběhu, který nás má zasáhnout, vést k zamyšlení nad naším údělem, nad tématy moci, výjimečnosti, geniality, průměrnosti, ambicióznosti...

Vypadá to, že konkrétní inscenace, o kterých se zmiňuješ, spojuje silné poutavé téma, jistá odvaha přijít s něčím novým, rozhodně nejde o nejčastěji uváděné předlohy a inscenují je poučení lidé. Co ale oblast nejtradičnější činohry v amatérském divadle, tj. zábavné divadlo, realistická dramata atd.?

K tomu bych se rád dostal, ale v souvislosti s Amadeem bych se rád zmínil ještě o inscenaci **Měsíční běs** souboru *Tjyátr na trati Česká Třebová*, která na JH postoupila z Krakonošova divadelního podzimu Vysoké nad Jizerou; inscenaci, která staví na výrazné herecké práci dvou ústředních představitelů, na propracované herecké drobnokresbě, kde se oběma podařilo skloubit ono autentické herectví s „předvedením“ postav. Nemůžeme mluvit o tom, že došlo stejně jako u *Testosteronu* k maximálnímu souznění postavy a herce, ale měli jsme možnost sledovat netradiční svébytný příběh dramatických postav, autenticky zprostředkovaný oběma protagonisty. Příběh dvou arménských emigrantů v Americe a jejich vyrovnávání se s tragédií, která postihla nejen je osobně, ale i celý národ a s jejich asimilací v nové společnosti a snahou o pokračování národa v odlišných podmínkách. Hra v jisté rovině nese sentimentální rysy, ale ke cti inscenátorů nutno říct, že se je snažili maximálně potlačit a podařilo se jim vyjádřit humánní poselství velmi střizlivými a účinnými prostředky.

Všechno, o čem jsem se ve vztahu k činohře zatím zmínil, není málo. Chci říct, že dochází k jisté renesanci. Netvrdím, že činohra má všechno vyhrané, ale poslední dobou mám pocit, že po obohacení o postupy 80. a zejména 90. let minulého století se vrací ke svým kořenům. Tvůrci (alespoň jejich část) k ní přistupují moderně – k textům, režii i k herecké práci –, a ano – jmenované inscenace nejsou postaveny na tradičních předlohách, spíš na odvážnějších a jde o poučené přístupy. Nejde dejme tomu o to pouze pobavit diváka, ale i o téma a snahu něco sdělit. Samozřejmě, že vše, o čem jsme zatím mluvili, jisté prvky zábavnosti vykazuje, ale jde často o smích hořký. A k oné „velké činohře“ chci ještě dodat, že celkové scénicko-režijní řešení inscenace je nezbytné, a kdo k velké činohře směřuje, potřebuje i velké herce. Spousta amatérských herců je dobrých i vynikajících, ale jakýkoli výkyv nebo herecká nevyváženost může inscenaci zasadit velkou ránu. Což si myslím, že se stalo právě u Amadea, kde vyniká zejména představitel titulní role, zatímco postava Salieriho už tak přesvědčivá není. U „velké činohry“ je důležité, aby divák rozuměl všem postavám. Všechny mají svou pravdu.

Dalším, poměrně velkým a kvantitativně zásadním proudem v činohře je tzv. zábavné divadlo. Naprostá většina amatérských souborů vyhledává komedie, kterými chtějí především pobavit své kamarády a sousedy, a pokud se podaří v této linii vytvořit nadstavbu, to znamená, pokud se inscenačně a interpretačně podaří uchopit komedie tak, aby byly svébytné, vynalézavé a plné nápadů, tak i tam jsou samozřejmě výsledky dobré a vynikající. Uplatňuje se zde i české tradiční komediální herectví – určitá nadsázka, ironie, komentář. Ale fungovat musejí všechny složky, nejen herecká. Tuto zábavnou linii představovala na letošním Jiráskově Hronově např. **Dokonalá svatba** souboru *ŠAMU ze Štítiny*. Byla to jedna z nejzdařilejších inscenací této předlohy, jakou jsem na amatérských jevištích viděl, a to hlavně díky dvěma hlavním představitelům, kteří to, co komedie potřebuje (zpracovávat informace, komentovat je, zveřejňovat nápady...), splňují. Mluvím o tom proto, že jsem inscenaci viděl už na přehlídce ve Vysokém, kde se to vše dařilo téměř celému souboru beze zbytku, ale na Hronově se inscenace rozpadala. Bohužel jde o fenomén, který je téměř průvodním jevem činoherních komedií na Jiráskově Hronově, kde je i publikem očekáváno většinou téma a zábavnost jako taková není příliš vstřícně vnímána. Pokud samozřejmě publikum není strženo precizní komediální inscenací, což jsme i v Hronově několikrát zažili. Přes všechno, co se stalo, jsem rád, že tam Dokonalá svatba byla právě coby představitel divadla, které chce především pobavit a žádné jiné nároky si nedělá. Představuje vynalézavé řešení situací a výrazné komediální herectví se všemi atributy, které jsem jmenoval.

V této souvislosti bych se ještě moc rád zmínil o *V.A.D. Kladno*, které letos hrálo v doplňkovém programu Jiráskova Hronova **Krvavý román**, ale které podle mého názoru onen moderní způsob vyjádření, mo-

derní výraz zábavného divadla systematicky léta hledá. A to tím, že vytváří své autorské texty, které pak inscenuje prostředky interpretačního divadla. A právě to, jak daný text všichni představitelé interpretují a v jakých souvislostech, tím kdo ho interpretuje a jak jsou jednotlivé situace vyřešené, je mi důkazem, že *V.A.D.* jde cestou kvalitního zábavného divadla, které nese znaky své vlastní, léta budované, nezaměnitelné poetiky. Musím říct, že inscenace *V.A.D. Kladno* vycházejí prakticky dokonale na Wintrově Rakovníku. Nevím, čím to je, že rakovníčtí diváci jako by „vadžákům“ nejlépe rozuměli. V drtivé většině jsou tam jejich inscenace přesně nadávkovány, včetně temporytmické složky, načasováním point, mírou hereckých prostředků atd., obecnostvo okamžitě „jde“ se souborem a koná se divadelní zážitek. Ale jak soubor *V.A.D.* postupuje systémem přehlídek výš a výš, tak se inscenace bohužel stále více a více rozpadají. Krvavý román tak byl vynikající v Rakovníku, temporytmické a herecké trhliny měl ve Volyni a v Hronově se prakticky rozpadl. To se bohužel *V.A.D. Kladno* děje takřka pravidelně v posledních několika letech a rozumově si to neumím vysvětlit... Přesto si však myslím, že jde o jeden ze špičkových souborů, který se zábavnému divadlu systematicky věnuje a rozvíjí ho svým inteligentním a svébytným způsobem.

Něco podobného se letos stalo i u další inscenace, která je také velmi náchylná na výkyvy v hereckém nasazení a kde je také nutné přesné temporytmické členění, a to je **Maškaráda** (T. Pratchett) *Divadelního souboru Dostavník z Přerova*. Podle mě inscenace opět nejvíce fungovala na regionální přehlídce, kde vše zapadalo přesně do sebe, horší to bylo ve Volyni a nejhorší bohužel na Hronově. V těchto případech nutnost té „profesionální“ práce, tj. schopnosti odvést v jistých mantinelech pokaždé představení stejně, naráží na problémy. Herci samozřejmě jakoby všechno plní, ale už pokaždé nepřidávají entuziasmus, zaujetí pro hru a inscenace se stávají „polovičními“. U inscenace **Muži ve zbrani** (také T. Pratchett) *Divadelka na dlani Mladá Boleslav*, která byla letos v doplňkovém programu Jiráskova Hronova, tomu bylo podobně. Právě práce s hereckou energií, která musí jít při představení z jeviště, je asi pro amatéry jedním z největších oříšků.

Zmíněné inscenace na základě dramatizací prózy, to je jistá třetí oblast současné české činohry. Kloubí se tu hravost, autenticita projevu, existence na jevišti, vnitřně hmatový vjem s „velkou činohrou“ ve smyslu vytváření postav ve jménu určitého tématu. Tématem může být třeba i otázka.

Ještě některou činoherní inscenaci z poslední sezony bych chtěl připomenout?

Jak už bylo několikrát řečeno, ve skladbě letošního Jiráskova Hronova se rozhodně činohra neztratila, na rozdíl od minulých ročníků. Její inscenace patřily k nejdiskutovanějším, i když nemusely být přijaty zcela pozitivně. Určitě přinesly impulsy k diskusi. Kromě výše zmíněných

.....
Dochází k jisté renesanci. Netvrdím, že činohra má všechno vyhrané, ale poslední dobou mám pocit, že se vrací ke svým kořenům.
.....

sem patří i **Kytice** *Divadelního souboru KOREK Praha*, coby interpretace literatury – koncept, který si klade za cíl téma „matka – dcera“ a vybírá z Erbenova díla balady, které tématu odpovídají a ze kterých zpracovává ucelený obraz působivým divadelním jazykem. A připomněl bych určitě také **Srnky** *DS Ty-já-tr/HROBESO*, Praha, které v Hronově vyšly skvěle. Tato hříčka Tomáše Svobody s absurdními prvky je jednoduše jevištně zpracována, přičemž režie využívá výsostně divadelní prostředky, kde nechybí výrazná stylizace a přesné vedení hereckých typů. Celé to pak skvěle funguje.

Jak prostě! Doufejme, že nešlo o náhody a činohře opravdu blýská na lepší časy! Myslíš, že to souvisí také se stoupající poučeností tvůrců?

Určitě. A dokonce i se snahou dokázat, že činohra není mrtvá. Myslím si. Protože slovo, jeho váha a jeho možnosti interpretace lákaly diváky odjakživa a znovu lákají. Divadlo už nechce dávat slovu nečekané

nové významy, diváci jsou tím mnohdy nasyceni a volají znovu po hodnotách toho, proč divadlo vzniklo a přežilo víc jak dva tisíce let.

Znovu říkám, že to vidím i ve škole, poslední ročníky DAMU inscenovaly **Tartuffa, Kazimíra a Karolínu...** Nejmladší jsou velmi zvědaví v oblasti klasické dramatické literatury. Pro mě až překvapivě je zajímavá Čechov. Naopak cool dramatika nejmladší generaci už moc neláká, alespoň jak já to vidím.

Tím vším neříkám, že se nemá hledat svébytný divadelní jazyk, jevištní vyprávění, naopak. Pro mě z hlediska toho činoherního vyjádření stále zůstává zážitkem inscenace *Slovanského týátru Olomouc* **Maryša L. P. 2011.**

**K myšlenkám Milanu Schejbalovi
nahrávala Pavlína Schejbalová**

Z druhého břehu

Přečetl jsem si pozorně a se zájmem článek, který v Deníku Referendum (12. 8. 2013) těsně po skončení 83. Jiráskova Hronova (JH) věnovala tomuto festivalu Alena Zemančíková. Vyvolalo to především východisko, jež paní Alena zvolila. Pokusila se totiž nahlédnout některé problémy, jež se kolem JH v poslední době objevily, v širších společenských souvislostech. To je podle mého názoru nadmíru záslužné, neboť jsem čím dále tím více přesvědčen, že existují dnes v amatérském divadle důležité otázky, na něž těžko budeme hledat jakoukoliv odpověď, jestliže právě tyto souvislosti nevezmeme v potaz.

O to více mne mrzí, že rázný – jak píše paní Alena „autoritativní“ – vstup hronovských zástupců do debaty o tom, jaký má být JH, přičítá nemalou měrou skutečnosti, že v předvečer minulého JH nemohl místní ochotnický soubor zahrát své představení, jak tomu bylo po léta zvykem. Jistěže to mohlo vzbudit rozladění a vyvolat hořkost, ale myslím si, že to opravdu nebyl ten podstatný důvod, proč hronovští přišli s návrhem, že by JH měl zase být pouze přehlídkou činoherního divadla; že by odstoupil od „celostátní mezidruhově přehlídky amatérského divadla“, jak své poslání i svým pojmenováním JH dnes definuje. Daleko závažnější a podnětnější je pak pro mne tato formulace paní Aleny: „...uvědomila jsem si, že podstatou sporu je něco hlubšího než jenom divadlo. Že je to vzpoura provincie proti metropoli, venkova proti městu, obyčejných lidí proti intelektuálům z Prahy.“ Vzpoura, která podle autorky těchto slov roste z rozkolu mezi městem a venkovem a jehož příčiny tkví v sociálním a ekonomickém zaostávání venkova. Odtud pak paní Alena odvozuje i požadavek hronovských, aby se na JH hrála jenom „konzervativní činohra“, protože jiný jazyk divadla hronovské obecnost neoslovuje, a proto má i vrcholná přehlídka amatérského divadla zůstat „na úrovni (malo)měšťanského ochotnického divadla“.

V jednom má Alena Zemančíková pravdu: ten spor o podobu JH má své kořeny skutečně hluboce zapuštěné v současné společenské realitě. Amatérské divadlo není jen projevem estetického puzení a usilování – dost často mu dokonce o nic takového ani nejde –, ale vždycky je na místě prvním výrazem nějakých společenských zájmů a potřeb. Mluví-li paní Alena o ochotnickém divadle na úrovni (malo)měšťanské, pak se v tomto kontextu objevuje téma, jež platí nejenom pro naše amatérské divadelnictví, ale pro celé evropské divadlo, zejména činohru. Lze se totiž s řadou autorit ptát: Není naše současné divadlo především a hlavně měšťanské, lze jej opravdu úspěšně dělat na jiných základech, dokud nevzniknou a nezačnou ve společnosti platit hodnoty, které nebudou vycházet z měšťanského vkusu a měšťanské ideologie „všedního dne“? Jiří Frejka v poloilegálních přednáškách proslovených v letech 1943–1944 v Umělecké besedě, jež pak v roce 1945 shrnul v knize *Železná doba divadla*, prohlásil, že nebyl dobojován boj o české moderní divadlo, protože nebyl ujasněn poměr divadla ke společnosti a společnosti k divadlu. Mohli bychom si i dnes položit otázku, zda je tento poměr ujasněn. Například v nedávné aféře kolem vedení Národního divadla takové téma ani jednou ve vší šíři a hloubce nepadlo. Šlo – pravda – o jedinou divadelní instituci, ale u nás tak významnou, že

vyjasnění poměru současné společnosti k ní – a samozřejmě i obráceně – je v podstatě jediná možnost, jak se dobírat závěrů, které by mohly nabídnout nějaká trvalá praktická opatření.

Amatérské divadlo si svůj vztah ke společnosti – díky onomu faktoru společenského rázu, který motivuje vůli a snahu hrát dobrovolně a ve volném čase divadlo – řeší každodenně. A různým způsobem. Mimo jiné právě i tím, že se v tom druhu (i žánru) divadla, jež nazýváme činohrou, opírá hojně o konvence měšťanského divadla. O tato společenská východiska divadelního amatérismu se rozhodli zástupci města Hronova a jeho diváků bojovat, proto vyžadovali a vyžadují svůj větší podíl na výběru hronovského repertoáru. Ještě jednou připomenu Frejkovu válečnou přednášku. Obvinil v ní také K. H. Hilara, že nedobojoval boj o českou režii, protože se společensky konformně přihlásil k programu civilistickému a tím jej vrátil ke konvencím minulosti. Nic takového bych se neodvážil říci o amatérském divadle prostě proto, že při svém hledání vztahu ke dnešní společnosti se přirozeně velice často setkává s diváky, jež mu zřetelně a důrazně dávají najevo svůj zájem o „měšťanskou“ činohru, která má samozřejmě nejrozličnější podoby: od bulváru až po inscenace, které stojí na vysoce kvalitním textu a usilují svému divákovi poskytnout dobrý divadelní zážitek a závažné podněty pro jeho přemýšlení. A ještě něco bychom neměli zapomínat v souvislosti s touto „měšťanskou“ činohrou. Její fabule – předvádění událostí jednáním – je uspořádána tak, aby divák chápal její logiku a směr, a přitom ale nemohl plně odhadnout vyznění jejího závěru; divák se proto nemůže od vytčeného směru odtrhnout a věří příběhu, který fabule vypráví. Tohle je jistota, již „měšťanská“ činohra dává divákům, na ni spoléhají, ji pokládají za jeden z rozhodujících klíčových – ne-li z určitého hlediska za prvotní – rysů divadelního jazyka, jenž umožňuje přijatelnou orientaci v tom, co je předváděno. Ustavuje se tu divadelní skutečnost jako nutná podmínka realistického zobrazení společenského života lidí. Což je ve všech polohách a rovinách „měšťanské“ činohry vždy nějak obsaženo a způsobuje to její přitažlivost. Je to určité potěšení spojené s iluzí a ztotožněním s tím, co vnímám – a zároveň s jeho popřením, jež dovoluje účastnit se bez potíží toho, co bychom ve skutečném životě nikdy neprožili. O tohle působení divadla se podle mne berou ti, kdo preferují „měšťanskou“ činohru, a je zřejmě jedno, jestli jde o obyvatele venkova, nebo města.

Věnoval jsem „měšťanské“ činohře tolik pozornosti, protože to je casus belli, příčina sporu – a zejména potom byla od loňského JH, kdy prakticky z programu JH vymizela –, jaký má JH být. Málo platné: tento typ činohry je standardem, běžnou mírou, podobou velké části našeho amatérského divadla, v něm a skrze něj se nemalá část diváků amatérských představení vztahuje ke skutečnosti, nachází tu emocionální podporu, uznání i pomoc v prožívání každodenního života, v uvědomování si toho, co někteří teoretikové nazývají „ideologií všedního dne“. Jan Šotkovský na-

↑ 83. Jiráskův Hronov – slavnostní zahájení | foto: Ivo Mičkal

psal v blogu divadelních kritiků Nadivadlo v článku bilancujícím JH 2013, že na Problémovém klubu se hodně mluvilo o amatérské specifičnosti i o tom že nejlepší inscenace by u „profiků“ vzniknout nemohly. S tím souhlasím, ale přidávám a zdůrazňuji, že by tomu tak nebylo, kdyby neexistovalo specifické spojení amatérské činnosti s jedinečným motivačním zdrojem, jenž spočívá v osobitém uchopení a chápání vztahu divadla a reality. Konečně: 38. ročník Jiráskova Hronova pro mne dobře fungoval jako mezidruhovná přehlídka proto, že dal dostatečný prostor jak „měšťanské“ činohře, tak rovněž jiným systémům divadelního jazyka, jež se více nebo méně – a často zcela – s tímto činoherním typem divadla rozcházejí. Z druhého břehu se mně jeví tato podoba – to znamená na základě dlouholetých zkušeností – Jiráskova Hronova jako šťastná, neboť je – myslím – asi citlivě a přesně schopna zachytit proměny, jež v současnosti v amatérském divadelnictví probíhají.

Jan Císař,
teatrolog a pedagog

Hronov skončil

Český venkov a maloměsto nejsou v dobrém stavu. Dokladem toho jsou prázdné továrny. Malým příkladem možných velkých problémů je spor, který se odehrál kolem festivalu Jiráskův Hronov. Venkov může snadno začít pociťovat vůči městu vzdor.

↑ Zahájení 83. Jiráskova Hronova – starostka Hronova Hana Nedvěďová | foto: Ivo Mičkal

V sobotu 10. srpna skončil 83. festival amatérského divadla Jiráskův Hronov. V jeho programu jsme viděli, že amatérští divadelníci zkoušejí všechno to, co se odehrává i v profesionálním umění, od velké konvenční činohry přes inscenace současných her, převádějí na jevišti filmové scénáře, pěstují pantomimu i jevištní tanec, ba dokonce nový cirkus, zkoumají národní kulturní odkaz i napodobují americký bulvár, hrají si multimédií.

Mnohé z toho dělají nešikovně nebo se nechávají nekriticky vláčet zvoleným prostředkem, mnohé ovšem v amatérském provedení vyznívá mnohem působivěji než od profesionálů, u loutkářů rozdíl mezi amatéry a profesionály existuje snad jenom v provozních ohledech, jinak jsou inscenace srovnatelné.

Některé experimentální inscenace jsou experimentální jenom v tom,

že vidíme, jak si tvůrci prostě potřebovali určitý způsob vyzkoušet, jiné – a takové jsou naštěstí k vidění v amatérském divadle také – se neustále ubírají vlastní cestou za postižením složitosti světa v kontrastu k prostým a jednoduchým potřebám jednotlivého člověka.

Vznikají zajímavé a výborné hry, jaké na profesionálním jevišti nevidíme, a inscenace, které diváka zneklidňují a zářvají se do paměti. Tohle však není recenze, nebudu tedy inscenace rozebírat.

Jen bych ještě chtěla připomenout, že se v Hronově kromě přehlídky divadelních inscenací koná také jakási letní škola, při níž běží několik tvůrčích dílen, jejichž frekventanti mají během týdne možnost kreativně pracovat v disciplíně, která je láká nebo u níž cítí, že ji potřebují v životě a třeba i v profesi. Namátkou třeba pohyb, řeč, improvizaci, hru s loutkami a předměty, vytvoření masky a hru s ní, pantomimu, psychofyzická cvičení – a na místě nikoli posledním i vzdělávací divadelní seminář a diskusi za odborného vedení.

Jiráskův Hronov je v české kultuře fenomén, který nemá jinde obdoby, a zakládá ve mně víru, že kdyby se profesionální divadelní kultura pod tíhou nedostatku peněz a zničujících zásahů vládnoucí moci zhroutila nebo úplně ztratila smysl, v amatérském divadle existuje dostatečný potenciál pro její udržení.

Mezi minulým a letošním ročníkem proběhla kolem Jiráskova Hronova jednání, do nichž dosti autoritativně vstoupilo město Hronov jako spolupředatel. Roznětkou hněvu

se stal fakt, že do loňského programu nebylo zařazeno představení místního ochotnického souboru Jirásek.

Inscenace tohoto souboru v programu bývala vždy v úvodu a znamenala v podstatě takové „Vítejte u nás“, oficiální delegace ji musely prostě přechkat, ale pro místní lidi mělo větší význam, že to pan ministr nebo hejtman vidí, než to, jestli při tom spí. V malém to je vlastně přesně totéž jako jakékoli slavnostní představení Smetanovy Libuše o státním svátku.

Město Hronov poté, co „jejich“ inscenace z programu vypadla, vzneslo nárok mít vliv na program s tím argumentem, že v poslední době je uváděno málo inscenací, které by oslovovaly místní, hronovské publikum: mýněna byla konzervativní činohra a komedie. Požadavek šel až tak daleko, že padl i názor, že by se v Hronově mohla hrát jenom konzervativní činohra a ostatní druhy amatérského divadla ať si udělají svou přehlídku jinde.

Najednou tu naléhavě visel ve vzduchu požadavek, aby amatérská divadelní inscenace, jakou chceme „u nás“ vidět, nedbala vývoje divadla a jeho nejrůznějších forem, ale na své vrcholné přehlídce zůstala na úrovni (malo)městského ochotnického divadla.

V přestávkách mezi představeními jsem chodila po žárem rozpáleném šestitisícovém městečku a znovu si četla drobné tabulky, které u jednotlivých domů upozorňují na historii města. Celá ta detailní naučná stezka má nadpis „U nás“, ten se ostatně vznáší i nad portálem Jiráskova divadla.

Velkým příběhem města Hronova je jeho industrializace, spojená i s vodními elektrárnami na řece Metuji a železnicí, která se táhne jejím údolím. V tom malém městě člověk vidí tovární budovy, kam se podívá, z každé se tyčí komín a všechny jsou prázdné. V sousedství většinou je park nebo zanedbaná anglická zahrada a v ní stojí vila majitele. Prázdná.

Za posledních deset let, co jezdím do Hronova, vidím, jak město chudne, „kamenné“ obchody s textilem mají méně kvalitní sortiment než Vietnamci, hospody, které ještě vloni byly v provozu, jsou zavřené, koupaliště v připojeném Dřevíči je zanesené tlejícím listím do té míry, že se v něm koupat nedá.

Pokusila jsem se odhadnout, kolik lidí v těch továrnách do roku 1990 asi pracovalo, musely to být tisíce – a kde jsou teď, co všechny ty lidi žijí? V létě Hronov jistě vydělá na divadelním festivalu a na turistice, zejména té cyklo, ale co v ostatním čase?

A pak, ty tovární budovy, v mnohém případě ještě zachovalé a krásné, jedna vypadá jako kostel od Gočára a jiná jako zámek, v této koncentraci žádné jiné využití v tak malém městě nemůžou mít, v Hronově nemají smysl galerie a loftové byty, pokud je co skladovat, tak v nich už sklady jsou, v jedné vzniká jakési „adrenalinum“ s různými dráhami v hale a možností horolezeckého výstupu na komín, ale většina je prázdných. Podle velikosti bříz, rostoucích na střechách, poznáme, jak dlouho.

Vzpouza hronovské paní starostky (znám ji ve funkci, co jezdím do Hronova, a je zvolená za ODS) mi byla zpočátku protivná, zdálo se mi, že kvůli tomu, že jedenkrát byl hronovský ochotnický soubor opomenut při sestavování programu, by se nemuselo hned intervovat do celého pojetí přehlídky, že by snad stačilo říct, že hostitel si prostě z důvodů vlastenecko-kulturně-politických představení svého souboru na festivalu přeje.

Když jsem však během týdne sledovala zarputilost hronovského postoje, ochladnutí vztahu k pražskému odbornému a programovému pořadateli, národní přispěvkové organizaci NIPOS-Artama (hrozná zkratka, kterou nebudu vysvětlovat, stará se o amatérské umění všeho druhu), a četla v několika rozhovorech několikaleté zdůraznění toho, že v tom, jak bude vypadat Jiráskův Hronov, bude bezpodmínečně mít poslední slovo město Hronov, uvědomila jsem si, že podstatou sporu je něco hlubšího než jenom divadlo. Že je to vzpoura provincie proti metropoli, venkova proti městu, obyčejných lidí proti intelektuálům z Prahy.

A uvědomila jsem si, že naše pracovníková politika se svým soustředěním na byznys uzavřela ve velkých městech (ale sociálně demokratické vlády se nechávaly jinak, protože ani jinou politiku nedělaly).

Venkou trvalo, než si to jeho obyvatelé uvědomili, chvíli se dařilo zastírat skutečný stav věci, zejména tím, že se opravovalo a natíralo, z dotací Evropské unie se předládalo náměstí a z krajských peněz daly do pořádku školy, rozjíždět živnosti bylo zajímavé a vyčerpávající, ale na otázku, proč by se měly děti z těch opravených škol, až vystudují střední a vysoké školy, vracet třeba do Hronova, jsem odpověď nenašla. Ledaže by věděly, jak s tím pohnout. Dokud se totiž u nás nezačne zase něco vyrábět, ta odpověď se zformulovat nedá.

Výsledek prezidentské volby (a u voleb, které nás čekají, se to ještě ukáže) potvrdil rozkol mezi velkými městy a venkovem. Starost o venkov není žádná idyla, je to obrovský balvan problémů, které se nedají vyřešit jednoduchým způsobem, nepomůže samotná podpora zemědělství nebo živností, české maloměsto je od 19. století založené na průmyslové výrobě, ta je osvitila nejen elektrickým proudem, ale i kulturní a tělovýchovnou aktivitou, vzděláním i péčí o zdraví. Prázdné tovární budovy po celé zemi, v Plesné

na Chebsku stejně jako v Hronově nebo ve Šluknově, dosvědčují, jak obrovská změna nastala a my na ni nejsme schopni zareagovat jinak než vybíráním z podstaty.

Pak může nastat i chvíle, kdy lidem začne jít na nervy, že k nim přijede spousta lidí a smějí se a do noci v parku zpívají a přes den všelijak blbnou a večer hrají bláznivé a nesrozumitelné kousky a pak se o nich ještě donekonečna baví, zabírajíce tak místo u stolu.

Najednou přestanou fungovat základní pravidla trhu, takže v době festivalu lečjaká jídelna, provozovna či obchod zůstanou zavřené. A představitelé města začnou vážně jednat o tom, že by raději něco menšího a spořádanějšího než tenhle mumraj, ačkoliv to by zcela jistě znamenalo menší dotaci a méně ubytovaných a stravujících se a konzumujících zboží všeho druhu, o menší prestiži nemluvě.

Přečetla jsem v tom gesto vzdoru – nechceme se starat o vás, kterým nerozumíme, protože vy nerozumíte nám a nestaráte se o nás.

Ale na závěr musím napsat, že odborný pořadatel NIPOS-Artama se s představiteli města Hronova dohodl a statut Jiráskova Hronova se nezmění. Byla by to, jak nakonec obě strany uznaly a si uvědomily, ztráta i pro amatérské divadlo i pro město Hronov. Možná šlo nakonec ze všeho nejvíc o tu řadu setkání a rozhovorů, jimiž byla vrácena důstojnost těm, kteří se cítili přehlíženi. Mějme to na paměti jako malý příklad možných velkých problémů.

Jo, a hronovský soubor Jirásek zahrál na úvod přehlídky komedii G. B. Shawa Pygmalión.

Alena Zemančíková
psáno pro Deník referendum
www.denikreferendum.cz

.....
Je to vzpoura provincie proti metropoli, venkova proti městu, obyčejných lidí proti intelektuálům z Prahy.
.....

1. Proč a za čím jezdíte na Jiráskův Hronov?

2. Jak jste si ho letos užil(a)?

3. Jaké představení vás nejvíc zaujalo (eventuálně proč)?

Vladimír Fekar

dramaturg, lektor semináře JH

1. Poslední dva roky hlavně omládnout s partou 45 plus. Svou vitalitou mě ti skvělí „divadelní důchodci“ přesvědčují, že se mám v následujících letech na co těšit. Měl jsem radost z té party, s níž bylo radost trávit čas v semináři a společně se přetvořit ve čtrnáct magorů. Ale také setkat se i s dalšími lidmi, které mám rád, s divadly, jejichž poetika mě zajímá.

2. Upřímně, byl jsem rozpolcený, kvůli zdravotním problémům v mém nejbližším okolí bych měl být úplně někde jinde, ale já už slíbil vedení semináře. Takže přesto, že mi na Hronově bylo velmi příjemně a každou minutu jsem prožíval naplno, byl jsem chvílemi myšlenkami mimo Hronov.

3. Boj černocho se psy. V podstatě zcela profesionální inscenace divadla z Liptovského Mikuláše. Skvělé herecké výkony. Syrové. S citem pro herecký i režijní detail. Aktuální téma. Velmi inspirativní, jak náročný může režisér být k amatérským hercům. Výborně využitý festivalový hrací prostor sokolovny. Nový vítěz mezi slovenskými amatérskými divadly. Škoda, že inscenace nebyla zařazena do hlavního festivalového programu.

Petra Jirásková

Praha, redaktorka Zpravodaje JH

1. Prostě (i složitě) za divadlem.

2. Divadelně velmi, sociální složka prodělávala těžkou krizi. Ale zase to byl Hronov s rekordním počtem hodin bdělosti.

3. Nejsilnější divácký zážitek jsem měla ze slovenského představení Neprebudení, kde tvůrci dokázali velmi dojemnou látku podat hravě a bez vypočítavého dojení emocí. Na otázku, které představení mě nejvíc zaujalo, ale musím odpovědět Osloboděná slibka. Nenapadlo by mě, kam až se dá v amatérském divadle zajít.

Pavel Skála

Most, organizátor festivalu PřeMostění, člen DS KÁŤAJeBÁRAJeSKÁLA

1. Na Hronově jsem byl již podesáté, tedy časem se to proměňovalo. Ze začátku jsem jezdil za zkušenostmi, poté za kamarády a nyní za obojím.

2. Letos jsem si ho užil trojnásobně, byl jsem tam s rodinou, se souborem DS KÁŤAJeBÁRAJeSKÁLA s insce-

nací JÁ + JÁ = ♥ a v semináři HT. Každá část měla svoje. Seminář pro mě byl hodně inspirativní, hraní bylo super – zázemí i organizačně, čímž děkuji technikům. A rodina – bez ní už to nejde.

3. Zaujalo mě jich víc. Například Testosteron, Stáří není pro zbabělce, Srnky, Kytice, Cink?, Osloboděná slibka. Program byl letos nabitý. Každé mě zaujalo z jiného důvodu. Testosteron pro energii, Stáří pro výpověď, Srnky pro vtip, Kytice pro koncepci, Cink pro zručnost, Osloboděná slibka pro čistotu...

Jan Švácha

DS Tyl Rakovník, redaktor Zpravodaje JH

1. Na Hronov jezdím už více než třicet let z několika důvodů. Tím prvním vždycky bylo, že uvidím to nejlepší, co se v amatérském divadle (které má možnost být progresivnější než to profesionální) za daný rok urodilo. Druhým pak je neopakovatelná atmosféra svobody názorů, svobody konání a svobody bytí. Třetí důvod bych v poslední době asi posunul na místo první. Jsou jím přátelé, kteří mi ježděním na festival vznikli. Moc takových nemám a celý rok mi vlastně chybí.

2. Užil jsem si to jako vždy se vším, co k tomu patří. Občas mě trochu rozhodily žabomyši vodní bitvy ve sklenici vody, ale vím, že jde jenom o slova, za kterými se žádné vážnější problémy neskrývají, takže jsem docela v klidu.

3. Zaujala mě hned dvě představení. Neprobudení od Divadla Commedia z Popradu byl tím prvním. Odcházel jsem s přesvědčením, že už nic ten den vidět nemusím, a odnesl to jinak výborný Testosteron, ze kterého jsem pak odcházel s pocitem promarněného času. Druhým bylo pro mě závěrečné představení přehlídky od Třetího věku z Loun – Stáří není pro zbabělce. Tak silnou generační výpověď jsem na divadle ještě neviděl. Tleskám dámám i Renatě Vordové ještě teď a zároveň toto představení předkládám jako důkaz toho, že amatérské divadlo má možnost být progresivnější než profesionální, jak jsem již naznačil v první odpovědi.

Kateřina Císařová,

organizátorka festivalu NaNečisto, členka DS KÁŤAJeBÁRAJeSKÁLA

1. Za zkušenostmi, za přáteli, za vínem a za rozházeným metabolismem.

2. Báječně! Jako každý rok, nenaspaných hodin každým rokem přibývá.

3. Nejvíce mě letos pobavilo představení Srnky a to svojí neskutečnou humorností a čistým provedením. Pak jsem také celé představení přemýšlela, kde to ten Svoboda krucinál vzal?!? Tolik fórů vedle sebe a navzájem si nepřekáží! A poté jsem byla naprosto vedle z krátkého tanečního čísla s názvem Axis mundi, u kterého mi brnělo celé tělo. A nejen během něho, když jsem pak šla pográtulovat a poděkovat Aničce Benhákové do zákulisí, ten pocit byl zpět. Neuvěřitelné, jak moc se člověk během tance může podobat zvířeti a ještě u toho vypadat tak dokonale!

Michal Šesták

Praha, student, na letošním JH seminář S

1. Nejzásadnější pro mě od počátku byly semináře, to byl hlavní důvod mých návštěv. Pak je tady samozřejmě potěšení z některých představení a následný přesun s kamarády do Tritonu. To je pro mě také neodmyslitelná součást.

2. Letošní ročník jsem si jak jinak než skvěle užil.

3. Asi Testosteron. Klukům to šlapalo, celou dobu jsem se i přes totální vedro bavil, a také jim tam fungovala živá hudba. Výrazný podíl na tom, jak jsem se bavil, pro mě ovšem má také představitel táty Stavrose.

Honza Julínek

DS SemTamFór Slavičín

1. Za atmosférou se vším co k tomu patří (divadlo, kamarádi, Horor, Triton.)

2. Krom dvou dnů, kdy jsem musel odjet, tak jsem si to i přes vedra užil naplno.

3. Testosteron, protože není činohra jako činohra :-)

Mik Múdry

SemTamFór Slavičín, seminarista

1. Na Hronov jezdím ze třech důvodů – divadlo, seminář, přátelé.

2. Letošní ročník jsem si skvěle užil. Až na pár výjimek se mi velmi líbil výběr inscenací a volby semináře HT určitě nelituji.

3. Těžko říct, které představení mě zaujalo úplně nejvíce, těch by bylo asi pět. Ale nejspíš by to byl prostějovský Testosteron. Ten podle mě ztělesňuje kvalitně odvedenou práci, ve všech složkách.

Amálie Mojžíšková

SemTamFór Slavičín, seminaristka

1. Letos jsem jela na Hronov poprvé, takže jsem úplně přesně nevěděla, za čím, kromě velké dávky divadla, jedu. Ale poznala jsem nepoznané a na další Hronovy budu jezdit za spoustou kultury, velkou dávkou

poznání, úžasnou zábavou, festivalovou pohodou a za úžasnými lidmi.

2. JH jsem si užila úplně maximálně šíleně moc. Bylo to nejlepších deset dní v mém životě.

3. Nejvíce se mi líbil Testosteron od Point Prostějov, protože jsem se za celou dobu nepřestala smát a neskutečně mě to bavilo, a také CINK? od souboru Cink Cink Cirk. Obdivuju ty lidi, jak lehce se dokážou pohybovat a co všechno dovedou. Taky bych to chtěla umět.

Jiřík Werner

SemTamFór Slavičín, seminarista

1. Za báječnou atmosférou, za kamarádama, za hol-kama, za Davídkem, za divadlem.

2. Nejvíce. Na Hronov jezdím už leta a tenhle ročník byl pro mě jednoznačně nejlepší za posledních min. 4 – 5 let. Po všech stránkách.

3. Oslobodená slibka. Nádherná, moderně orchestrovaná „lidová“ muzika ve tvaru, který byl – na rozdíl od různých dřívějších folklórních představení – výsostně divadelní.

Saša Szöllös

SemTamFór Slavičín, seminarista

1. Za divadlem, za přáteli, kvůli University of Palermo.

2. Až na ta vedra to bylo fajn.

3. Testosteron.

Jana Freudlová

DS Lázně Toušeň, seminaristka

1. Na Hronov si jezdím odpočinout, je to pro mě ta nejlepší dovolená. Dokážu totiž zapomenout, jestli je úterý, nebo neděle. To všechno díky skvělým seminářům a záplavě divadel. Těším se na každé představení a nerada z nich odcházím, protože nikdy nevím, co mi to může dát (neutekla jsem ani z Finů!).

2. Dvěma slovy: Prostě báječně. Ráno v sedm mě ve sprše nikdo neotravoval, na semináři jsem se nenudila (právě naopak), odpoledne nálož divadel a večer strávený s přáteli u čaje nebo vína. Chyběl mi jen manžel, který se mnou letos nemohl jet.

3. Tenhle ročník byl opravdu divadelně vyvážený, jak jsme se s přáteli shodli. Určitě nezapomenu na představení Oslobodená slibka (VOLN Vsetín), už jen proto, že vím, jak je to krásné na tak velkém projektu pracovat. Dále se mi líbil Měsíční běs (DS SNOOP Opatovice n. L.), Neprobudený (Commedia Poprad), pantomimy Biggles se vrací, 3 v parku a pes (Pantomima S. I. Brno, Janáčkůva konzervatoř Ostrava), Kytice (DS KOREK Praha), pohádka Nu vot! (Tři boty

Třebotov) a úžasná akrobacie v přestavení Cink? (Cink Cink Cirk). A podle rčení konec dobrý – všechno dobré, bylo moje poslední představení Stáří není pro zbabělce (Třetí věk Louny), a to byla tedy BOMBA.

Šárka Vodičková

Praha, seminaristka

1. Miluju divadlo a ráda potkávám nové lidi... A kde jinde si to užít právě tak naplno jako na Hronově?

2. Letošní Hronov jsem si opravdu užila... Už jen díky více činoherním představením než v loňském roce.

3. Téměř každé představení mě něčím zaujalo. Na co ale budu vzpomínat ještě dlouho, je Zmatek nad zmatkem – dokonalé propojení lehkosti, vtipu a hravosti.

Martin Vokoun

režisér, Praha, lektor semináře

1. Na Hronov jsem jezdil kdysi dávno jako seminarista, posléze dvakrát jako režisér inscenací v programu a letos poprvé jako lektor semináře. Ať už v jakékoliv roli, má pro mě JH velkou hodnotu jako náhled do stavu českého amatérského divadla. Je to pro mě multižánrová přehlídka, jejíž deviza je právě v tom, že její představení jsou „barevná“ a mluví různými jazyky o různých tématech.

2. Myslím, že letošní ročník byl z hlediska programu velmi vydařený. Ačkoliv jsem si dovolil ten luxus, že jsem neviděl úplně všechna představení, byl jsem velice spokojený. Nabídka inscenací byla velice pestrá a kvalitní.

3. I s odstupem času bylo pro mě největším zážitkem slovenské představení Neprebudný. Zanechalo ve mně velkou stopu díky silnému příběhu, velmi dobré dramaturgii a originální jevištní stylizaci – a dovoluji si říci geniálnímu herectví všech tří aktérů. Druhým silným zážitkem pak byla Osloboděná slibka díky kolektivní snaze více než stovky účinkujících. Díky velice za tyto dva divadelní zážitky

Jára Durdák

SemTamFór Slavičín, seminarista

1. Hronov беру jako obrovské množství možností a příležitostí. Člověk se zde prostřednictvím seminářů, diskusí a představení vzdělává v oboru divadelním, zároveň mu však Hronov nabízí unikátní šanci setkat se s nejširší paletou různých lidí. Každé setkání s každým účastníkem Hronova, ať už u vína, v semináři, či frontě na oběd, člověka poznamená a obohatí. Hronov je nejen přehlídka těch nejzajímavějších divadel, ale i nejzajímavějších lidí.

2. Letošní ročník pro mě byl nejlepším, jaký jsem zažil. Zasluhu na tom mají hlavně Jana Machalíková a Renata Vordová, které vedly seminář Improvizace tak úžasným způsobem, že prostě nešlo nemít se na Hro-

nově dobře. S jejich pomocí se vytvořil skvělý kolektiv, který sehraně spolupracoval, takže si člověk v semináři i na celém Hronově připadal jako v rodinném kruhu.

3. Paradoxně přes onu „pozitivní diskriminaci čino-hry“ mě nejvíce zaujalo představení Z 00 souboru ON AN. Přesně tohle je experimentální divadlo, které mě dokáže oslovit, neboť se nejedná o běžný divadelní tvar, snaží se hledat svou cestu, ale zároveň je srozumitelné, pregnantní, jasné.

Eva a Jiří Sukovi

DS Tyl Rakovník, seminaristé

1. Na Hronov jezdíme tradičně. Seznámili jsme se tam, měli jsme tam i „hronovskou svatbu“, kterou zorganizovali naši bývalí seminaristé. Jezdíme tam s chutí. Za jistotami, jak v podobě divadelních (a jiných!) prostorů, tak (zejména) v podobě lidí – kamarádů, se kterými se po dlouhé době vidíme a bez problémů můžeme s nimi navázat tam, kde jsme minulý rok přestali. A jezdíme i za novými věcmi, těšíme se na nová představení, nové známé, zážitky ze seminářů, obměny Hronova.

2. Letos jsme si to užili výborně. Dcera už byla schopná na nás počkat v dětském koutku, takže jsme zase po dlouhé době mohli jít na představení oba. Pro mě (Eva) byla zajímavá zkušenost i seminář (JL), o kterém jsem si první tři dny myslela, že ho vzdám, ale pak mě začal bavit, i když to někdy byla vojna. A abychom nezapomněli, výborná byla nová jídelna, kde nám všechna jídla chutnala a chodili jsme si i přidat.

3. Mě (Eva) zaujalo třeba Cink, Cink, Cirk, protože pracuji s dětmi v ZUŠ na představeních, kde se žongluje, tak to pro mě byla zajímavá inspirace. Pak se nám líbil Neprebudný, kde jsme oba téměř uronili slzu, a příjemně jsme se pobavili u Testosteronu, kde byl zážitek umocněn o to, že tu hráli naši kamarádi. A když už jsme u těch kamarádů, příjemně nás překvapil Honza Holec s Kyticí. Text, který všichni notoricky znají, podal tak, že člověk nad některými tématy přemýšlí dodnes. A jsou pro něj aktuální.

Sandra Kotisová Milčinská

Praha, seminaristka

1. Na Hronov jezdím především načerpat inspiraci a energii. Naučit se nebo si jen osvěžit divadelní umy. Vidět se s přáteli. Probrat za rok nashromážděná témata i dávno staré novinky. Aktualizovat si svůj pohled na současné amatérské divadlo. Vidět kvalitní divadlo, nebo i takové, které vás alespoň naučí, kudy cesta nevede. Poznat nové lidi. Zazpívat si i se nehorázně opít. Posedět na nejslunečnější riviéře českého amatérského divadla. Být chvíli ve svém mezi svými.

2. JH jsem si letos užila zas úplně jinak než jiné ročníky. Viděla jsem krásná představení, ale i taková, která

jsem už při útěku z nich začala zapomínat. Poznala jsem spousty nových lidí. Naučila se nové věci. Osvěžila některá přátelství a kontakty. A utvrdila se v tom, že „divadlo žije“!

3. Zaujala mě dvě představení. První z nich bylo „Rozpal mě, sakra“. Viděla jsem, s jakou lehkostí se dá pracovat s mladými lidmi a jak svěže, nenásilně a zaujatě pak taková inscenace působí. Druhým je „Testosteron“ – nádherně inscenované a zahrané. Dlouho jsem tak skvělé představení na jevišti neviděla. Jen mě mrzí, že si v této hře nikdy nebudu moct zahrát.

Michal Drtina

Ruda, divák

1. Za inspirací, známými, aktivním odpočinkem a také za místem, které mám spojené s mnohými krásnými vzpomínkami. Hronov je prostě srdeční záležitostí a je jedno, zda ho prožiješ v semináři, na jevišti, nebo v hledišti.

2. Báječně, svobodně, bez povinností v redakci zpravodaje. Být po devíti letech pouze divákem je krásné, ale říct si dost byla pěkná fuška. První dny jsem měl „absták“, který brzy nahradily chvíle v Tritonu a také Hronov v dopoledních hodinách. V posledních devíti letech ho znám pouze z vyprávění, protože jsem po redakční šichtě spal. Divadelně si však JH užívám každým rokem. Snažím se vidět všechny inscenace a vynechávám pouze výjimečně a jenom to, co už jsem viděl jinde. Letos jsem však kvůli hraní v parku nestihl vidět taneční blok a kvůli neznalosti finštiny divadelníky z Tampere. Škoda, že tak velký festival neposkytne titulkovací zařízení. Myslím, že by to nebyl problém a pro mnohé diváky i větší zážitek.

3. Úplně srdeční zážitek jako loňské Lamento mě nepotkal. Testosteron, Kytice, Osloboděná slibka, Srnky, Brigita... nebo Amadeus stojí za vidění pro inspiraci, pro hledání vlastních otázek a odpovědí. Jsem rád, že je takový, jaký je.

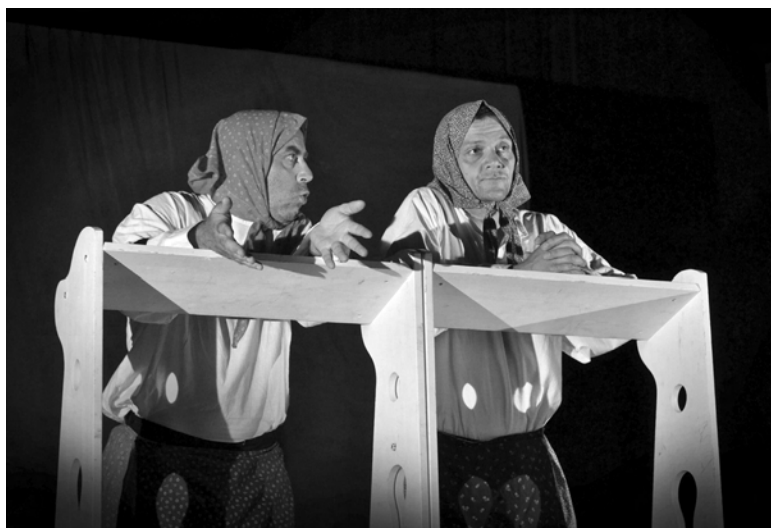
Miroslav Kučaba

DK Jirásek Česká Lípa, HRK při Gymnáziu Česká Lípa, divák

1. Protože to byl můj 37. JH, tak mohu odpovědět: z tradice. Ale i proto, že stále doufám, že uvidím během pár dnů tu nejzajímavější úrodu. A taky kvůli rozborovému semináři režisérů SČDO pod vedením Rudolfa Felzmanna.

2. Viděl jsem devatenáct představení, všechny jsem si oznámkoval 1 až 5, průměr mi vyšel 2,66, což není tak špatné.

3. Nahý Wolker. Protože se sám o „divadlo poezie“ pokouším a tohle bylo dokonalé. Škoda, že toto představení nebylo doce doceněno v recenzích ve Zpravodaji.

↑↑ Divadlo Commedia Poprad – Neprebudený
↑ VOLN, Vsetín – Osloboděná slibka
foto: Ivo Mičkal

Díl 4. – Maska dočasná

aneb ještě pár slov k líčení a maskování

Návrh a realizace masky je velmi rozsáhlá tvořivá oblast. V minulém díle jsme se líčení pouze okrajově dotkli. Ale protože se na něj často nedostává a v dnešním českém divadle je to oblast pozapomenutá a neprávem upozaděná, budeme se mu v tomto díle věnovat trochu šířeji. Snad zde najdete pár užitečných tipů a rad.

Doby, kdy se před každým představením věnovaly hodiny přípravě, líčení a poctivému maskování herce, jsou ty tam. Jistě, má na tom podíl fakt, že každé řemeslo se vyvíjí, a to v závislosti na poptávce i povaze doby. V dnešní instantní době, typické nedostatkem času, je hercům i tvůrcům možná líto věnovat maskování výraznější pozornost. Koneckonců, ta práce je stejně dočasná a pomíjivá jako sama přítomnost postavy na jevišti (a stejně okouzující...). Svou roli

zde sehrává také vývoj a dostupnost filmu, v němž jsme svědky hotových maskérských zázraků. A tak se do divadla chodí spíše na „živé herce“ z masa a kostí – a kůže, kterou si dnes trochu pomalujeme.

Žánry

Obecně se líčení dobře uplatňuje v žánrech, jako jsou komedie, horory, nonverbální divadlo, groteska, pohádky, divadlo pro děti a další žánry, kde má své místo výrazná stylizace. Líčením lze buď upravit, podpořit přirozený vzhled herce, jeho upravenost, nebo naopak „neučesanost“ v souvislosti s postavou, kterou ztvárňujete, nebo jeho tvář použít jako „nosič“ zcela jiné tváře (historické, hororové, fantaskní, zvířecí atd.). Zvířena se dobře líčí, pokud má specifickou barevnost srsti (tygr, gepard, zebra), tvar tlamy a očí (kočky), strukturu kůže (hadi, ještěři). Obtížně se líčí zvířata se specifickým tvarem lebky (psi, koně, srny, kozy atp.) a zobákem. Výborný hrací prostor dávají pohádkové postavy. Hrajte si: vodníci, víly, hejkalové, duchové, čarodějnice modifikace zvířat a lidí – zkuste tyto „klasické postavy“ zpracovat nově, fantaskně, po svém. Pomáhá v tom netradiční spojení elementů odkazujících na současnost spojené s moderními materiály a detaily. V pohádkách je to vždy o dobru a zlu. Obojí charakter dobře zúročíte v líčení: princezna (rozuměj kladná postava obecně) má zpravidla dokonale hladkou pleť, čistota duše se zrcadlí i vizuálně; u čarodějnice (obecně záporná postava) oproti tomu hrubá, vrásčitá, hrbolatá kůže odráží vnitřní zápornost postavy.

Maskér

V průběhu seriálu jsme se zmínili o vztazích výtvarníka a režiséra a dramaturga, výtvarníka a herce, výtvarníka a výroby. Příjemná spolupráce se dobře navazuje také s maskérem. Obzvláště u projektů, kde jsou masky důležitým prvkem. V amatérském inscenování s ohledem na zdrojové možnosti samozřejmě stále platí, že se maskérem stává sám výtvarník nebo sám herec. Takže věřím, že bude čtenáři tohoto článku, kterým jistě nejsou jen scénografové, k užítku, když si práci maskéra ve zkratce přiblížíme. Pracovní procesy maskéra jsou dosti obsáhlé. Musí se vyznat hned v několika profesích a mít znalosti z mnoha nejen výtvarných oborů napříč (což se ostatně vyplácí u každé tvůrčího „povolání“!). V práci maskéra se snoubí

profese jako teoretik (historie, dějiny odívání), kreslíř, modelář, sochař, vizážista, kadeřník, malíř, ale i lékař. Potřebuje poměrně dokonale znát lidskou (zvířecí) anatomii, vlasy a ochlupení (kde a jak rostou, jak se upravují, zpracovávají), občas i to, co je uvnitř (kosti, vnitřnosti a projevy různorodých úrazů, krvácení, popálenin, zlomenin) atd. Maskér tedy často „nepracuje jen na hlavě“. Pokud je třeba, zpracovává celé tělo, případně vytváří v podstatě celé rekvizity (umrlci, odstržené části těla, horory). Promyšleným líčením se dá suplovat mnoho těchto specifických vzhledů. Každopádně je potřeba všechno vyzkoušet a natrénovat. Klidně sami na sobě. TIP: Při zkoušce intenzity líčení pamatujte na umělé svícení, které pohlcuje barvy – nebojte se tedy větší intenzity i přehnanějšího gesta.

Vlasy

Zpracováním paruk a knírů se věnuje vlásenkářství. Spočívá v šití montury (zpravidla na míru tak, jako se dělají odlitky hercovy tváře na míru), poutkování vlasu na monturu, třásnění, finální úpravě – tvarování účesu, česání a údržbě paruky. Paruka je velmi důležitým doplňkem, který uzavře celý vzhled postavy. Pro film i divadlo se vyrábí hojně samozřejmě také kníry, strniště, bradky (případně řasy). Dají se suplovat kresbou (doporučuji tenký štěteček, několik odstínů dané barvy, dobře fixovat). Vtipně působí např. velký knír vystřižený z obyčejné kožešiny – rozhodnutí zda líčit, nebo lepit záleží na tom, jak důvěryhodně nebo vážně mají vousy vyznít. Podstatnou součástí maskování je také úprava účesu se zaměřením na jeho trvanlivost po celé představení. Není na škodu nastudovat kromě historie také základy vizážistiky, jako jsou vzájemné souvislosti tvaru a proporcí obličeje s tvarem účesu. Existuje deset základních tvarů: kosočtverec, trojúhelník, obrácený trojúhelník, obdélník, čtverec, srdíčko, vejce, ovál, zúžený ovál a kulatý obličej.

Prostředky, materiály, pomůcky a nástroje

V dnešní době pokročilá chemie a moderních technologií existuje nepřeberné množství stále zdokonalovaných materiálů, s nimiž se dá čarovat, jako jsou polyuretany, silikony, licí pěny, modelovací hmoty, air-brush atd. Není však důvod odvracet se ani od původních, ale osvědčených a méně nákladných technik a zdrojů, jako jsou sádra, sádrové obvazy, latex, líčení a jiných. Seznam několika nezbytných pomůcek najdete níže. Samozřejmě se můžete nechat unést a použít v podstatě cokoli – pomocí latexu, silikonu či lepidla na řasy se dá na obličej nalepit mnohé. Velkou výhodou je dnešní dostupnost různých „vychytávek“. Mrkněte na Užitečné odkazy na konci článku.

Působení světla

Nezapomínejte kontrolovat líčení přímo pod jevištním světlem. Úplně jinak vypadá intenzita i samotné

barvy. Důležitá je barevná teplota zdroje, neutrální světlo vytvářejí na divadle nažloutlé odstíny – proto líčidla musí mít spíše narůžovělý nádech, což pomáhá v kombinaci s takovýmto osvětlením vytvořit přirozený dojem. Uvedeme si, jak se jednotlivé barvy v jednotlivých barevných světlech chovají. Omezíme se na tři základní barvy: žlutou, červenou a modrou. Žluté líčidlo ve žlutém světle bělá, až mizí, v modrém světle fialoví, v červeném bělá. Červené líčidlo je ve žlutém světle červené (červená barva žluté osvětlení pohltí), v modrém tmavne, v červeném mizí! Modré líčidlo ve žlutém světle tmavne do šeda, v modrém světle modrá, v červeném tmavne do šeda. V zásadě platí, že nasvítí-li se barva líčení stejnou barvou, světlá, nebo mizí.

Barevné světlo se ve vztahu k barvě nasvíceného objektu nechová jako barvy mezi sebou při jejich míchání, tudíž tak, jak bychom si domýšleli. Vřele doporučuji provést osobní zkoušku a za pomoci barevných žárovek a líčidel si pohrát s možnostmi, které míchání obou výtvarných prostředků nabízí. Je to velmi zajímavá hra.

Učili jsme se, že se pro divadelní líčení – co se barevnosti, nikoliv intenzity týče – používají ve své podstatě stejné principy jako pro líčení v barevném filmu. Pozor si u divadla dejte na barevná světla, u filmu pak, natáčeli-li se s barevnými filtry, nebo je barevně upravován v postprodukci. Stejně tak musíte brát v potaz změny, připravujete-li film černobílý.

TIPY na hravé úkoly

Začátek nové sezóny je tu a já pro vás mám několik hravých úkolů, při nichž se v praxi během líčení a pozorování sami přesvědčíte o souvislostech a postupech, které pak snadno a dobře uplatníte. Pokud byste se pak chtěli na cokoli zeptat, kontaktujte mě přes redakci AS, ráda vám odpovím.

TIP na úkol: vyzkoušejte **různě barevná a různě sytá** líčení, pořídte z každé proměny fotografii, kterou pak převedete do černobílé škály. Fotky pak poskládejte v řadě za sebe a pozorujte chování jednotlivých náličení.

TIP na úkol: jedno líčení – různobarevné paruky. Barvy se navzájem ovlivňují, proto není divu, že se jedno a to samé líčení bude ve výrazných či tmavých parukách jevit jinak než v bledých a světlých.

TIP na úkol: Ledová královna. Vyzkoušejte, čím vším se dá imitovat sníh, led, mráz. A nemusíte zůstat jen u malování.

TIP na úkol: Na základě faktu, že světlá zvýrazňuje, vystupuje, a tmavá pohlcuje, ustupuje, si zkuste jednoduché **černo-bílé cvičení**, kdy:

.....
**V práci mas-
 kéra se snoubí
 profese teore-
 tika (historie,
 dějiny odívání),
 kreslíře, modelá-
 ře, sochaře, vizá-
 žisty, kadeřníka,
 malíře i lékaře.**
 .....

za A) přetřete celý svůj obličej bílým Kryolanem

a za B) celý obličej důkladně načerněte. V obou případech na své tváři sledujte vrásky a jejich pohyb. Pak ještě můžete do hry zapojit světlo – v různé intenzitě.

TIP na úkol: na základě práce s kontrastem se postupuje i při líčení **Stáří**: nejvystouplejší místa se podpoří světlými odstíny, hluboké i drobnější vrásky na hercově obličejí naopak zvýrazníme tmavou, můžeme přidat stařecké skvrny, zarudnutí očí, vyblednutí rtů, čímž zežloutnou také zuby. Pomocí různé intenzity nanášení barev v tomto postupu můžete vytvořit několik stupňů stárnutí.

Když už si některá z vašich rolí bude žádat masku, doporučuji si pořídit **kvalitní pomůcky**, mezi které patří (samozřejmě v závislosti na tom, co všechno si budete líčit nebo lepit: sada kvalitních štětců, pancake (tuhé líčidlo) v několika odstínech kůže pro krytí a modelaci, paleta barev, transparentní pudr, dobrý odličovač, umělá vlákna/vlasy, umělé řasy a lepidlo, umělá krev, špachtle, sádra, mastix, lín, latex...

A ještě rada na závěr i na začátek: před líčením si na tvář rozetřete hydratační krém (ne příliš mastný, na něj se líčení špatně nanáší i drží) a po představení

plet důkladně vyčistěte (vlhčené ubrousky rozhodně nestačí). Stejně tak důkladně vyčistěte a dezinfikujte štětce a houbičky, se kterými jste líčidla na tvář nanášeli, vyhněte se zanícením a podrážděním kůže při reprízách.

Užitečné odkazy a hesla

YouTube: halloween make-up tutoriály o líčení, www.silikonycz.cz, www.kryolan.com, The Cats, seriál Kouzla filmových maskérů, Academy Award for Best Make-up and Hairstyling, Top ten Makeup FX artist (IMDb.com), a pro pobavení film Chocking Hazard (CZ)

Užitečné knihy

kolektiv autorů: Anatomie pro výtvarníky, encyklopedie Lidské tělo, Anatomie, Anatomie v pohybu a všechny doporučené knihy z předchozího dílu

Osobnosti na září a říjen

Rick Baker, Scot Barnes, Joshua P. alias Petrillude

Zuzana Pitnerová
scénografka

Masky

Maska (patrně z íránského termínu pro larvu – mascherah – česky maškara, později z francouzského masque) je kulturní předmět, jímž si člověk maskuje či zakrývá obličej, nebo jeho část. Maska tak zakrývá totožnost svého nositele a zpravidla předstírá nebo propůjčuje jinou identitu. Vyskytuje se prakticky ve všech známých kulturách a slouží k velmi rozmanitým účelům. Patrně nejstarší jsou masky rituální a pohřební, později divadelní, plesové a karnevalové.

Na historii masek můžete nahlédnout z několika možných úhlů – původně jsem se chtěl odrazit od afrických domorodých masek, ale nakonec přijdete na to, že naše země a celá střední Evropa je spjata se spoustou slavností a průvodů, během nichž se používaly masky nebo celá maskovaná procesí. Nehodlám se tedy vzdalovat z našeho kontinentu do dalekých a exotických krajín. Zůstanu v naší domovině a jejím bezprostředním okolí.

Naše cesta za maskou začíná přesunem do doby kamenné – respektive do pozdního neolitu. Zde se totiž nacházejí důkazy o existenci masek na skalních malbách. V jižní Francii v jeskyni Trois frères je zobrazen muž, patrně čaroděj, oblečený v kůži zvířete s parohy. Je to rytá a malovaná postava s paroží jelena, vyplazeným jazykem, ocasem koně, mužským pohlavím, má vzpřímené zvířecí uši a dlouhý vous. Okrouhlé vypoulené oči připomínají sovu a bosé nohy jsou nepochybně lidské.

Tyto masky s největší pravděpodobností sloužily k magickým rituálům (pokud by sloužily jen coby lovecké maskování, byly by postavy zobrazeny i se zbraněmi v rukou, což zde chybí). Jde tedy spíše o transformaci v někoho jiného – přebírání vlastností jiné osoby či zvířete.

Existence člověka v pravěku závisela především na úspěšném lovu. Z boje o přežití, ve snaze ovlivnit a zorganizovat své bytí a nebytí, se zrodila magie a mýtus. Magie jako snaha ovládnout okolní dění – člověk chce změnit náhodu v jistotu, mít naději na přežití a pokračování svého rodu. Tak patrně vznikly magické rituály, které měly přinést lovcům úspěch.

Ve starém Římě se odbývaly v novoročních dnech rodičů – dies parentes – slavnosti v maskách. Na hroby se kladla jídla a nápoje a konaly se obřady, při nichž vystupovali maskovaní předkové. Později masky netvorů na stavbách románských a gotických chrámů zvenku znamenaly výstup démonů z chrámu, ale měly také zabránit jejich vstupu. Zlo totiž podle po-

věry nesnáší pohled na svou vlastní podobu a prchá před svým obrazem.

O existenci masek ve střední Evropě víme jen z napomenutí a poznámek církevních synodů z 12. století, které varují před vystupováním v maskách. V Kosmově kronice se mluví o maskách jako o „larvae“ a zmiňuje se tu líčení dívčích tváří při svatojanských nocích. V latině slovo larva bylo kromě výrazu pro masku též výrazem pro ducha zemřelého. V jihozápadních Čechách se dodnes udržel termín „charpa“ – jak pro masku, tak pro ošklivý výraz ve tváři.

Zprávy v Kosmově kronice hovoří nejen o larvách, ale i o magických obřadech v maskách, které se konaly o letnicích a o pohřbech. Mluví se tu o rejích na rozcestích a křižovatkách na zaplacení či přivolání prázdných stínů, které usiloval vymýt český kníže Břetislav. Masky prostupovaly a zasahovaly do svátků i obřadů prakticky po celý rok. Vlivem christianizace, trvalých zákazů a mravokárných napomenutí během staletí valná většina vymizela nebo se stala součástí křesťanských obřadů (např. sv. Mikuláš). Nevymizely však obchůzky maškar a masek v období zimního slunovratu, které mají v Evropě společný základ a sahají svými kořeny až do předkřesťanských rituálů.

Asi nejznámější udržovaná tradice je Halloween, který svým počátkem sahá až do dob starých Keltů (důležitý svátek Samhain, z kterého vznikly naše Dušičky – tedy den, kdy se živí setkávali se svými zemřelými předky). Hojně se udržoval v Anglii a díky silné emigraci Irů se dostal až do Ameriky, kde zlidověl.

Hra s maskou je a byla spojena s pohybem. V pravěkých dobách šlo především o umocnění rituálu, až v době starověké se dá hovořit o posunu k umělecké disciplíně. Pohyb však zůstal nedílnou součástí hraní s maskou do dnešních časů. Pohyb musí být určitým způsobem stylizovaný a vedený vnitřním napětím. Civilní herectví s maskou v podstatě není možné. Alespoň já mám takovou zkušenost.

--- pokračování příště ---

Kamil Bělohávek
scénograf

Jiráskův Hronov ve znamení změny

Jiráskův Hronov je pro české amatérské divadlo nepochybně nejvýznamnější událostí roku. Se svou více než osmdesátiletou tradicí a širokým žánrovým i druhovým záběrem je ale také nejdiskutovanější amatérskou divadelní přehlídkou a logicky se zde střetávají různé názory na to, jaká by měla být jeho ideální podoba. Tyto diskuse nabyly v minulém roce na intenzitě a po dlouhých sporech mezi ARTAMOU a hronovskými organizátory vedly k některým programovým změnám. Na otázku, zda byly tyto změny k lepšímu, se pokusím z mého subjektivního pohledu pravidelného návštěvníka Jiráskova Hronova v následujících řádcích odpovědět.

Ke stavbě programu Jiráskova Hronova mám dvě velké výtky a myslím si, že zdaleka nejsem jediný.

Když porovnáme propozice z roku 2012 a 2013, zjistíme, že kromě některých dílčích změn týkajících se nominací a doporučení z jednotlivých postupových přehlídek a omezení maximálního počtu zahraničních inscenací, počet nominací z Divadelního pikniku Volyně, tedy celostátní přehlídky či noherního a hudebního divadla, vzrostl z původních dvou nominací (jedna za činoherní a jedna za hudební divadlo) na pět. Další výraznější zvýšení počtu nominací se týká také Šrámkova Písku, celostátní přehlídky experimentujícího divadla (z původní jedné nominace na tři), a Loutkářské Chrudimi, celostátní přehlídky loutkového divadla (také tři nominace namísto původní jedné). Důvodem těchto změn je snaha o vyváženější program, který by jednak uspokojil zastánce klasické činohry a zároveň nabídl ucelenější pohled na vývoj jednotlivých druhů amatérského divadla v České republice.

Pokud bych měl z mého pohledu zhodnotit, zda byla tato snaha úspěšná, nemohu odpovědět jinak než hlasitým ANO. Je sice pravda, že výběr některých inscenací byl značně diskutabilní (dobrým příkladem je inscenace **Z 00** souboru ON AN, kde je velmi sporná otázka autorství a také to, nakolik se jedná o experiment, či pouze o snahu o efekt), ale tak je tomu vždy, a pokud odhlédnu od svých osobních preferencí, musím říci, že program opravdu nabídl celkem dobrý souhrn toho, co se v uplynulém roce na půdě amatérského divadla urodilo. K vytvoření tohoto obrazu přispělo také poměrně

zdařilé řazení inscenací do jednotlivých bloků na základě daných divadelních druhů či přehlídek, ze kterých inscenace postoupily.

Ke stavbě programu mám však dvě velké výtky a myslím si, že zdaleka nejsem jediný. Ti, kteří sledují dění okolo Jiráskova Hronova, jistě ví, že se objevily velké problémy ohledně jeho financování jak v minulém, tak i v letošním roce. I ostatní návštěvníci to již v minulém roce pocítili na vlastní kůži, když Jiráskův Hronov (stejně jako letos) začal o den později. S vědomím těchto souvislostí je pak velmi překvapující, když programová ředitelka Jiráskova Hronova pozve inscenaci **Oslobodená slibka** stodvacetičlenného souboru ze Vsetína, který sice předvedl úctyhodný výkon už samotným nazkoušením této hry (všichni asi víme, jak je náročné nazkoušet inscenaci s dvaceti herci, natož když jich je o sto víc a z toho je polovina živý orchestr), ale mnohem více by se hodil na přehlídku folklorních souborů. Finanční stránka celé věci (ubytování, cestovné) však zůstává nápadně vysokou položkou v celém již tak velmi napnutém rozpočtu. Druhá výtka putuje k výběru zahraniční inscenace **Presidentittäret** finského souboru *Tampereen Ylioppilastettri Tampere*. Nezpochybňuji to, že sledování zahraničních inscenací pro nás může být velmi inspirující, ale inscenaci, ve které po celou dobu sedí tři starší dámy v kreslech a finsky konverzují, v našich očích nezachrání ani slušné herecké výkony. Programová rada tak připravila finskému souboru

nepříliš pozitivní zážitek, protože informace o podobě inscenace se samozřejmě na festivalu velmi rychle rozešířila a herečky tak hrály pro poloprázdný sál.

K doprovodnému programu (tedy alespoň k tomu divadelnímu) se bohužel vyjádřit nemohu, protože po dopoledni stráveném v semináři a následném maratónu jídelna – Problémový club – divadlo končícím v pozdních večerních hodinách už člověk jen velmi těžko hledá chuť sledovat ještě další inscenaci, obzvláště, pokud ví, že začíná v půl dvanácté večer a trvá 120 minut. Věřím ale, že pro ty odolnější z nás, kteří toto podstoupili, mohl být i noční divadelní program zajímavý – mě už to však většinou táhlo do Tritonu...

Další výraznou změnou v tomto ročníku byla změna místa stravování. Všem známá (a mnohými nenáviděná) jídelna se dostala do konkurzu, a proto bylo stravování zajištěno v závodní jídelně firmy WIKOV. Negativní komentáře na kvalitu jídla sice zmizely, místo nich se však objevily nekonečné fronty, které zvláště v letošním tropickém počasí nebyly zrovna příjemné. Také větší vzdálenost a poměrně krátká doba na konzumaci obědů přispěly k tomu, že někdy člověk ani neměl šanci oběd stihnout. Když se ale nad otázkou stravování zamyslíme do důsledků, dojdeme k tomu, že lepší varianta zřejmě za současných podmínek neexistuje.

Poslední změna, o které se chci v tomto článku zmínit, je bohužel výraznou změnou k horšímu, a týká

se místních obyvatel Hronova. Nemám teď na mysli nadšené návštěvníky představení, ale hlavně místní mládež a obyvatele žijící na hranici zákona. Nepamatuji si, že by se v minulých ročnících někomu stalo, že by ho někdo přepadl, letos se to ale dle mých informací přihodilo dvěma seminaristkám a inscenace **ZeZásuvek** se málem nehrála, protože hlavní protagonistce kdosi odcizil notebook i s hudbou a projekcemi k představení. Tyto události vedly i k tomu, že Simona Bezoušková apelovala na účastnice Jiráskova Hronova, aby v noci vždy chodily s mužským doprovodem. Mně sice nikdo nic neodcizil, ale účastnil jsem se několika nepříliš příjemných setkání s místním obyvatelstvem, které v jednom případě skončilo i fyzickou potyčkou. Byl bych velmi nerad, kdyby se měl Jiráskův Hronov stěhovat do jiného města, pokud ale budou tyto problémy narůstat na intenzitě, obávám se, že brzy nebude jiná možnost.

Změnil se tedy Jiráskův Hronov k lepšímu, či k horšímu? Když pomínu předešlý odstavec, myslím, že jednoznačně k lepšímu. Co na tom ale záleží? Opět se zde po-

↑ Dva ve jhách – ZeZásuvek | foto: Ivo Mičkal

tkali staří přátelé, opět se v Tritonu hrála hašlerka, opět se odjíždělo vlakem nářků a opět v Hororu člověk dostal něco úplně jiného, než si objednal. Z těch opravdu podstatných věcí se tedy nic nezměnilo. A jaká bude budoucnost Jiráskova Hronova? Těžko říct. Jediné, co vím určitě, je to, že už teď se

těším, až budu zase za rok sedět s přáteli u svíčky v Tritonu, rozebírat viděná představení a užívat si toho všudypřítomného divadelnického nadšení.

Vojtěch Dvořák
student DIF JAMU Brno

Hronov nadprůměrný

Na Jiráskové Hronově v roce 2013 jsem se zúčastnila semináře HT jako Herecká tvorba pod vedením Hany Frankové a Jana Hniličky, kteří se ukázali být velmi dobrými lektory s výbornými nápady. Na semináři jsme dělali různá cvičení od rovnoměrného zaplňování prostoru po pohybové hry a techniky na soustředění pozornosti a meditace. Převážně jsme se věnovali způsobům, jak se vcítit do hereckých kolegů, předvídat jejich chování, myšlení a pocity, což se nám velmi osvědčilo při následných cvičných improvizacích, kterým jsme se věnovali každý den minimálně půl hodiny. Také jsme měli za úkol sehrát předem dané scénky či etudy v obvyklých i neobvyklých situacích s různými vnitřními pocity a příběhy. Dále jsme každý tvořili vlastní monolog, se kterým jsme později pracovali a rozvíjeli ho z hlediska řeči i pohybu. Za zmínku stojí také, že jsme se učili správné práci s hlasem, jak držet tělo, chodit po jevišti i práci s rekvizitou.

Z představení Jiráskova Hronova bych ráda vyzdvihla hned několik, a to **Zmatek nad zmatek** (Bažantova

loutkářská družina Poniklá), **Kytici** (DS Korek Praha), **Měsíční běs** (Občanská beseda DS SNOOP Opatovice n. L.), **Neprobudený** (Divadlo Commedia Poprad, Slovenská republika), **Stáří není pro zbabělce** (Třetí věk Louny).

Opět se potvrdilo, že opravdu nejsem příznivcem experimentálního divadla, a proto bych za jako nejhorší představení uvedla **ZeZásuvek** (Dvavejhách) a **Spánek nikdo nevolá** (A. Puchmajer D.S.). Z pohybového divadla se mi nejméně líbilo představení **Barokní fuga** (TPS Magdaléna Rychnov).

Letošní Jiráskův Hronov bych shrnula jako nadprůměrný, co se týče kvality představení. A i když jsem se původně zajímala o seminář J jako Jevištní řeč, tak jsem se svým seminářem byla velmi spokojená. Doufám, že na Jevištní řeč se mi podaří dostat příští rok.

Kateřina Holobradová
studentka učitelství

83/2013

Laskavý čtenář (a patrně divadelník) promine, ale z tohoto čtení žádné teatrologicko-recenzně-dojmologické hodnocení letošního Jiráskova Hronova nekouká. Autor byl na Hronově dostkrát na to, aby věděl, že od toho jsou povolanější, nejen mezi lektory PC a recenzenty jiráskohronovského zpravodaje. „Tak o čem to tedy bude, když to nebude o divadlech?“ ptá se možná laskavý čtenář (a patrně divadelník). Klíč k napsání toho, co je laskavým čtenářem (a patrně divadelníkem) právě čteno, dal autorovi právě zpravodaj Jiráskova Hronova, a to hned jeho letošní první číslo. Laskavý čtenář (a patrně divadelník) záhy pochopí.

↑ Jiráskův Hronov | foto: Ivo Mičkal

**Spor Strany
za Hronov čino-
herní a Strany
za Hronov-žatvu
kvasí zejména
mezi teoretiky
a byrokraty.
Seminaristé to
neřeší.**

Občas se stane, že se některý ročník Jiráskova Hronova a s ním i jeho účastníci na nějakém úhelném kameni rozštěpí na dva takřka nesmiřitelné tábory: fedotovci a antifedotovci (jedni nosí vidličky na čele, druzí si při setkání s prvními na čelo klepou), kamenné a nekamenné (jedni začínou opakovat své vlastní věty několikrát po sobě a hledají jejich dokonalou a situačně odpovídající intonaci i při návštěvě okénka kafekáry, druzí odcházejí ostentativně po půlhodině vprostřed pátého zopakování šesté repliky), lantovce a nelantovce (jedni polévají jakoukoli rudou tekutinou téměř cokoli hronovského, druzí přispívají do veřejné sbírky na renovaci opony Jiráskova „národního ochotnického“ divadla).

Letošní ročník byl takto vejpučen na „činoherce“ a „žatevce“. Laskavému čtenáři (a patrně divadelníkovi) se k úplnému pochopení autorova záměru doporučuje přečíst si rozhovory s pro Hronov vedle důležitými dámami: starostkou Hanou Nedvědovou (za město

Hronov a činoherce) a programovou ředitelkou Simonou Bezouškovou (za Artamu a Hronov jako mezidruhovou žatvu) z prvního letošního zpravodaje (www.amaterskascena.cz). Inscenování paralelních rozhovorů je výzvou třeba pro příští zahajovací ceremoniál 84. Jiráskova Hronova. Ve stručnosti laskavému čtenáři shrnu. Strana za Hronov činoherní se prší tím, jak letos hájila zájmy Hronováků a činoherního divadla a jak byla aktivní v programové radě letošního JH. Strana za Hronov-žatvu zehrá na šetření na poslední chvíli a kvůli hronovským hrozící škrtat představení hlavního programu dle své (zlé)vůle.

Laskavý čtenář (a patrně divadelník) teď možná nevěřičně kroutí hlavou, neb to pro něj, účastnil-li se některého z posledních Jiráskových Hronovů, není patrně nic překvapivého, ví to, zná to, je to přeci zákonitě vyústění vývoje, trvá to už déle, už to tu bylo... A laskavý čtenář (a patrně divadelník) má pravdu. Přesto tomuto štěpení autor věnuje pozornost. A to hned z několika důvodů.

Spor Strany za Hronov činoherní a Strany za Hronov-žatvu totiž, na rozdíl od fedotovských, lantovských, kamenných a jiných sporů let minulých, kvasí zejména mezi teoretiky, organizátory, lektory, činovníky, ochotnickými bafuňáři, ochotnickou byrokracií. Ta spor řeší i na stránkách Amatérské scény již déle než rok. Aktivní účastník Hronova, myšleno seminarista, a to ani ten, který se k výše zmíněným patrům českého ochotnictva dostane dost blízko na odpoled-

ních hronovských Problémových clubech i půlnočních Černíkových Diskusních klubech, tenhle problém neřeší. Seminaristé se u piva, vína, na obědě, při sexu ve sprchách, při vrávoravém odchodu z Tritonu, v sále Jiráskova divadla nezajímají prvořadě o to, zda jejich soused, soupeřák, soustrávník, souložník či souvrávor patří k té či oné Straně, a dojde-li už konečně řeč i na divadlo, zajímají je většinou opravdu kvality toho kterého představení, nikoli „stranická legitimace“ toho kterého kusu. Řeší, jestli se to „líbilo“ (nejpochybnější ze všech kategorií), jak to „zahráli“ (herecký výkon), jestli to mělo „hlavu a patu“ (dramatický oblouk), jak to „vypadalo“ (scénografie), jestli jsem „tomu rozuměl“ (dramaturgie, scénář, režie). Jestli je něco činohra nebo činohra nebo jiná hra v podstatě praktického divadelníka, rozuměj aktivního účastníka hronovského semináře, tj. někoho, kdo to s divadlem asi myslí vážně a je ochoten do toho i vrazit nějakou tu korunu, nezajímá, neřeší to, nepálí ho to. Zajímá ho divadlo. A to je postoj rozhodně pozoruhodný, dle autorova mínění dokonce chvályhodný.

Druhý důvod autorova zpozornění směrem k onomu štěpení na činoherce a zbytek světa je možná akutnější, méně nadčasový, bolavější. Již bylo zmíněno, že ony poněkud rozporné rozhovory poskytl Zpravodaji Jiráskova Hronova zastupkyňe dvou spolupořadatelů – města Hronova a Artamy. A četli-li /přečte-li si laskavý čtenář (a patrně divadelník) pozorně i další texty zpravodaje (rozhovor s ředitelkou NIPOS Lenkou Láznovskou zmi-

ňující v náznacích i možnost rozchodu s Hronovem, s Miroslavem Houšťkem vyjadřujícím se celkem otevřeně proti autorskému divadlu, volyňsko-hronovskou sérii Františka Laurina a oponentů, fosilní sloupky profesora Jana Císaře, závěrečné vyjádření Petra Christova za lektorský sbor PC, vytane mu možná na mysl i otázka autora: „Jak dlouho mohou ještě pracovat všichni tihle lidé na prospěchu Jiráskova Hronova a potažmo i celého amatérského divadla SPOLEČNĚ?“ Jestli měl někdo obavy o Jiráskův Hronov loni, kdy šlo především o peníze, měl by mít letos strach několikanásobně větší a strach by se měl zmocnit i těch ostatních. Autor se loni o Hronov nebál, letos o budoucnost Hronova strach má. Tedy o budoucnost Hronova v Hronově (což by byla vážně škoda, když to má autor z Náchoda takřka co by Jirásek kamenem dohodil).

A tedy: „Kam s ním?“ ptá se autor spolu s autorem několikrát již použitého oslovení i této již okřídlené otázky. Rozhodně do Hronova (nejen proto, že to má autor z Náchoda takřka co by Jirásek kamenem dohodil). Tradice třiaosmdesáti ročníků se totiž buduje i zahazuje velmi těžce. Ovšem do Hronova ochotného a připraveného. Autor vysvětlí. Je nepochybné, že se Hronov za poslední roky změnil. Je amatérským divadelním vyvrcholením, zaplatť kdokoli nesoutěžním, Mount Everestem, pýchou, prestiží, ukojením a Mekkou, cílem. Na rozdíl od relativně stabilního Everestu (ačkoli i jeho výška je v atlasech proměnlivá a občas si žádá přeměření, o působení indické litosférické desky nemluvě) je ale české amatérské divadlo poměrně nestabilní, ve smyslu dynamiky a proměnlivosti cílů i jazyka. Hronov je na druhé straně relativně stabilní (má již 15 let tutěž starostku) českým maloměstským, které si žije svým relativně bohatým, ale přeci jen trochu konzervativním (pochopitelně) kulturním životem poměrně těsně spjatým s vlastním divadelním souborem pěstujícím onu klasickou, činoherní, tradiční (autor se

zdráhá napsat „většinou“, neb neví, je-li ještě většinová) cestu amatérského divadla. Ještě do nedávna se v Hronově Jiráskovu Hronovu říkalo „Jiráskovy oslavy“ = sláva k uctění velkého Mistra Jiráska. Miroslav Houštěk říká, že Jirásek na Hronov patří. A autor a aktivní účastník – seminarista Jiráskova Hronova – se nijak nevzpouzí, ale dodává, že Jirásek patří na Hronov ne proto, že je to Jirásek, ale tehdy, je-li z toho Jiráskova dobré divadlo. A to se nevylu-

čuje. Před několika lety to samotní Hronovští dokázali svou inscenací Jiráskova Emigranta.

Hronovští by ale neměli nevidět, že časy, kdy Jiráska hrál každý amatérský soubor, kdy lip, které nedáme, rostlo po českých ochotnických jevištích tolik, kolik je sprostých slov v Harile Nejhodnějších medvídků nebo úhrnem let členkám souboru Třetí věk, ty časy že už dávno minuly. Chce-li Hronov Jiráskův Hronov sou-

Jirásek patří na Hronov ne proto, že je to Jirásek, ale tehdy, je-li z toho Jiráskova dobré divadlo.

↑↑ Příprava festivalu
↑ Návštěvníci 83. Jiráskova Hronova
foto: Ivo Mičkal

časný, musí udělat něco pro to, aby Hronovák dokázal považovat za divadlo i to, co se přivalí s Kamenem, Puchmajery či DREDEM (třeba do Hronova občas přivést v rámci předplatného něco, co lehce vybočí z kategorie tradiční činohry), nebo musí Hronovákům jasně říct, že sem má přijít na Jirásku, sem na potrhle Jelínkovo DNO a sem, že nemá chodit raději vůbec. To se ale při disponování Jiráskovým divadlem, Sálem Josefa Čapka a sokolovnou činí jen velmi těžko.

Autora tohle napadlo už dřív a do amatérské scény už k tomu i něco anketního napsal. Letošní JH ale nabídl k tomuto konstatování jeden pozoruhodný vykřikník. Každý účastník letošního ročníku prošel cestou na oběd a večeři alespoň jednou kolem velmi vybydlených prostorů někdejší hronovské textilky Textonia (dříve Tepna), na jejíchž vratech bilo (do očí)/bylo (černé na bílém) „K pronájmu“. Kam tím autor míří? Míří k HronOffu Vladimíra Hulce. A míří na Artamu i město Hronov. A míří mnoha otázkami: Proč už se dávno Jiráskův Hronov neodehrává i v dočasně zdivadelněných industriálních prostorech, které by třeba pohybovému a nonverbálnímu divadlu i leckteré „pískárně“ nabídl jistě lepší podmínky než prostory stávající, a Hronovák by věděl, že tam Jiráška najde jen stěží? Proč se Jiráskův Hronov neotevře i těm, kteří z různých důvodů neprošli sítí regionálních a druhových přehlídek? Proč Hronov není evropským amatérským Avignonem? Proč město Hronov nedokáže přimět hronovské podnikatele k tomu, aby v účastnících JH viděli potenciál, nikoli hrozbu? Proč médiím stojí Jiráskův Hronov, největší přehlídka amatérských divadelníků, za pozornost jen při zahájení a díky Janu Šotkovskému v Lidovkách i pár dní po zakončení? Proč už dávno není v Hronově ČEZ Tyl Stage, RWE Stroupežnický Arena, Jihlavanka Kolečko Theater Caffé, Škoda Uhde Hall, Atom Rat Morávek Point, ČKD Lébl Prkna? Proč Radovan Lipus neuvádí na obrazovce (nebo na o poznání

lépe fungujícím webu JH) pravidelné Festivalové šumné chvíle (třeba se autor s novu ČT Art dočká)? Proč se PíÁr Jiráskova Hronova limitně blíží nule? Proč se Hronov každý rok třese o peníze, které by mu při stovkách tisíc českých amatérských divadelníků, což je docela zajímavá cílová skupina, mohli přinést i jiní než Wikov a Primátor?

Vypadá to, že se autor nechal dost rozptýlit a myšlenky nechal rozběhnout daleko od Hronova. Ale on se autor o Hronov opravdu trochu strachuje. A zůstane-li jedna část Hronova konzervou, zatímco druhá se díky brutálnímu otvíráku vyvalí ze sevření konzervového plechoví a upatlá Hronov pálivou divadelní tomatou, nevypadá to na harmonické souznění směřující ke společnému cíli lepšího Jiráskova Hronova, lepšího amatérského divadla. A tím se autor dostává k tomu, co laskavý čtenář (a patrně divadelník) stejně očekával. Je tady nějaké to hodnocení. Jiráskův Hronov má krom mezidruhovité žatvy (ano, autor se hrdě hlásí k členství ve Straně za Hronov-žatvu) nesmírně důležitou funkci vzdělávací, která jediná může vychovat další a další generace divadelníků, kterým nepůjde o škatulky, ale v první řadě o divadlo. Autor si nedokáže představit, že by na činoherním Hronově kořeněném zlehka loutkáři, alternativou, tanečníky, nonverbalisty, studenty, seniory, dětmi, poezií, venkovem a z kolika dalších ještě kořenek, lektorovaly semináře exotické zjevy Venduly Burger, Karla Vostárka, Evy Spoustové, Renaty Vordové, Feng Jin Song, Petra Váši, Martina Packa, Jiřího Lösla, Honzy Hniličky, Petra Haška a dalších úkazů českého divadla. Autor přemýšlí o tom, jestli by na činoherním Hronově někdo jevil zájem o PC, když by stačilo ve Stovce, Čapkárně nebo v Radnici (do Tritonu a do Hororu totiž chodí ta hlučná mládež a hronovští kotlíkáři, co nectí půlnoc) říct, že se mi to líbilo a byla to sranda a pobřečel jsem si. Autor si představuje po centrálním hronovském buzerplacu smutně

popocházejícího profesora Císaře, kterak volá: „Dejte mi hradecký AUDIMAFOR!“ nebo „Aspoň fůru Písku!“ Autor se smutkem pozoruje rozborový seminář lehce odjinud kořeněného činoherního Hronova, který říká, že ty tanečnice byly sice hezké, ale vlastně neví, co to znamená, že ti studenti toho Bukowského udělali tak nějak po svém, ale bylo to sprosté, že ty děti byly milé, ale vlastně to nebylo divadlo, když si jen tak hrály, že ty loutky byly hezké, ale měly taková divná gesta, že tamto bylo zajímavé, ale že si měli nechat na sobě alespoň trenýrky... Aby Jiráskův Hronov nevzal tenhle smutný konec... Jedte na konci března do Hradce Králové.

Ano, autor je Východočechem. (A Východočechem je i Saša Gregar, jeden z vůdců Strany za Hronov činoherní). A Východočeši možná našli cestu (i když ještě ne zcela) k tomu, aby se Hronovu v jeho dnešní podobě nikdo nedivil, aby do Hronova za takovým Hronovem laskavý čtenář (a patrně divadelník) rád jezdil. Východočeši totiž díky Impulsu a Nadě Gregarové mají Audimafor, kde se potká divadlo poezie se studentským i loutkovým a alternativou a vlastně i s činohrou. V Hradci Králové se na jedné přehlídce střetne Triarius, DRED, Bažant z Poniklé, Hana Voříšková, Geissleři i DNO a nikomu to nepůjde divné. A pískají to Císař, Hulec, Huml, Christov, Šefrna, Zahálka, Zemančíková, Žižka... (v abecedním pořádku) A tahle sestava, kterou může každá krajská přehlídka závidět, může s klidem a plným vědomím poslat loutky do Písku, studenty do Prostějova, úplnou blbost s velkou grácií nikoli do háje, ale znovu ke zkoušení a další práci. Ani Východočeši ještě nedosáhli toho, že by nechali potkat se činoherce z Červeného Kostelce s dětmi a loutkáři a studenty a alternou a poezií z Hradce na jedné (nebo dvou) žatvách regionálních. Ale vzájemné poznávání pod rozmanitým drobnohledem už na krajské úrovni je možná cestou k Hronovu současnějšímu. Protože Hronov minulý už minul, myslí si autor.

Vzájemné
poznávání pod
rozmanitým
drobnohledem
už na krajské
úrovni je možná
cestou k Hrono-
vu současněj-
šímu.

Tak až k tomuhle dospěl autor čten právě laskavým čtenářem (a patrně divadelníkem), když šel na večeri do jídelny hronovského Wikovu a pak i u několika sklenek modrého portugalů pár dní po odstřelu poslední rachejtle hronovského ohňostroje. Ten letos nápadně jasně nasvěcoval nápis nad sloupovým Freivaldovy divadelní budovy „Jiráskovo divadlo“. Autor nechce tímto Mistrovi divadlo sebrat. Autor věří, že i Mistra z věčného stání na piedestalu v jeho jmenném parku bolí nohy, že by i Mistr rád slezl mezi ty ostatní divadelníky, zašel s nimi na pivo, zasedl třeba i do hlediště na zimním stadionu „Wikov“ arény a zatleskal třeba šesti klukům inscenujícím v modrých trikotech svou Elfriede Jelinek, vypískal by pod svůj fous v svém divadle svou Magdalenu Dobromilu Rettigovou, protože je to blbá hra. Tohle by Mistr Jirásek, myslí si autor, určitě uměl. Protože i pro Mistra Jirásku by život věčně třeba v roce 1923 byl nuda. Loňský ani letošní Hronov nudou nebyl. Co 84.?

Štěpán Macura
historik

↑ Atmosféra festivalu | foto: Ivo Mičkal

P. S.: Autor si vypůjčil několik citací z pana Jana Nerudy, který také na divadle valně neuspěl, zato toho o divadle valně napsal.

P. P. S.: Nenechte si ujít: Zmatek nad zmatek, Vid', Alenko!, Cink?, Barokní fuga, Presidentky, Výlet, Tygr Thomase Tracyho, Axis Mundi, Zalykám se smíchem, brigita heinze nenávidí, Neprebudený, Testosteron, Back to Bullerbyn, Kytice, ZeZásuvek, Spánek nikdo nevolá, Osloboděná slibka, Srnky, Výhled nad řeku Labe, Pohyblivé obráz-

ky, Z 00, Nu, vot!, Něco z Adriana, Uměl lítat, Já+Já=♥, Stáří není pro zbabělce... To je početně víc než polovina inscenací 83. Jiráskova Hronova, takže díky/navzdory letošního činohernímu usměrňování to letos byl dost zajímavý ročník! Zatím! Zatím měl takto dost smysl.

P. P. P. S.: Díky Hance Voříškové ale převálcovali (autor nechce na tomto místě použít výrazu „vyhráli“, neb Hronov, zaplat' lektorům PC, opět letos nikdo nevyhrál) ostatní minimálně na počet inscenací loutkáři.

Ti byli ostatně hvězdami i loňského Hronova (opět Hanka Voříšková, Tomáš Hájek, ...). Ne nadarmo si každý režisér přeje, aby činoherec dovedl to, co dokáže loutka. Takže se má Volyň od Chrudimi i Chrudim od Volyně, Písek od Prostějova, Ústí od Miletína, Rakovník od Trutnova, Vysoké od Kolína (laskavý čtenář – a patrně divadelník – libovolně přidává další vzájemné kombinace) respektive představení a divadelníci odtud na Hronov vyslaná/i, pořád co učit. Jen aby se měl kdo od koho učit i po 84. v srpnu 2014.

Z hronovského deníčku

amatérské matky, režisérky a profesionální kulturní organizátorky

„Každý rok odjíždím z Jiráskova Hronova se stejným zjištěním: Nelituji ničeho, co jsem viděla a snědla, a lituji všeho, co jsem z nejrůznějších důvodů neviděla a nesnědla.“

Představení si užívám: 1) Jako nadšená amatérská režisérka, hledající inspiraci, učící se na chybách druhých. Na druhých ty chyby vidíme prostě lépe a méně to bolí.

2) Jako „kulturistka“, co vybírá představení pro kulturní dům v jedné pražské části. Představení, na která by měli lidi i děti rádi chodit a odcházet s pocitem, že zase přijdou právě k nám. Takže počítám náklady, odhaduji počet diváků a reakce a užívám si už o něco méně. A každý rok si pro sebe píšu deníček dojmů:

Inspirovalo a zaujalo

DS Klapý, Amadeus. Skvělá režie, scéna i herecké výkony, jen pro mne málo vášnivý Salieri. Do sálu se mi nevejdou, vezmu je s čímkoli jiným.

Vydýcháno, ZUŠ Liberec, Něco z Adriana: Stejně jako Tři boty Třebotů a jejich Nu vot jsou ukázkou skvělé pedagogické práce. Ty děti ani netuší, jak velké štěstí mají, a proto (si) tak krásně hrají.

I. a J. Kašparovi, Osloboděná slibka: Folklorní opera? Existuje. Mám ráda folklór, ale s mikrofonem? Krásně hráli, i když dost dlouho, ale čekala bych je spíš někde v Rožnově.

Bála jsem se toho, ale co kdyby

DS Korek při PF UK, Kytice: Přetěžké, jako celé divadlo poezie. Polednice jakoby odjinud, ale i hezké momenty, vodník cizinec... Neseděly mi některé kontrasty – realistický potrat na scéně a imaginární jeskyně pro Poklad. Krásná energie mladých.

Divadlo Point při Gymnáziu J. Wolker, Nahý Wolker: Čekalo se asi „něco víc“ odvážného od herců Testosteronu, ale mně to bavilo víc než Kytice.

Divadlo Commedia Poprad, Neprebudný: Totálně mne probudil. Krásné, křehké, smutné.

Divadelní soubor SNOOP, *Měsíční běs:* Bohužel jsem si přečetla anotaci: Romantický příběh o genocidě Arménců. Moc lituju, že jsem nešla. Už raději dopředu nebudu číst anotace.

Finský soubor a Schwabovy Prezidentky: Moc jsem se na ně těšila, a když jsem zjistila, že u tohoto divadla,

postaveného na textu, není žádný překlad a vyslechla odcházející diváky, vrátila jsem vstupenky a pak také litovala. Škoda, že se text třeba neobjevil den předem na www.

DS Žďár, o. s. Hymna aneb Urfidlovačka: Viděla jsem kdys originál. Stydím se to přiznat, ale jako skalní fanynce Cimrmanů mně prostě nesedlo už tenkrát celé studio Láďa. Žďárští skvěle obohatili hru o všemožné jiné hymny a určitě to bezvadně funguje jako sousedské divadlo.

Zajímá, ale nesmí toho být moc

Cink Cink Cirk Cink?: Krásné, křehké, ladné. Když jsem si přečetla anotaci na další představení ve Zpravodaji („Barokní fuga posedlá mýtem smrti. Lidé si ubližují na potkání, je to způsob jejich komunikace, obžvy i druh zábavy.“), utekla jsem a všechny další taneční bloky vyměnila za skvělou, typicky hronovskou komunikaci a zábavu u vínka i na potkání kdekoli a s kýmkoli a bez ubližování (nehledě na věk, stav, rasu, pohlaví a funkci).

Nerozuměla jsem

Dva ve jhách, Ze zásuvek: Zajímavé cvičení na seminář psychologie na téma vzpomínky, artefieticky a autorsky zajímavé, ale co já s tím v divadle? Což teprve běžný, nefestivalový divák?

Antonín Puchmajer D.S., Spánek nikdo nevolá: Mám ráda Puchmajery, mám všechny CD Inženýra Vladimíra, mám ráda názory těch tří pánů divadelních kritiků. Nemám ráda igelitáky na scéně a už vůbec na hlavě (moje obsese) a taky nemám moc ráda křesťanské symboly a jejich (nad)užívání v divadle podobného typu (můj problém).

Znám a nemusím vidět každý rok

Divadlo Kámen, Výhled na řeku Labe

Nevěděla jsem, co s tím...

Športniki, Back to Bullerbyn: Jako Jelínkovo DNO, ale Jelínek tam chybí...

DS Symposium, Makaphovy dary: Vkus dětem tato

Ze zásuvek:
Zajímavé cvičení
na seminář
psychologie
na téma vzpo-
mínky, ale co já
s tím v divadle?

pohádka nezkaží, ale zase tak moc nového či zajímavého nenabízí.

Uměl lítat, Já + já a Stáří není pro zbabělce: Vstupenky prostě nešly sehnat. Bylo mi to líto.

Pobavilo

ŠAMU Štítina, Dokonalá svatba: Příjemná divoká honička, která uklidní a rozesměje uhoněného človíčka. Jsou z daleka, jinak bych je asi vzala k nám do divadla.

Divadlo Dostavník, Maškaráda: Tolik mrtvol a naštětí žádná krev! Ocenila jsem. Když to bude hrát u nás místní soubor, bude to fakt milá sousedská legrace, i když asi trochu dlouhá.

Pobavilo, sdělilo a nezapomenu

DS Ty-já-tr/HROBESCO, Srnky: Skvělá, veselá a poučná pohádka pro dospělé, líbil se mi scénář, výprava i režie. Pozvu je určitě, ale reakci publika těžko odhadnout.

Divadlo Point, Testosteron: Pořádná dávka alkoholu, legrace, sprostých slov, testosteronu hereckých výkonů i skvělé režie pro odvážné muže i ženy! Pozvu! Naši diváci i divačky už si myslím zvykli na „ženské“ hry, a tak musí pro změnu vidět něco „chlapského“.

DS Vojan, Potichu to neumím: „Páni, někdo nainstaloval skrytou kameru k vašim! Já si chtěl na Hronově od tý vaší bláznivý rodinky oddychnout a ty mne posadíš přímo k nim do obýváku, jdu na panáka!“ Volal mi o přestávce švagr. Terapie pro všechny, kteří mají doma vášnivé a aktivní seniory a rozhodně nemusí být jen z Itálie. Bohužel se mi nevejdou.

Děti Veselé, brigita hainze nenávidí: Páni, udělat feministku Jelinek takhle vesele, jemně, zábavně a korektně, klobouk dolů.

DS Saši Liškové, ZUŠ, Rozpal mne sakra: Byla snad skrytá kamera i u nás na vsi v zastávce? Jednou jsem viděla podobně staré teenagery hrát nějakou ruskou klasiku, taky mluvili vulgárně, neustále pili a kdoví co, ale nevěděli proč a o čem a byly jim velké kostýmy... Těmto mladým všechno sedlo, i ten táta! Skvělé pedagogické vedení z toho bylo znát. Ráda bych je pozvala, až budeme hrát pro střední školy.

Bažantova loutkářská družina Poniklá, Zmatek nad zmatek: Tomáš Hájek ve mně vyvolal radost nad radostí, ze zjištění, že pábitelé a krásní, hrají blázni stále existují bez ohledu na funkce a tituly. Vejde se úplně všude a už u nás byl.

Hana Voříšková a Muziga, Pohyblivé obrázky: Krásné až k pláči a to nejlepší na konec? Přijela mi rodina. V půl jedenácté večer jsem jedenáctiletému synovi i synovci vyrvala z rukou tablety a mobily a pod

↑ Rádobydivadlo, Klapý – Amadeus
foto: Ivo Mičkal

nátlakem, že pokud chtějí zítra na pouť do Náchoda, jdou se mnou na *Pohyblivé obrázky*. Usadila jsem je do první řady a raději si sedla co nejdál. Pět minut po úvodu jsem začala litovat, že sedím daleko, neb jsem si byla jistá, že tento temporytmus a způsob divadla prostě nevezmou, válcování divokým rytmem počítačových, mobilových her, komixů klipů a bůh ví čím vším. Představení jsem prožila jako na jehlách, čekající, kdy se kluci začnou nudit a vyvádět. Nenudili, nevyváděli, hleděli. Když to skončilo, vrhli se ke mně a jeden přes druhého na mne sypali dojmy, jak to bylo skvělé a že si napíší scénář, že si spolu vyrobí podobné divadlo, že je to jednoduché „jen krabice a lampička“ a nápady a že jich už mají plno. A šli to prozkoumávat z blízka. Já neměla slov, tlačily se mi do očí slzy. Styděla jsem se za svoje obavy a zároveň byla šťastná za naději, že to s tou naší mobilovou generací třeba nebude tak špatné.

A zatímco jsem asi do dvou hodin ranních tento zážitek rozebírala na cikánské zábavě v Pražku, kluci opravdu do stejné doby v pokoji tvořili scénář. V noci mi ještě vysvětlili některé scény, které jsem z nepozornosti v té hrůze, že je to nebude bavit, nerozkličovala.

Paní Voříškové velký dík a vůbec všem za všechna představení a opět letošní nejhezčí dovolenou.

Dana Radová
optimistická matka, amatérská divadelní režisérka DS Křoví, profesionální kulturní organizátorka Kulturního střediska U Koruny, Radotín.

Zpráva ze semináře TP (tělo v pohybu) a 83. Jiráskova Hronova

Pod vedením lektora Jiřího Lössla jsme se učili přirozenému pohybu, odkud pohyb vychází a jak tělo na pohyb reaguje.

↑ Účastníci semináře TP | foto: Ivo Mičkal

Každý den začal pohybovou rozvíčkou. Potom lektor vytáhl anatomický atlas a začali jsme probírat danou část těla, na kterou byla zaměřena lekce ten den.

Nejdříve nám pomocí listu papíru ukázal, jak „ošálit“ naše smysly. Např. pocitově se opřít zády do listu papíru a rozeběhnout se pozadu. Následovala cvičení zaměřená na vnímání pocitu a pohybu vycházející z kůže, svalů a kostí pomocí různých technik, kdy jsme pracovali ve dvojicích.

Při dalším cvičení jsme vzájemně určovali tři body na chodidle, jak ovlivňují náš postoj a uvědomění

si, které svaly se zapojují. Následovala cvičení pohybu vycházejícího ze spirály, do které se zapojuje pánevní oblast. Poslední oblastí, na kterou se lektor zaměřil, byl horní pletenec (lopatky, klíčová kost), ze které vychází pohyb „sunutím“.

Tento seminář (který jsem si nazval „hejbejte se kosti moje“) nám umožnil poznat své tělo, správný a jistější postoj těla jak v běžném životě, tak na jevišti. Jakmile si na seminář vzpomenu, tělo se mi automaticky srovná.

Ze zhlédnutých představení se zmíním o představeních, která mě zaujala:

Neprebuděný (Commedia Poprad) – velmi silný příběh o mentálně postiženém chlapci zahráný bez patetičnosti jenom o třech hercích, líbila se mi i úsporná scéna.

Měsíční běs (Občanská beseda v Opatovicích nad labem, SNO-OP) – silný a smutný příběh o genocidě Arménů převyprávěný pomocí tří protagonistů.

SRNKY (DS Ty-já-tr/Hrobese Praha) – veselá a mírně ztřeštěná hra o čtyřech mužích, jejichž životní osudy je svedou na jedno místo, kde se jim zjeví čtyři srnky, které jim splní přání

Ostatní představení mě nijak neuzavírala – buď se mi líbila (což byla většina), anebo jsem je nepochopil (viděl jsem celkem 25 představení/bloků)

Vyjádrím se pouze k **Amadeovi** (Rádobydivadlo Klapý) – představení, ač bylo vcelku zajímavé, mě nebavilo. Nevím proč (po přestávce jsem se nevrátil).

Jaromír Rezek

Hronovské výšiny podle Martiny Schlegelové

I letošní Jiráskův Hronov pro mě znamenal několik zásadních divadelních zážitků, řadu velmi solidní produkce a několik představení, se kterými bych se za normálních okolností (tedy nebýt tam jako lektor problémového klubu povinně) raději minula¹. V této krátké glose se zaměřím na první skupinu a pokusím se krátce pojmenovat, čím mě jejich tvůrci zaujali.

Nejsilnější dojem ve mně s několikaletým odstupem zanechaly **Kytice** Divadelního souboru Korek a **Výhled na řeku Labe** Divadla Kámen. Obě inscenace mají leccos společného. Především se jedná o velké činoherní produkce, které vycházejí z interpretace textu (v jednom případě autorského scénáře, ve druhém ze sbírky balad), suverénně se vyrovnávají s velkým jevištěm a početným obsazením a mají nezapomenutelnou atmosféru, kterou často výrazně dotváří výběr hudby, svícení a jednoduchá, ale promyšlená scénografie. Zároveň jsou to inscenace hledající, originální a svěbytné, které jsou si plně vědomé toho, co jim nabízí herecký soubor, s nímž pracují (na jedné straně ve své poetice „trénování“ herci Divadla Kámen, na straně druhé zatím většinou nezkušení členové studentského spolku). Jsou to amatérské inscenace, které se nesnaží lépe či hůře napodobit nějaký typ profesionální produkce, ale hledají si svou vlastní cestu a přecházejí spíše do oblasti, kterou bych už nerozdělovala na profesionální a amatérskou, nýbrž bych ji označila pojmem „nezávislé divadlo“.²

Režisér **Kytice** Jan Holec a jeho tým jsou bezpochyby jedni z hlavních objevů letošního Hronova. Vtrhli na jeho jeviště jako uragán a bude jistě zajímavé sledovat jejich další činnost. Naproti tomu Kámen je fenomén dlouhodobý, který z mého pohledu zraje jako víno. Jeho experimentální práce v posledních letech občas přinese i poněkud nečekaný plod, kterým je skvělá nová hra. Petr Macháček

rozhodně patří mezi nejoriginálnější hlasy současné české dramatiky a bylo by velmi zajímavé vidět, jak by jeho texty fungovaly i mimo laboratorní prostředí jeho Kamene. Každopádně však **Výhled na řeku Labe** prokázal, že vstup režiséra zvenku – v tomto případě Martina J. Švejdy – souboru nijak neuškodil, ba naopak, bylo velmi zajímavé pozorovat, jak se svěbytná poetika Kamene vyrovnává s jiným režijním rukopisem. Z mého pohledu to byl Kámen lehce ironičtější a dramatičtější než obvykle.

Vedle těchto dvou „velkých činoher“ na mě velmi zapůsobily i dvě inscenace Loutkářské Chrudimi (i když částečně nominované ze Šrámkova Písku). Hned na počátku festivalu to byl nový projekt Tomáše Hájka **Zmatek nad zmatek**. Jak už bylo mnohokrát řečeno, bylo velmi obtížné navázat na vysoko nasazenou laťku loňského **Fausta**, a je proto potěšující, že to Tomáš Hájek opět suverénně dokázal. Předvedl nám další variaci „šilného vědce za meotarem“, tentokrát překvapivě odlišnou, a přesto zcela přesvědčivou. Uvidíme, zda bude ve své volné řadě pokračovat a zda dokáže přijít i se třetím příběhem, mohla by tak vzniknout velmi pozoruhodná trilogie.

Další stálíci je **Hana Voříšková**, která do své nové inscenace **Pohyblivé obrázky** pozvala i hudebníky z MUZIGY. Společně vytvořili dílo miniaturní, a přitom pozoruhodně komplexní. Pohyblivé obrázky totiž nevyprávějí o ničem menším než o Slunci, hvězdách, lásce, zrození a smrti. Je to dílo, které se

↑↑ DS Korek, Praha – Kytice

↑ Divadlo Kámen, Praha – Výhled na řeku Labe
foto: Ivo Mičkal

skoro vymyká naší západní kultuře a je svou poetikou blíží divadlu východnímu. Je to další klenot nezávislé scény.

Jako poslední bych chtěla zmínit skvělou ukázkou nového cirkusu *Souboru Cink, Cink, Cirk Praha Cink?*. Dvacet minut čiré radosti z tohoto obtížného žánru, která často zastínila ne zcela povedená představení jejich starších kolegů z českých i zahraničních „profesi-

onálních“ produkcí. I na tento soubor budu zvědavá a doufám, že se hned nerozpustí do jiných formací.

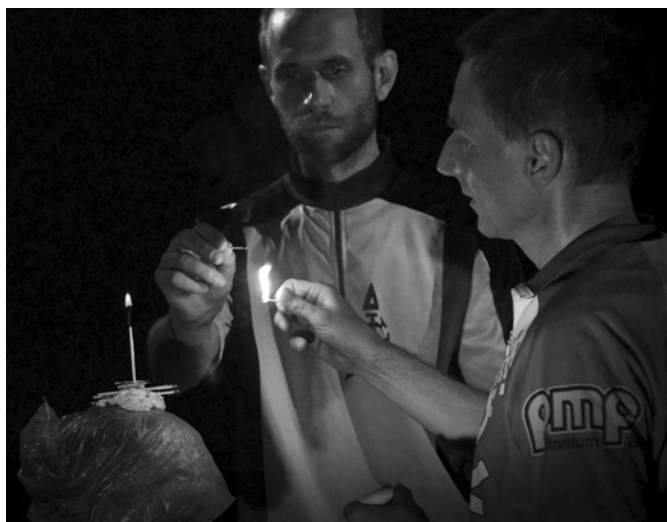
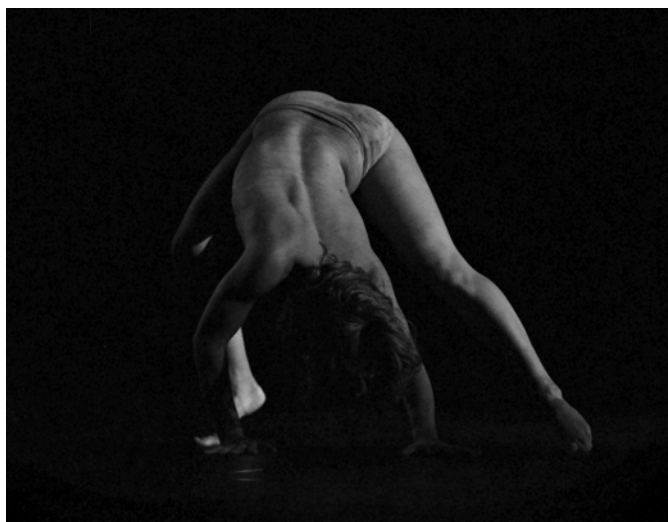
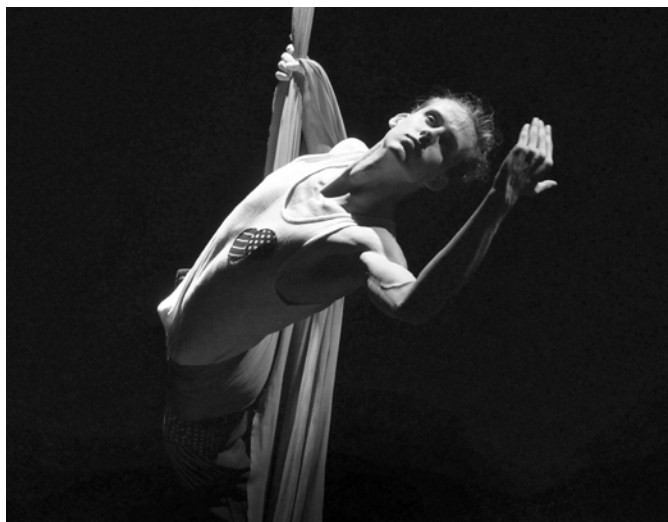
Vedle těchto pěti rozsvícených majáků si z 83. Jiráskova Hronova zapamatuji i některé další zážitky: koncentrovaný herecký výkon finských hereček v *Prezidentkách*, příjemně nenapodobující a svébytnou *Hymnu Divadelního spolku Žďár*, osmiminutovou taneční miniaturu *Axis mundi*, pozor-

hodně autentické divadlo středoškolské mládeže o středoškolské mládeži **Rozpal mě, sakral!**, velmi kvalitního slovenského hosta s *Neprebudeným* a postdramatické, intelektuální, leč upřímné představení *Spánek nikdo nevolá* divadelních vědců z Puchmajeru.

Martina Schlegelová
umělecká šéfká a režisérka

¹ Je nutné zmínit, že sobotní program z většiny částí neznám, nemohu tak do svého výčtu zařadit *Maškarádu*, *Nu, vot!*, *Něco z Adriana*, *Já + Já = ♥* a *Stáří není pro zbabělce*.

² Jak víme, nezávislé divadlo člověka většinou neživí, takže je vcelku zbytečné zabývat se tím, kdo je amatér a kdo profesionál (protože to už bychom tuto otázku museli omezit jen na školní vzdělání a i pak by vystávaly problémy typu – může být člověk, který vystudoval scénografii i „profesionální herec“, nebo je v hereckém oboru amatérem?).

↑↑ Cink Cink Cirk Praha – Cink?
↑ TPS Magdaléna Turnov – Axis Mundi
foto: Ivo Mičkal

↑↑ Tomáš Hájek – Zmatek nad zmatek
↑ DS Puchmajer – Spánek nikdo nevolá
foto: Ivo Mičkal

Ještě pár slov po mnoha slovech

O žádném Hronově jsem ještě nenapsal tolik slov, ať do festivalového Zpravodaje, do Lidových novin, nebo na server Nadivadlo. Nezačínám tím proto, abych se pochlubil, jak jsem pilný (i když to možná taky trochu), ale abych se přiznal k pocitu, že už jsem skoro všechno, co jsem o Hronově napsat chtěl, napsal. Nechce se mi to sem jednoduše kopírovat, a navíc laskavý čtenář může snadno navštívit adresu nadivadlo.blogspot.cz, kde se dočte den po dni, co jsem si myslel o jednotlivých představeních. Takže tento text bude s dovolením krapet obecnější.

Hronov o polovinu delší

Kdybych měl shrnout jednou větou, co Jiráskovu Hronovu přinesla ona „pozitivní diskriminace činohry“, řekl bych, že se prodloužil, a to sakramentsky. Je to prosté: tradiční interpretační činohra vesměs ty dvě hodiny délky mívá, zatímco představení z Mladé scény, Wolkrova Prostějova či Šrámkova Písku zřídka dosáhnou hodinové stopáže. Navíc blok dvou či tří představení z těchto přehlídek je stále vesměs kratší než jedna „normální činohra“, i zareagovaly negativně diskriminované přehlídky na omezení prostoru pro „jejich“ představení na JH právě vytvářením programových bloků. Mají na to plné právo, leč výsledkem je jen další prodloužení JH. Že přeháním? Dal jsem si tu práci a spočítal jsem celkovou délku představení loňského a letošního hlavního programu – loňský hlavní program trval 23 hodin a 10 minut, letošní 34 hodiny a 25 minut (a to k tomu připočteme, že ve vedlejších programech bylo několik renomovaných inscenací, které loni či letos zůstaly těsně před branami Hronova a leckdo chtěl vidět i je – **Boj černocho se psy, Kočka na kolejích, Muži ve zbrani**). Byť šlo po mém soudu o jeden z nejpovedenějších hronovských ročníků, bylo to občas dost nejednoduché usedět (a hlavně s čistou myslí a otevřeným srdcem uvnít). Obzvláště v počasí, které se nám po několika letech rozhodlo pomstít za všechno zehraní na chladné noci a mrazivá rána – zatímco v Tritonu bylo ve tři ráno báječně letně, sledování představení se občas měnilo v kolektivní pobyt v sauně.

Hronovská dusna (není řeč o počasí)

Jak je to tedy s tou hronovskou krizí? Po přečtení několika rozhovorů s hronovskými dámami, paní starostkou Nedvědovou a šéfkou KISu Kollertovou, po přečtení celé směsice názorů, které Amatérská scéna na téma Hronov publikovala, a obzvláště po přečtení v tomto ohledu značně výbušného posledního čísla Divadelní hromady (z kterého se zdá, že by si od pořadatelů ani porotců Divadelní Volyně pes kůrku neměl vzít) jsem si jádrem celého konflik-

tu (a ano, dusno vznášející se nad letošním Hronovem bylo místy téměř hmatatelné) stále méně jistý.

Chápu plně, že hronovští organizátoři se cítí být dotčeni ve svém úsilí. Jestliže cíl ARTAMY je (logicky), aby vrcholná mezidruhovná přehlídka nabídla to nejlepší z celého spektra amatérského divadelního činění (a nechme prosím stranou debaty o tom, co to nejlepší je), pak cílem hronovských jsou (logicky) plné sály spokojených diváků. Tyhle cíle se zkrátka vždy neprotnou – na vysvětlenou stačí připomenout, že divákova spokojenost není taky ambicí veškerého divadla. Stejně regulérní ambice je diváka zneklidnit, znejistit, vyprovokovat nebo prostě nasrat – a amatérské divadlo, které se nemusí neustále ohlížet na abonenty a zřizovatele, má k podobným ambicím z podstaty blíže než to profesionální. Člověk se skoro stydí opakovat takovou samozřejmost, jako že i divadlo, které chce diváka zneklidnit, znejistit, vyprovokovat nebo prostě nasrat, má na Hronově své místo. Údělem samozřejmostí ale asi je, aby se o ně bojovalo pořád znova.

A je ovšem třeba podotknout, že přes všechnu touhu hronovských být „rovnocennými partnery“ jsou ve stejné pozici jako pořadatelé všech ostatních národních přehlídek – i oni musejí propagovat a prodávat, co jim „odborníci vyberou“.

Vsuvka o činohře

Paradoxní je, že to nejlepší, co letos po mém soudu z volyňské činoherní přehlídky na Hronov dorazilo, asi nebylo přes všechnu pozitivní diskriminaci „to pravé činoherní ořechové“. Značně nekorektně přisprostlá komedie s dosti uvolněnou dramatickou strukturou (**Testosteron**), ryzí divadlo poezie (**Kytice**), samoučelná ptákovina využívající módní postupy evropské progresivní dramatiky (**Srnky**), cimrmanovská insitní aktovka s patřičným seminářem (**Hymna**). Tu tradiční činohru vlastně zachraňoval Krakonošův divadelní podzim a **Amadeus Rádobydivadla Klapý**, inscenace, která slovy Marcely Kollertové „měla všechny parametry kvalitního představení pro Jiráskův Hronov“. No, nevím – pro mne bezkrevná produkce klapských činoherní prapor příliš vysoko nedržela.

Divákova spokojenost není taky ambicí veškerého divadla. Stejně regulérní ambice je diváka zneklidnit, znejistit, vyprovokovat nebo prostě nasrat.

Pár nepříjemných poznámek

Nechtěl jsem v tomto kontextu onu nešťastnost, kterou byl článek v Mladé frontě, v němž se „přítel ochotníků“ František Laurin velmi kriticky vyjadřuje o volyňské přehlídce, na které vůbec nebyl, snad ani připomínat. Ale nakonec musím přiznat, že dost možná vyjadřuje sen části amatérské obce – návrat k ryze činoherní podobě hronovské přehlídky (možná s pár experimentálními „třešničkami na dortu“) a k jejímu soutěžnímu charakteru¹. A evidentně je pro některé amatéry i hronovské mezidruhové JH vlažně přijímaným kompromisem, který se po dvaceti letech vyžil (osobně si to nemyslím ani náhodou, ale chápu, že má pozice je jiná).

Je ovšem dobré připomenout i druhou stranu mince – prestiž i atmosféru Hronova tvoří do značné míry onen mohutný cirkus seminaristů, lektorů a organizátorů, zvaný Klub (nejen) mladých divadelníků. Kdyby se Hronov stal přehlídkou činoherní, přesunul by se asi z větší části někam jinam – obávám se, že v neprospěch Hronova.

Pro určitý typ komorních inscenací a obzvláště pro produkce loutkové Hronov nemá odpovídající podmínky.

A abych kousl do kyselého jablka, které čas od času připomíná jen Luděk Richter – on je totiž i pro mezidruhovou přehlídku a její potřeby i sám Hronov a jeho možnosti do jisté míry vlažně přijímaným kompromisem. A mám na mysli především otázku hracích prostorů. Hronov disponuje jedním tradičním kukátkem, které vyhovuje minimu amatérských souborů a jehož oficiální atmosféra na ně pravidelně působí svazujícím dojmem, jednou předimenzovanou ratejnou, která je sice přiměřeně variabilní, zato suverénně postrádá jakoukoli atmosféru a jednou tělocvičnou jakžtakž přizpůsobenou pro divadelní potřeby, kde letos chybělo i prosté praktikábové pódium, které by zajistilo potřebnou viditelnost. Pro určitý typ komorních inscenací a obzvláště pro produkce loutkové Hronov prostě nemá odpovídající podmínky – že je to tzv. stará bolest rozhodně neznamená, že se časem vytratila.

Na závěr osobně

Osobní vyznání závěrem – přišel jsem k amatérskému divadlu „zvenčí“. „Od profíků“, jako člověk, jehož vlastní minulost v amatérském divadle je maličká. Mám pro něj velkou slabost, ale některá tzv. specifika amatérského divadla asi nikdy nepochopím. Patří mezi ně i to, proč má prostředí, v němž věru nejde o peníze, mediální ohlas, popularitu, občas tendenci generovat zápasy tak evidentně mocenské. Pokud jde tedy opravdu v něčem o souboj Hronov versus ARTAMA, pak především zásluhou těch, kdo do plamínků propuknuté animozity

příčinlivě foukají. Snažil jsem se už v předchozích řádcích naznačit, co si o jejich důsledcích myslím – mezidruhová amatérská přehlídka může být jinde než v Hronově a v Hronově může být jiná přehlídka, ale bude to oboustranná škoda. Věřu radši bych přemýšlel nad obzvláště vyvedeným ročníkem JH o jiných věcech než o střetech, na nichž v důsledku nikdo nevydělá.

Jan Šotkovský
dramaturg

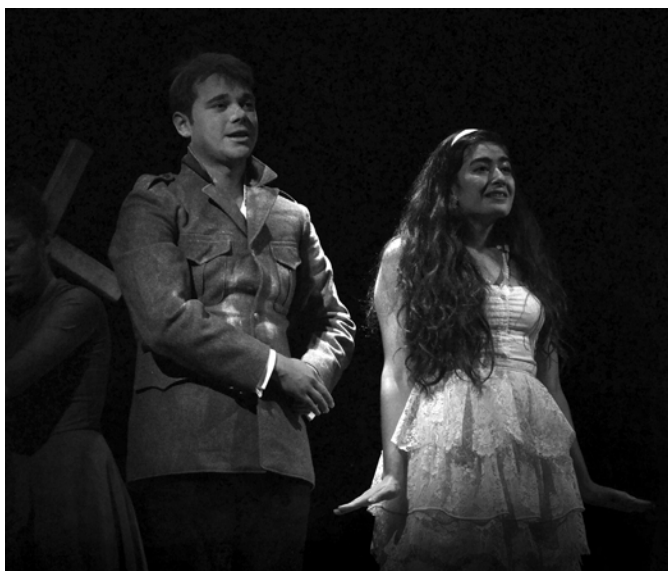
P. S. Pro laskavého čtenáře líného klikat přece jen výčet nejlepších inscenací a úvaha o obecnějších trendech letošního JH z mého blogerského shrnutí.

TOP 6 (abecedně, bez udání pořadí)

1. Kytice (DS Korek Praha)
2. Pohyblivé obrázky (Hana Voříšková a MUZIGA)
3. Rozpal mě, sakra! (DS Saši Liškové Jihlava)
4. Srnky (DS Ty-já-tr/HROBESO Praha)
5. Testosteron (Divadlo Point Prostějov)
6. Uměl lítat (Někdo Jaroměř)

Hodně nadprůměrný ročník – každý den aspoň jedna velmi dobrá inscenace plus aspoň jedna slušná. Nastup loutkářských solitérů – Tomáš Hájek, Hana Voříšková i Jakub Maksymov jsou osobnosti se svěbytným rukopisem, na jejichž další inscenace budu čekat dopředu jako na událost. Nečekaně dost dobrých inscenací dorazilo z Wolkrova Prostějova i z Mladé scény (kromě uvedených v TOPce mě ještě dost bavily **Stáří není pro zbabělce, Cink? i brigita heinze nenávidí**, ba i liberecký Krchovský nebyl vůbec marný). Prapor alternativy drží hrdě vztyčený letos jen Puchmajeři (to prosím zcela bez ironie), Jakub Škorpil je igelitkový démon. Z „poctivě činoherních“ inscenací „dobře napsaných“ anglo-amerických her (**Dokonalá svatba, Měsíční běs, Amadeus, Potichu to neumím, jsem vášnivej**) žádná nepropadla, ale jádro hronovského programu v nich věru není. Velmi unaveně na mě působili někteří stabilní účastníci „činoherní“ (*Rádobydivadlo Klapý*) i alternativní (*Divadlo Kámen Praha*). Několik výborných inscenací začínajících režisérů (Jan Holec s **Kyticí**, Jakub Hyndrich s **Testosteronem**, Radek Šedivý se **Srnkami**) zakládá na slušné vyhlídce do budoucna. Nečekaně hodně jsme mluvili o „amatérské specifitě“ a o tom, že nejlepší letošní inscenace by „u profíků“ vzniknout nemohly.

¹ Byli jsme letos jako lektoři PC vybídnuti k tomu, abychom nějakou tu cenu na závěr JH udělili – jednomyslně jsme to odmítli, protože něčemu takovému by měla předcházet důkladná diskuse a hlavně rozmyšlení, co, jak, proč a kým vlastně oceňovat.

↑↑↑ Kytice – DS Korek, Praha
 ↑↑ Pohyblivé obrázky – Hana Voříšková a MUZIGA, Chocẽ
 ↑ Rozpal mẽ, sakra! – DS Saši Liškové, Jihlava
 foto: Ivo Mičkal

↑↑↑ Srnky – DS Ty-já-tr/HROBESO, Praha
 ↑↑ Testosteron – Divadlo Point, Prostějov
 ↑ Uměl lítat – Někdo ,Jaromẽř
 foto: Ivo Mičkal

Loutkářská Chrudim 2013

Loutkáři se sjeli do Chrudimi už po dvašedesáté. Začátek festivalu se tentokrát prolnul s oslavami 220. výročí narození zdejšího slavného rodáka, vynálezce Josefa Ressela. Z toho důvodu samotný začátek festivalu tak trochu zanikl, nicméně díky happenigu Michala Drtiny a Petra Mláda na téma téměř cimrmanovských vynálezů tohoto génia přelomu 18. a 19. století, se symbolicky prolnul s životem města. Díky nim se ukázalo, že Josef Ressel zasáhl i do vývoje divadelní techniky, protože je autorem tzv. divadelních tahů.

Festival přinesl sedmnáct velmi různorodých soutěžních představení, ale také množství kousků inspirativních, především dopolední doplňkový program určený pro místní děti a mládež (stejně jako workshopy, v nichž si děti mohly vyrobit vlastní loutky). A samozřejmě i spoustu zážitků pro desítky mladých i starších účastníků seminářů, jejichž výstupy jsme mohli zhodnotit na konci festivalu.

Profesionální a poloprofesionální soubory, které hrály nejen v prostorách pro divadlo určených, ale i jinde (Ambrosia Geisslers Hofcomedianen v Muzeu barokních soch), kde svá představení nabídli např. Športniki, Husa na provázku, Divadlo Líšeň, Budilova škola či hosté z Loutkového divadla Maribor, rozhodně inspirativní byly. Přinejmenším potěšily množstvím nápadů a ukázek toho, co vše lze s loutkami nejrůznějšího typu, ale také s předměty či vlastním tělem dělat.

Porota ve složení Luděk Richter, Martina Hartmannová, Petr Hašek, Tomáš Jarkovský a Kamil Bělohlávek denně diskutovala s účinkujícími i diváky a myslím, že nakonec vybrala na přehlídku Jiráskův Hronov opravdu to nejlepší, tj. inscenace, z nichž některé odpovídají profesionálním kritériím, mají svou nezaměnitelnou energii a dokážou pobavit všechny generace.

Tematicky se tu nabízela velmi široká škála námětů (od notoricky známých pohádek, přes svérázné adaptace literárních děl či zcela původní náměty – těch však bylo doslova jako šafránu). Rovněž po technické stránce se objevily

pozoruhodné, i když nikoli zcela nové postupy (protože všechno už tu někdy bylo...). Prezentovaly se tu loutky i „loutky“ všeho druhu, od maňásků, přes marionety, muppety, javajky, stínové loutky, ale i vtipně využitě kuchyňské náčiní či potraviny. Svě místo tu mělo i kreslené a animované divadlo (podle výsledků bychom mohli mít pocit, že právě dva poslední jmenované typy dominovaly, ale není to tak – jen prostě tato představení byla nejlepší).

V kuloárech (a částečně i na stránkách Zpravodaje) se rozvinula debata na téma performerství, neboť právě představení či show tohoto typu sklídila největší ohlas. Otázka, co si vlastně představit pod pojmem performance (připomínám, že v angličtině toto slovo je výrazem jak pro představení, tak i herecký výkon). V obojím slova smyslu lze ocenit herce-performery, kteří nejen dokážou zaujmout – byť minimalisticky pojatým – hereckým výkonem (Tomáš Hájek, Hana Voříšková či Jakub Maksymov), ale zároveň jedinečným propojením svého herectví s dalšími scénickými prvky, ať už jde o využití techniky, ale také např. živé hudby.

Poněkud nefér je pak srovnávat velmi různorodé soubory či jednotlivce, z nichž někteří jsou zkušenými, mnoha cenami ověřenými matadory festivalů, s různými zájmovými spolky, ať již rodinnými či školními (ZUŠ, LŠU), či v dobrém slova smyslu ochotnickými soubory, zaměřenými účelově na produkce pro nejmenší. Každý z těchto typů představení má své klady a samostatně může docela dobře

uspět, ve festivalové konkurenci se však mohou ukázat problematická místa produkcí.

Tematicky jsem se tedy pokusila rozdělit si program do skupin: „pohádky“, „literární adaptace“, „původní dílo“.

Jak si poradit s pohádkou

Na festivalu se objevily dvě verze **Červené Karkulky** a je třeba říci, že ani jedna se s příliš vstřícným přijetím nesetkala. *Spolek třeboňského loutkového divadla Třeboň* transformoval pohádku do zvláštní verze pro pubertální publikum. Karkulka jako dospívající koketující pubertáčka je v ní pronásledována chlípým vlkem, který je nakonec utopen v rybníčku. Průběh příběhu i charakteristika jednotlivých postav je však pro diváka podivně matoucí a ke zdaru nepřispívají ani technické problémy při vedení loutek a špatná koordinace hlasového projevu, stejně jako zbytečně rozvleklé úvodní extempore dívky na předscéně, která má na starosti zvukový doprovod. Kontroverzního přijetí se dočkala i **Červená Karkulka** souboru *LS Na židli Turnov*, který známý příběh uhladila do podoby vhodné pro nejmenší děti, jež nemají rády drastické scény. A tak jsou všichni v tomto příběhu vlastně hodní, horor se nekoná... Karkulka je roztomilá holčička, babička moudrá kořenářka a vlk hravý uličník, který zlobí, protože to jinak neumí. Smírný závěr, kdy je rodinou adoptován jako náhradní pejsek, sice mnohé rozčilil, ale přiznám se, že mně to nevadilo. Navíc jsem ocenila

V kuloárech (a částečně i na stránkách Zpravodaje) se rozvinula debata na téma performerství, neboť právě představení či show tohoto typu sklídila největší ohlas.

↑ Traumatizování tygřicí, Jaroměř – Tygr Thomase Tracyho | foto: Ivo Mičkal

malebné loutky, které rozhodně dětem vkus nezkazí. *DDS Rarášci u LD SVČ Opava*, rodinný soubor, přivezl **Autíčko Cililink** na motivy pohádky Aloise Mikulky, poněkud zmatený příběh o příhodách jednoho autíčka. V souboru je vidět pevná ruka maminky-principálky, která zapojila všechny děti z rodiny až po nejmenší. Bohužel ale nezvítězila přirozená dětská hravost, spíše vůle principálky, což bylo na představení vidět. *Spolek loutek Loutkino, Brno* v loutkové pohádce **O želvákovi** odehrál uvnitř malé loutkové scény (provazovými liánami opletený „domeček“) vztahový minipříběh z Afriky o přátelství a nutnosti vzájemně si pomáhat. Když pomineme drobné dějové nejasnosti, jednalo se o kultivované představení, které však v kontextu přehlídky nezanechalo hlub-

ší dojem. Temperamentní herečky ze souboru *Bublanina ze Vsetína* představily pět pohádek a bajek na téma liška – **Taškařice do pěti s liškou**. Je vidět, že herečky na sebe slyší, dokážou si vzájemně dobře přihrávat, stejně jako využít k akci předmětů a maňásků. Kvalita (a zajímavost) jednotlivých příběhů, v nichž liška může být protagonistkou, je kolísavá. Sama pro sebe jsem si postavu lišky tak trochu spojila s různými podobami ženy, která se dokáže pružně přizpůsobovat životním situacím, ale většinou z nich nevychází jako vítězka. Orientální pohádka **Maska LD Spojáček**, v níž se povahově špatný člověk pod vlivem nasazené masky (která mu přirostla) promění k jejímu „dobrému“ obrazu, sice využívá očekávané orientální prvky – maska, loutky

a stínové divadlo, ale celek působil trochu nedotaženě. Možná by stálo za to zamyslet se nad tím, jak plynuleji propojit jednotlivé scény a doplnit technickou stránku inscenace o další nápady, které by dokázaly působivé loutky „lépe prodat“. Loutkovou grotesku **Pejsek a kočička aneb potrestaný zloděj** uvedl *LS Amigos GJR Chrušdim*. Vtipně pointované minisituace této swingové crazy komedie, s dvěma maňásky a dovednými přechody z jedné úrovně scény na druhou, mě osobně zaujaly a potěšily. S větším ohlasem diváků se však, možná pro svou krátkost, tato hříčka nesetkala. *Malé dvě* ze *ZUŠ F. A. Šporka, Jaroměř* se rozhodly převést do loutkové podoby Werichovu **Lakomou Barku** jako divadlo na divadle. Startují z hlediště a jako scéna jim

Uměl lítat je téměř kapesní divadlo, s minimalismem v pojetí loutek i interpretaci, je spíše performerským výstupem s didaktickým podtextem.

poslouží školní tabule, na kterou jsou průběžně psány scénické poznámky týkající se změn prostředí. Na ní a kolem ní se pak odehrává děj. Loutky jsou vtipné (v paměti především utkví učitelovy děti jako jednotlivé prsty rukavice), ale celek trochu pokulhává. Handicapem je především hlasová stránka věci. Se specifickým Werichovým jazykem, stejně jako s vlastními hlasovými dispozicemi, dívky bojovaly se střídavými úspěchy. V mnohdy sotva slyšitelné interpretaci textu se ztrácely slovní a významové hříčky, na nichž text stojí. Leccos se jim podařilo dohonit v akci loutek a herecké akci. Jistá nedotaženost se projevila také v aktualizované verzi **Loupežníků a zvířátek Spolku loutkářů Vozichet z Jablonce nad Nisou**. Zpočátku soubor diváky příznivě naladil nejen živě provedenou písní ve stylu country, ale také vtipným zástupným symbolem loupežníků – klobouky, které „hrají“. Loutkových zvířátek však bylo možná až zbytečně mnoho, a tak chvílemi (zvláště pro diváky sedící daleko od jeviště) nebylo zřetelné, kdo je kdo a kdo právě mluví. Nejvýraznějším momentem, který utkvěl v paměti, byla honička loupežníků a zvířátek, kde herci současně ztvárňovali obě strany. Ale celkově nastartovaná energie z počátku v průběhu představení značně kolísala. Stejně diskutabilní bylo pro některé diváky i vyznění

příběhu, kdy se loupežníci (ukázalo se, že jde o nezaměstnané řemeslníky) díky moudrým zvířátkům napravili a společně začali hospodařit v zanedbaném domku.

Variace literárních předloh

Další soubory se různým způsobem inspirovaly literárními předlohami. *Dramatická školička ze Svitav* představila v režii Jany Mandlové dvě skupiny. *Soubor Bubliny* přijel s představením... **A žeru rybí tuk aneb balada o Bobíkovi**, inspirovaný textem P. Chudožilova. Podobně jako u druhého představení se jednalo o sérii miniscének (v tomto případě na téma vztah člověka a psa). Etudy souboru *Málo* se zase inspirovaly knihou Daisy Mrázkové **Haló, Jácíčku**. Jak jsme se později dozvěděli na diskusi, jednalo se o polotovár, k němuž v další práci přibudou další etudy. Nicméně, půvabné loutky zajička a veverky souzněly s křehkou poetikou předlohy a ukázaly možnosti práce s prostorem jeviště, interakce živých herců s loutkou – zkrátka jakousi „work-in-progress“.

Soubor *Mírkle ZUŠ F. A. Šporka z Jaroměře* loni výrazně zaujal loutkovým ztvárněním sedmi hříčků v představení **Hotel**. V tomto roce přijel soubor pod novým ná-

zvem *Traumatizovaní tygřiči* (všichni z loňska kromě J. Maksymova) a přivezl **Tygra Thomase Tracyho** (inspirovaného Saroyanovou novelou). Pro mladý soubor to byla nová zkušenost – hráli s marionetami na scéně, zpívali, a vyzkoušeli si i kombinaci loutkohry s činohrou. Téma, v němž jednotlivci přinášeli své osobní verze toho, co znamená „Tygr v nás“, se tak stalo zajímavou sondou do myšlení mladých. Kromě základního motivu lásky tu velmi výrazně zaznělo téma osobní svobody a možností i omezení, které nám dává tygr v nás.

Soubor *Někdo*, tedy Jakub Maksymov a hudebník Zdeněk Ryba, připravil na motivy povídky Karla Čapka projekt **Uměl lítat**. Hlavním hrdinou je kreslený pan Tomšík pohybující se jako individualita v kresleném davu. Tento dav je během představení replikován na kopírce a stává se symbolem stereotypu a bezejmennosti. Minipostava pana Tomšíka se postupně začne zbavovat zemské tíže i pout předsudků a vzletne nadnášen nafukovacím balonkem. V pointě je jeho vzlet zničen úřednickým šimlem, který snahou vše zařadit a kodifikovat utne veškerou radost tvůrčí energie a lidský rozlet. Téměř kapesní divadlo, s minimalismem v pojetí loutek i interpretaci, je spíše performerským výstupem s didaktickým podtextem. V pomalosti a záměrném stereotypu v opakování akcí se skrývá zvláštní kouzlo a možná i záměrná provokace.

LS Na Holou z Hořovic, který loni okouznil upířskou ságou, se letos inspiroval jiným žánrem, a to westernem brdečkovského typu. V tomto smyslu je název **Road Movie** poněkud matoucí, i když je pravda, že se hrdina Joe na cestu (která končí tam, co začala) vydává. I když to prý původně nebylo úmyslem, je příběh jakýmsi volným pokračováním známého příběhu Limonádový Joe. K tomu odkazuje úvodní digest slavných scének z Limonádového Joea a poté (velmi pěkně loutkově vyvedené logo se řvoucím lvem) se ocitáme v pokračování příběhu. Když Joea, neúspěšného podnikatele na opu-

↑ Bažantova loutkářská skupina, Poníklá – Zámek nad zmatek | foto: Ivo Mičkal

těném ranči, opouští jeho láska Winnifred, přiměje ho to vydat se na cestu za obnovením své někdejší slávy. Ve světě, který se mezi tím hodně změnil, však není snadné uspět. A tak hrdina musí nejprve projít trpkou zkušeností ze setkání s nejrůznějšími podvodníky a prohrát veškeré peníze na hracím automatu, aby jeho konečné vítězství – vynalezení žvýkačky Pedro a také předvoj obchodního řetězce Billa (ke všemu ovšem přijde jako slepý k houslím) – dokonale vyznělo. Soubor má smysl pro gag a vtipné situace, ale oproti loňskému drakulovskému kousku nemá **Road movie** zdaleka takovou sílu. Kombinace loutek a kreslených pasáží není vždy kompatibilní, smysl zařazení jednotlivých scén není příliš jasný a odůvodněný, a tak se příběh rozpadá se na jednotlivé více či méně povedené etudy.

Literární inspiraci přiznává v názvu **Vid', Alenko** soubor *Rámus z Plzně*, který znovu vsadil na svou nejmladší herečku Kláru Lukášovou. Inspiruje se knihou Lewise Carolla Alenka v říši divů, ale transformuje ji do současnosti. Žákyně páté třídy Alenka má ctižádostivou maminku, která ji nutí jít na gymnázium. Holčičku ale více baví kreslení. A tak, byť zavřená v pokoji, kde se má učit na zkoušky, odsakuje si do říše fantazie. S pomocí vlastnoručně nakresleného bílého králíka putuje do říše za zrcadlem. Ve fantazii holčičky (a hlavně inscenátorů) lze tak proměnit v bizarní obyvatele kouzelné země jakýkoli předmět denní potřeby. Koláčky a mléko k svačině poslouží ke zvětšování a zmenšování (miniaturní Alenku zastupuje loutka), obyvatele říše za zrcadlem se rodí z kuchyňského náčiní a domácích spotřebičů. A jsou to proměny skutečně nápadité – paňníky na knedlíky jsou květinovými strážci, vysavač se stává nebezpečným drakem, láhev červeného vína zlou červenou královnou a Kloboučník je pokojová lampa s obrovským stínidlem. Podobně nápaditě je využito potravin – houseňák vytvořený přímo na scéně z těsta, mletí rajčat v mlýnku na maso s efektem krvavé šťávy, vydlobnuté oko psa škvaříci se na pánvi jako volské

oko, stejně jako jitrnicovo-jelitová dvojice Tydlidum a Tydlidý. Dětská hravost propojená se surrealistickým viděním světa, za které by se nestyděl ani Salvátor Dalí, má však i svůj didaktický akcent. Pod vlivem toho, že ve snové říši najde holčička odvahu vystoupit proti zlé královně, podaří se jí to i v reálném životě, kdy se vzepře matce, pokud jde o výběr školy. Motto příběhu: je důležité udělat si na věci vlastní názor a nebát se je obhájit před ostatními, je přitom sděleno nenásilně a neokázale, a díky hlavní představitelce vyznívá naprosto přirozeně.

Po loňském úspěchu **Fausta** se Tomáš Hájek, protagonista (a možná i jediný člen) *Bažantovy loutkářské skupiny DS J. J. Kolára při TJ Sokol Poniklá*, znovu pustil do práce s meotarem a dokázal, že lze možnosti tohoto lákavého média ještě více vytežit. „První meotarová verneovka“ **Zmatek nad zmatek** se inspiruje nepříliš známým Verneovým románem s poněkud zvláštním závěrem, nicméně Hájek si s ním dokázal poradit velmi dobře. Nejenže znovu hýří nápady, vypočítanými výtvarnými gagy, ale zároveň přidal pro mnohé překvapivou hereckou (performerskou) rovinu. Z šedivého faustovského vědce se stává suverénní vypravěč s knírem v cylindru s monoklem na oku, který propojuje image gentlemana z němých grotesek s dryáčnictvím jarmarečních vypravěčů. Práce s animovanými artefakty je mnohokrát natáčená a precizní. Kreslené gagy, umocněné postupným odkrýváním či doplňováním detailů, jsou výraznější „prezentovány“, takže diváci mají čas si je vychutnat.

Jedinečný dotyk poezie, dokonalé řemeslo

Největším hitem festivalu se staly **Pohyblivé obrázky** Hany Voříškové a souboru *MUZIGA z Chocně*, vlastně jediný projekt, který není inspirován literaturou. Voříšková neexhibuje, nechá za sebe mluvit „živé obrázky“, které vznikají přímo před zraky diváků. I když jednotlivé – postupně dokreslované

– obrázky, vrcholící v minipříběžích vtipnou pointou, mohou fungovat i samostatně, jejich řetězení dává nenásilně dohromady velice působivý celek – příběh o lidském údělu, o drobných radostech i starostech života, ale i o velkých dějinných událostech. Pojmenovat žánr je v tomto případě obtížné, propojuje se tu výtvarné divadlo, animace, malá multimediální show, ale také hra s loutkami a předměty, performerství podpořené hudebním a zvukovým doprovodem. Přitom je na scéně jen malá kouzelná skříňka, jako z doby prvních průkopníků kinematografu, kterou zezadu osvětluje obyčejná lampa. Vtipně je využito též hudby, kterou pomocí hudebních nástrojů v kombinaci s hracími strojkami vytváří dvojice muzikantů. Souhra všech tří účinkujících je dokonalá. Scénu doplňuje obrovský rybářský prut, který přenáší křehké kreslené představy ve 3D formátu do hlediště, kde se chvílemi vznášejí nad hlavami diváků hejno motýlů či samotné slunce. Magie celého projektu spočívá ve zdánlivé jednoduchosti, která se však díky fantazii autorky proměňuje v divadelní zázrak. Jednotlivé pohyblivé obrázky nenásilně skládají dohromady nadčasový příběh o podstatě světa, smyslu života, pomíjivých okamžicích krásy a štěstí, které nám unikají mezi prsty. Devizou tvorby Hany Voříškové je hravost, dětsky naivní pohled a radost – a na druhé straně schopnost filozoficky laděných asociací, to vše spojeno s dokonalým řemeslem a smyslem pro jasnou, ale současně překvapivou zkratku. Prostá a hravá logika pohyblivých obrázků se dotýká duše. Odpinknutý míč se proměňuje v slunce, neforemné kukly v motýly, sedlákův pot při orání brázd, z nichž vzlétnou ptáci, se transformuje ve vrásčitou boží tvář, hádka o pytel zrní se změni v boj mas na život a na smrt, který končí výmluvnou řadou křížů. Radost, smutek, zrození i smrt, se rodí v pozvolném tempu přímo před našima očima. Svěrázný deník pozemského života.

Prostá a hravá logika pohyblivých obrázků se dotýká duše.

Jana Soprová
publicistka

Seminář A – manipulace těla a loutky pohledem seminaristů

Po celou dobu trvání semináře jsem si přišla trochu jako ve snu. Bylo tam tolik nového, tolik zajímavého, tolik toho, co bylo třeba se naučit. Skvělou věcí bylo, že většina z nás na tom byla se zkušenostmi (například s vedením Alberta-loutky bunraku) docela podobně, a tak se nadšení jednoho přelávalo na ostatní a všichni jsme si takto předávali pozitivní energii.

↑ Nadšené seminaristky – seminář TP | foto: Ivo Mičkal

Když přijdete do skupiny lidí, kteří vodí bunraku loutku, tak nejprve zametáte.

Při našem prvním setkání se Simonem T. Rannem jsme se dozvěděli, že seminář bude probíhat v prostorách muzea, nikoli v učebnách zdravotní školy, jak tomu bylo zvykem. Zprvu jsem se divila tomu, k čemu potřebujeme tolik prostoru, ale jakmile jsme začali náš první den, vše se mi vyjasnilo. Většina semináře sestávala z pohybové náplně. Každé ráno jsme začali jógou, kdy se s námi Simon dělil o cenné rady a zkušenosti, ukazoval nám správné postupy, byl milý, vstřícný a nekonečně trpělivý. Následovala nejružnější pohybová cvičení, při kterých nám Simon nechával obrovitánskou volnost, někdy jen přidal svůj nápad či drobnou úpravu. Mohli jsme si tak sami objevit, co všechno se svým tělem ještě zmůžeme.

Po krátké pauze jsme pokračovali na poli loutkoherckém, kdy nám Simon vyprávěl a ukazoval, co a jak. Především jsme zkoušeli s již zmiňovaným Albertem, japonskou loutkou bunraku, k jejíž vodění je zapotřebí tři lidi, mezi kterými by měla panovat souhra a klid. Vůbec to není lehké zacházení!

Závěrem musím říct, že jsem se toho za ten jeden týden naučila neskutečně moc. Ať mluvím o stránce pohybové, loutkohercké, duševní... ale také jazykové! Abychom se mezi sebou všichni domluvili, mluvili jsme výhradně anglicky.

Nezbývá, než poděkovat Simonovi a také skvělé Vendule Burger, naší kamarádce a překladatelce, za to, že prostě jsou. Bylo to skvělé. Kdybych měla někdy možnost si vše zopakovat, rozhodně bych neváhala.

Monika Němečková

Letos jsem do Chrudimi přijela natěšená a zvědavá. To, co přišlo, bylo ale daleko lepší. Hned první den proběhlo malé setkání. Zjistila jsem, že se do semináře přihlásila spousta zajímavých lidí a že to s mou znalostí angličtiny nebude úplně lehké. Nakonec bylo ale všechno super. Takovou partu lidí, která se na semináři sešla, jsem v Chrudimi ještě neměla. Každé ráno se zahajovalo cvičením jógy, které bylo den ode dne náročnější, a teď to nemyslím ze strany obtížnosti cviků. Nejlepší na tom celém byla ale nejružnější pohybová cvičení a Albert, loutka bunraku, kterou musí vodit tři lidé. Simon říkal, že když přijdete do skupiny lidí, kteří vodí bunraku loutku, tak nejprve zametáte a pak vodíte patnáct let jen nohy. Neuměla bych si to asi představit, ale nohy jsou nejzajímavější. Na všechno bylo ale málo času. Pro některé z nás (jak kdo měl čas) byl připraven seminář ještě odpoledne, kde se dělalo s materiálem. Až na konci týdne na prezentaci semináře jsem viděla, jaké věci se dají vytvořit a jak málo stačí. Někdy jindy bych se chtěla setkat s tímto seminářem znovu, ale na delší dobu. Jinak ale zůstává seminář A tím nejlepším, který jsem kdy na Chrudimi měla a Simon se za týden stal tím nejlepším lektorem, kterého jsem kdy měla. Děkuju!

Edita Valášková

Prvním mým překvapením bylo, že se seminář nekonal jako tradičně, ve školní učebně, nýbrž v sálu muzea. Zprvu mě to udivovalo, dnes, o něco moudřejší, tomu již rozumím – naší práci by klasická učebna byla malá. Za necelý týden docházení do semináře, který vedl Simon T. Rann, jsem se znatelně rozrostla po stránce pohybové, loutkohercké a dokonce i psychické. A aby toho nebylo málo, ještě jsem mohla zdokonalit svou angličtinu, byl to jediný jazyk, kterým jsme se všichni dohromady mohli domluvit.

Simon na to šel od lesa, proto s námi, po našich dlouhých probdělých nocích, první hodinu každého našeho setkání, cvičil jógu. Fungovala jako skvělý životabudič a zároveň průprava pro nadcházející cvičení. Netradičními metodami, které si Simon osvojil ve Phillippe Genty Compagnie, jsme mohli objevovat možnosti svého těla. Dále nás zasvěcoval do tajů a základů loutkoherectví obecně, za použití nesených loutek (masek), nebo konkrétně s pomocí Alberta – loutky bunraku. Animace této loutky je nesmírně náročná, všichni jsme se s ní navíc setkali poprvé v životě. A setkání to bylo rozhodně zajímavé.

Lektor s námi také sdílel spoustu svých životních zkušeností. Například s vedením seminářů, které běžně trvají pět týdnů. Možná i proto byl lehce na rozpacích, že náš seminář trvá jen dopoledne, když mám pouhých šest dní. Přesto se nám za tak krátkou dobu snažil věnovat co nejvíce a předat nám velké množství cenných informací a praktických rad. Po semináři se rozhodně cítím obohacena, za což bych ráda poděkovala. Poděkovala bych úžasnému lektorovi Simonovi, překladatelce a kamarádce Vendule Burger a také všem spoluseminaristům, kteří napomáhali hladkému průběhu semináře a přátelské atmosféře!

Děkuji, Thank you, ありがとう, اركش!

Kateřina Prášilová

Po časovém odstupu, po urovnání myšlenek, dospání ztracených hodin se musím přiznat, že mi stále v hlavě leží spolupráce s panem Simonem. Zanechal ve mně velký dojem, který si ponechám v paměti hodně dlouho, snad i napořád. Nejen, že se tam sešla skupina lidí, se kterými je dobré se znát a kamarádit, protože je ono kamarádství skutečné, ale hlavně seminář byl velmi povzbudivý, tvořivý, inspirující a hodnotný. Když nad tím tak přemýšlím, napadá mě jen plno superlativů. Ještě dneska jsem nadšený. Někdy se stane, že si člověk v průběhu týdne, kdy je Loutkářská Chrudim, říká: „Udělal jsem dobře s tímto seminářem? Dneska to za moc nestálo. Moc tam toho neděláme...“ A tak podobně. To rozhodně není tento případ.

Kdybych měl seminář někomu doporučit, tak asi všem lidem, kteří mají zájem o divadlo. Simon mluví velice pěknou a srozumitelnou angličtinou, herecká cvičení, jestli to tak můžu nazvat, jsou pokaždé jiná a něčím obohacující. Lekce začínala jógou, potom se přešlo na pohybová cvičení, práci s pamětí, cvičení na koncentraci, hledání těžiště, fixních bodů, prostoru, energie a vlastně i něčeho v nás.

Ke konci se přešlo na práci s loutkou, s bunraku loutkou. Její zvládnutí v počtu 20 lidí, nebylo možné. Loutku vodí najednou tři lidé, je tak jisté, že ti tři musí být naladěni na stejnou vlnu, aby loutka mohla pravdivě existovat. Nešlo nám to. Simon nás vždy upozornil na to, co Albert neudělal nebo udělal špatně. Chodí jako proti větru, má

↑ Simon T. Rann | foto: Ivo Mičkal

moc vepředu hlavu. Levituje. Nemohli jsme to hnedka umět, vlastně to neumíme doteď, což mě mrzí. Albert mě fascinoval. Chtěl jsem s ním usínat a vlastně pořád chci s ním usínat. Je to krásná loutka.

Ještě bych rád zmínil, že prezentace semináře před lidmi, pro mě nebylo jen podělení se s ostatními o to, co jsme ten týden dělali. Byla v tom obrovská síla, která je na divadle úžasná, ale málokdy se s ní člověk potká, kdy ji cítí. Ta energie byla všude a vlastně ani nevím proč. Cítil jsem ji už při samotném semináři, jako kdyby to vycházelo z jiných krabiček, které nejsme schopni ovládat. Z podvědomí. Jsem tím okouzlen a nadchnut doposud.

Rozumím tomu, že dojeli lidi, kteří měli možnost se setkat se Simonem už v Praze. Že obětovat divadla, která se hrála na Chrudimi odpoledne, vlastně žádná velká oběť nebyla. Bylo to parádní, obohacující. Děkuju, děkuju, děkuju.

Matěj Kubina

Mezinárodní divadelní festival Soukání 2013

aneb Jak jsem to viděl já

Neznámé tváře se scházejí, všichni na sebe v sále koukají. Soubory sedí hodně při sobě, plno mladým divadelníkům jdou hlavou – ačkoli v několika jazykových variantách – stejné otázky: „Jak asi budou vypadat další představení? Bude to dobré, nebo to bude nuda? Kde jaký soubor sedí? Zvládnou se s jinými národy nějak domluvit? A co workshopy – snad jsem si vybral/a dobře!“ V sále se zhasíná, začínám se trochu chvět. Je tu přece jen 150 festivalových účastníků z Čech, Anglie, Rakouska, Izraele, Ruska a Arménie, různí zástupci z města, kraje, mezinárodní organizace amatérského divadla AITA/IATA a tak dále a tak dále...

↑ Příprava na průvod městem. Zleva soubory z Tel-Avivu, z Brandýsa n. L., z Jerevánu, z Ostrova a z Brna
foto: Walburga Mikešová

Ale v tu chvíli skončila úvodní show zkomponovaná z různě provázaných výstupů žáků z tanečního, hudebního i literárně-dramatického oboru Základní umělecké školy Ostrov a já si беру do ruky mikrofon a spolu s Irenou Konývkovou (ředitelkou ZUŠ Ostrov a zároveň ředitelkou začínající události) vycházíme na jeviště, abychom zahájili již 9. mezinárodní divadelní festival dětí a mládeže Soukání 2013, jenž se letos konal ve dnech 2.–6. května, a to s provázejícím tématem „rozhodnutí“. Irena v češtině, já v angličtině.

A je třeba říct, že téma rozhodnutí bylo opravdu pro tento ročník festivalu příhodné. Ať už šlo hned ze začátku o mé rozhodnutí vyjít na jeviště, rozhodnutí Ireny a jejího souboru HOP-HOP k sobě do organizace přibrat i studenty Ateliéru Divadlo a výchova z Divadelní fakulty JAMU v Brně, či rozhodnutí všech účastníků se více či méně zapojit do společného festivalového dění, hledání si nových kamarádů z jiných zemí a zkoumání jejich náhledu na divadelní umění. A je také třeba říct, že jsem rád, že se soubory rozhodly

přijet na Soukání a na plno se ho zúčastnit, protože jsem tak (spolu s ostatními vedoucími a organizátory) mohl být přítomen i diskusím vedoucích o zhlédnutých představeních, jež byly věcně a zároveň citlivě vedeny odborníci na slovo vzatou – doktorkou Joke Elbers z Holandska. A právě základní myšlenky z diskusí k některým představením Soukání 2013 se nyní pokusím nabídnout.

První festivalový den jsme po zahájení zhlédli dvě představení. **Kamehameha** (mladší skupina domácího souboru **HOP-HOP** z Ostrova, vedoucí Irena Konývková) a **Pohádky od rybníka** (soubor **Na poslední chvíli** také z Ostrova, vedoucí Lucie Veličková). Rád bych se krátce pozastavil u první jmenované inscenace. Malá Kamehameha v příběhu inscenace hledá ve svém životě místo, kamarády, správnou komunikaci s nimi a rozhoduje se, jak toto všechno zařídit. Ačkoli bylo představení hráno v češtině, mezinárodnímu publiku tato skutečnost nijak nevadila, naopak na diskusích zaznělo, že se tak mohli lépe zaměřit na pohybové a akční situace, které často děj (místo slova) posunují a díky kterým pak celku porozuměli.

Druhý den mohli festivaloví účastníci zhlédnout čtyři představení. Prvním bylo **Za zrcadlem** (soubor **Scaena** z Moskvy, Rusko, vedoucí Anastasia Martzinkovskaia), dru-

hým **Černá princezna** (soubor **The Yoram Loewenstein Performing Arts Studio** z Tel-Avivu, Izrael, vedoucí Reshef Maliach), dalším **Ukáž mi cestu rájem** (první inscenace starší skupiny souboru **HOP-HOP** z Ostrova, vedoucí Irena Konývková) a posledním večerním bylo představení **Pudy z půdy** (soubor **Reverzní dveře** z Brna, vedoucí Kamila Kostřicová). Schválně jsem nenapsal jako při prvním dnu „jsme zhlédli“, ale „účastníci mohli zhlédnout“, protože sám jsem v Pudech z půdy hrál. Jde o autorské divadlo, jež kolážovitým způsobem představuje obecnstvu různé páry či trojice, které si snaží k sobě najít cestu. Hledají cestu od „masky“ k momentu být sám sebou a dříve nebo později odhalují své skutečné touhy. Inscenace se stala kontroverzní především kvůli nepřijetí vedoucími z Ruska, které nechtěly přistoupit na formu koláže, která jim zapříčinila nejasnost námětu, celku, našeho chování hrát. To však rozpoutalo velmi dlouhou a přínosnou diskusi se střetem názorů z různých zemí a kultur na vnímání kolektivní autorské studentské tvorby, jelikož zastánců uchopení tématu, obsahu i použité formy naší inscenace (z řad Čechů i cizinců) se našla celá řada.

Pryč ale od nás. Rád bych se na chvíli zastavil ještě u představení **Černá princezna** od izraelského souboru. Tento velmi čistý, na pohled pohádkový příběh vypráví o nalezení komunikace mezi matkou a dcerou. Příběh začíná tím, že matka leží v nemocnici, nicméně její dcera ji nechce ani vidět (dříve se pohádaly). Dcera v zlobě/smutku/lítosti usíná a zdá se jí sen o Černé princezně, která je necitlivá, všechny postavy se jí bojí a chce všem matkám setnout hlavu. V tomto čarovném snovém světě nakonec hlavní postava zjišťuje její pravé vysoké hodnoty, probouzí se a představení končí počátkem telefonátu do nemocnice. Kromě již zmíněné čistoty ve čtení a netradiční pohádkovosti se na diskusi velmi oceňovala práce se světlem. Ačkoli totiž bylo jeviště bez praktikáblů, židlí, trůnu, hradu a nevím čeho ještě, díky skvělému zacházení s kombinacemi základních barevných světél se náhle zje-

↑ Pětkrát člověk – soubor HOP-HOP z Ostrova
foto: výsledek semináře Divadelní fotografie pod vedením Vladimíra Tomana

vovaly různorodé prostory příběhu. Dalo by se ještě mluvit i o přesném stylizovaném herectví, popř. o nápadité kombinaci hebrejštiny s angličtinou, kterou každá věta (i anglicky, čemuž jsem rozuměl, i hebrejsky, čemuž samozřejmě ne) dostávala svůj vlastní jedinečný význam. Nicméně pojďme se podívat ještě na další festivalové dny.

Nejvíce představení jsme na Soukání 2013 zhlédli třetí den – **Veloriksa** (soubor **Yerevan State Drama** z Jerevánu, Arménie, vedoucí Grigor Khachatryan), **Rozhodni se!** (soubor **CYT** z Wolverhamptonu, Anglie, vedoucí Holly Phillips a Lauren Riley), **Pětkrát člověk** (druhá inscenace starší skupiny **HOP-HOP** z Ostrova, vedoucí Irena Konývková), **Nejmoudřejší muži na světě** (soubor **Chiar?! z Badenu, Rakousko**, vedoucí Gregor Ruttner) a **Kdopak se vám vo to vůbec prosil** (soubor **Nazabití** z Brandýsa nad Labem, vedoucí Irina Ulrichová). Den tedy divadelně náročný, o to však přínosnější! A rovnou doplním poslední ještě nezmiňované představení, a to **Zajíc a sovy** (soubor **Dipačápi** z Prahy, vedoucí Dana Svobodová a Karel Tomas), jež jsme mohli vidět během posledního festivalového dne.

Rád bych se nejprve zastavil u inscenací **Rozhodni se! a Nejmoudřejší muži na světě**, protože ačkoli každá vypovídá o naprosto jiném příběhu, obě reagovaly na stejné téma – ničení světa člověkem – a obě se k tomuto tématu postavily s vtipem a nádechem satiry. Anglická inscenace vypovídá obecně o člověku a jeho příkoří neustále se muset rozhodovat, jaké to má důsledky, jak by svět vypadal, kdyby se onen člověk rozhodl jinak; to vše však s typickým anglickým suchým humorem. Rakouská inscenace vypovídá o absurdní zemi, ve které se kvůli konci světa roku 2012 vytvořilo speciální ministerstvo pro řešení konce světa. Toto ministerstvo nakonec postupně dohání lidi k šílenství, až se všichni (teatrálně a s hereckou nadsázkou) těsně před koncem světa zabijí. Hodiny skončí odpočítávání – a nic se neděje. K našemu velkému překvapení jsme při diskusi od režiséra zjistili, že Rakousko opravdu tehdy zřídilo krizové ministerstvo pro řešení konce světa dle Mayského kalendáře a Rakušané opravdu silně věřili v nejhorší. Po takovém zjištění mi přišla tato satira výborně vystihnout. Škoda jen, že jsem to nevěděl před představením – mohl bych si více užít tento divadelní „vtip“.

↑ Černá princezna - soubor The Y. Loewenstein Perf. Arts Studio z Tel-Avivu
foto: výsledek semináře Divadelní fotografie pod vedením Vladimíra Tomana

Jak všichni
dobře ví, pouhá
představení
souborů nedělají
festival festival-
em. Další důle-
žitou součástí
jsou workshopy.

Zato během představení **Pětkrát člověk** jsem si vtip (nejeden) užil tuze! Soubor si našel rozhlasové experimentální hry Ernsta Jandla, které upravil a zinscenoval na jevišti formou jakéhosi „pohybového experimentálního divadla poezie“. Těžko slovem vystihnout formu, zato však divadelní vjem – živá mladá experimentální show plná lehkých dotyků různých, včetně lehce sexuálních, témat s nadhledem – bez pochyb zůstává v mé hlavě vystihnout. Podobně velmi rozjařenými diváky jako já byli mimo jiné i Jandlovy krajané – vedoucí z Rakouska. Nicméně příběhy i témata byly pochopeny nejen Čechy a Rakušany s lepšími počátečními podmínkami, ale i ostatními národy, ve kterých Jandlovo dílo tolik rozšířeno není.

Jak všichni dobře ví, pouhá představení souborů nedělají festival festival-em. Další důležitou součástí byly workshopy, které probíhaly po celou dobu festivalu a které (především díky finančnímu příspěvku od NIPOS-ARTAMA a Ministerstva kultury) mohly být doplněny i o zahraniční lektory. Co tedy během Soukání dělali lektori se svými účast-

níky? **Jakub Cír** se zabýval fyzickým jednáním a performancí, **Ondřej Šulc** pracoval na situacích barokního divadla dle Calderona, **Bernhard Paumann** nechával zkoumat účastníky své tělo v pohybových situacích, **Kateřina Bodláková** nabídla nazkoušení několika gospelových skladeb, **Vladimír Toman** provedl své žáky festivalem skrze fotografické objektivy workshopem divadelní fotografie a **Klára Burgess** se zabývala současným tancem. Poslední den festivalu jsme mohli nahlédnout do jejich práce v podobě performativních show, která se konaly během průvodu městem, který tak dal nahlédnout do průběhu festivalu ostrovským občanům. V ulicích se děly různá pohybová a taneční performance, ve vysvěceném kostele se odehrávala pohybem ztvárněná buržoazní žranice, v Letohrádku se nám zas představovaly barokní postavy, na Klášterních slavnostech (jež právě v Ostrově vrcholily) se na jevišti zpívalo „We are the world, we are the children!“. A především díky domácím HOP-HOPákům a studentům z JAMU, kteří v průvodu chodili na chůdách, žonglovali, hráli, zpívali, dělali jednoduše show – prostě to nebrali jen jako povin-

nost někudy jít a mávat vlajkou – se celý průvod stal skvělou přípravou na závěrečný ceremoniál, který tak mohl být opravdu vrcholem této společné události.

Znamé tváře se scházejí, všichni se venku objímají, povídají si. Soubory jsou rozprostřené po celém prostoru, skupiny se vytváří napříč všemi státy a plno mladým divadelníkům jdou hlavou – ačkoli v několika jazykových variantách – stejné věty: „Tyhle lidi prostě musím ještě někdy vidět! Ještě si s nimi toho musím tolik říct! Po takovém konci prostě musí být nějaká party!“ Závěrečný rituál se povedl, ohňostroj začal do až rituálního ticha přesně na čas, epická hudba Hanse Zimmera byla silná a dojemná zároveň, všech 150 účastníků (a organizátoři také) se objímá, usmívá i pláče... Tak to vypadá, že se Soukání 2013 vydařilo a můžeme se s celým týmem ve sele připravovat na Soukání 2015! Držte palce!

Jonáš Konývka
ADaV DIFA JAMU

Divadelníci a folkloristé jsou dvě naprosto rozdílné skupiny

Jednou z výrazných inscenací na Hronově byla Valašská lidová zpěvohra Osloboděná Slibka. O představení jsem si povídal s nadšeným ochotníkem, režisérem a učitelem v jedné osobě Miroslavem Urubkem.

Jak projekt pro více než stovku účinkujících vznikl, kdo za tím stál?

Před lety měl VOLD pětileté výročí. Dirigent Jiří Kašpar pro tu příležitost skládal tento příběh na motivy pověsti z Velkých Karlovic, což je vesnice kousek od Vsetína. Jeho žena vytvořila libreto a on hudbu. Chtěl to provést scénicky, ale bohužel neměl úplně jasnou představu o tom, jak vzniká divadelní představení. Předpokládal, že se to dá dát dohromady tak za měsíc a půl, což v případě takového velkého projektu bylo nemyslitelné. Provedlo se to tedy v koncertní poloze s tím, že jsem mu doporučil, aby si případně příště vzpomněl nejlépe tři roky dopředu. Potom se mnou tedy začal jednat, s určitým, asi dvouletým předstihem. Když jsme o tom přemýšleli, shodli jsme se, že by to měl být projekt, který by v sobě slučoval nejenom folkloristy ze souboru Vsacan, jehož jsou manželé Kašparovi členy, ale i z ostatních folklorních souborů. Přidružili se tanečníci a zpěváci z různých vsetínských těles, přibrali jsme i členky tanečního oddělení Základní umělecké školy na Vsetíně. Samozřejmě, protože je to první podobné dílo, které Jiří Kašpar vytvořil, nastal docela problém. Střetávali jsme se, protože nebyl ochoten svou hudbu jakýmkoli způsobem pokrátit. V tom koncertním provedení je to příběh vysoce lyrický a krásný, ale poměrně obtížně převeditelný na scénu. Nicméně chápu, že tady se asi režisér musí upozadit. Ze začátku jsem měl jinou představu ohledně výsledného provedení, ale čím víc jsem se s folkloristy scházel, tím víc jsem zjišťoval, že je nelze tlačit do nějakého divadelního tvaru, který se odchýlí od toho, jak jsou zvyklí na jevišti existovat a jaké jsou jejich projevy. Takže jsem čím dál tím víc ustupoval, až do role toho, co to nějakým způsobem uspořádal a propojil v příběh. Zase tam byly takové zvláštní momenty, když jsem od nich slyšel: „Jejda, já to nedokážu hrát. Já teď mám hrát a netančit?“ a v podstatě jsem od nich chtěl jen, aby přešli scénu z leva doprava. Čili – naprosto jsem respektoval to, čím jsou vybaveni a co je jim vlastní.

Už jste někdy dělal takový typ divadla?

Jakýsi předstupeň tohoto představení bylo, když jsem zkoušel se souborem Jasenka, který je druhým velkým souborem na Vsetíně, takové drobnější scénické pásmo, které ale bylo poskládáno z určitých hotových sekvencí, které ty soubory měly nacvičené.

↑ VOLN Vsetín, Ivana a Jiří Kašparovi: Osloboděná slibka. | foto: Ivo Mičkal

Jaký je váš vztah k folkloru?

Já původně nepocházím ze Vsetína a folklor si mě vlastně přitáhl. To prostředí je natolik silné, že ač já třeba do té doby nijak zvlášť k folkloru netíhl, ve chvíli, kdy se člověk do toho města dostane a je jen trochu vnímavý k tomu, co ho obklopuje, nemůže se tomu vyhnout. Dnes musím říct, že v mém životě folklor znamená velmi mnoho.

Jste muzikant?

Právě, že vůbec ne. Pro lidi, kteří to sledují zvenku, je to pozoruhodné, protože já neovládám noty a moje debata s Jiřím Kašparem (*Jiří Kašpar je umělecký vedoucí, dirigent a autor hudby Valašského orchestru lidových nástrojů, pozn. redakce*) bývá komická. Ale většinou se domluvíme.

Jak funguje spolupráce mezi jednotlivými soubory a lidmi?

K tomu, co tady divák vidí, by mělo existovat nějaké noční promítání o tom, jak to vzniká. Pochopil jsem několik věcí, jednou z nich je, že divadelníci a folkloristé, byť to zdánlivě vypadá, že k sobě mají blízko, jsou dvě naprosto rozdílné skupiny. Folkloristé jsou svébytná komunita, pro kterou neplatí čas, žádný pořádek ani určité divadelní zásady. Jsou to nepopsatel-

↑ VOLN Vsetín, Ivana a Jiří Kašparovi: Osloboděná slibka. | foto: Ivo Mičkal

né zkušenosti. To si divadelníci nedokáží představit. Divadelníci se sejdou na zkoušku, a když někdo chybí, je to problém. Ale u nich: „Né, vždyť oni ho zastoupí.“ Je zase krásné, že tance tam umí všichni, to se dá i suplovat. Bohužel trpí divadelní výraz. Orchestr si vedl Jiří sám. S ním jsme to před samotným uvedením hráli asi třikrát, jinak se to hrálo z nahrávek.

předpokládal, že představení přijme starší generace, kupodivu tohle byla velice mladá holka. Já se v tuto chvíli pohybuji na ploše, kterou nemám vůbec probádanou. Zatím mi přišlo, že diváci představení přijali. Ale v každém případě počítám s různorodým přijetím. Je to pro nás první vhled do toho, zda je inscenace vůbec přenosná.

Každá repríza je víceméně premiéra.

Kdy byla vlastně premiéra?

Jejda, tak to jste mě zaskočil. Ona každá repríza je víceméně premiéra. To bylo někdy v listopadu 2012. Takové předpřípravné fáze, třeba taneční, probíhaly před prázdninami. Vlastní divadelní práce začala v září, s tím že představitelé už zhruba věděli, co bude následovat, a skončilo to premiérou, která byla v listopadu. Ale teď mluvím samozřejmě jen o divadelní práci.

Jaké máte ohlasy na představení odehrané v Hronově? Já si třeba říkal, že tady jsou určitě lidé, kteří Slibku nepřijmou.

Taky si to myslím. Folklor je velmi hraniční záležitost. Toto je první uvedení mimo Vsetín. Protože při tom ohromném množství se přesuny rovnají zázraku. Já do teď vlastně úplně nevěřím, že jsme odehráli představení na Hronově. Na Vsetíně je ohlas mimořádný, ale to je samozřejmě dáno silnými vazbami. Hráli jsme tam třikrát – třikrát bylo úžasné přijetí. Mám sice zkušenosti s tím, jak taková inscenace umí s divákem pohybat, ale toto je pro mě zkušenost naprosto s ničím nesrovnatelná. Tady jsem to zatím sledovat nestíhal, do zákulisí jen přišla nějaká dívka – byla unešená, já myslel, že je od nás, a zatím byla z Mostu. Osobně jsem

Co děláte v civilním životě, když zrovna nerezíte inscenaci pro stovku lidí?

Mé občanské povolání je učitel na gymnáziu – čeština a společenské vědy. A co se týče divadla, prošel jsem několika soubory, některé jsem zakládal, v současnosti jsem členem souboru Jana Honsy Karolinka, kde hraju již několik let. Vedle toho vedu školní divadelní soubor Masarykova Gymnázia Vsetín a založil jsem soubor složený z pedagogů. Ten za sebou má teprve dvě inscenace, ale je to takové nakročení k zajímavému trávení volného učitelského času. Základ svého divadelního směřování vidím v herectví, režii dělám vždy víceméně z donucení vnějšími okolnostmi. Například školní soubor – přišel jsem na Vsetín jako cizí a divadlo mi chybělo, tak jsem hledal s kým ho dělat. První, kdo byl po ruce, byli studenti a tam mi nezbyvalo, než se ujmout role režiséra. Ale základ mého existování s divadlem vidím v herecké práci.

Jaká máte za sebou představení?

S karolinským souborem jsme na Hronově uvedli v posledním čase tři poměrně výrazné hry, které vzbudily pozornost. Měl bych představit, že kmenovým režisérem souboru je Martin Františák, a já teď

mluvím o jeho éře, ač jsem hrál i v předešlých představeních. Byla to Maryša, převedená do valašského nářečí. Pak to byla inscenace Doma – ta měla značný úspěch, velký počet repríz, odehráli jsme ji ve všech velkých městech u nás i za hranicemi. A poslední hrou tady na Hronově byla před třemi lety Nevěsta. S tou se nám prostřednictvím Hronova povedlo dostat na mezinárodní divadelní festival Dialog v Tromsø v Norsku.

Co pro vás znamená Jiráskův Hronov?

Už několik let (a mohl bych to pomalu počítat na desítky) je pro mě nesmírným povzbuzením do další práce. Je to nesmírná vzpruha a náboj při té různosti. Chodím si sem dobít divadelní baterky a získat odraz k práci dál. A nedílnou a milou součástí Hronova jsou i přátelská setkání. Léta sem vozím studenty, aby si zažili hronovskou atmosféru. Oni potom mnohdy v divadle pokračují, byť většinou ne jako profesionálové, i když i takoví jsou.

Jan Mrázek

↑ VOLN Vsetín, Ivana a Jiří Kašparovi: Osloboděná slibka. | foto: Ivo Mičkal

Valaši v Hronově zářili už v 50. letech

V minulosti se na přehlídce amatérské divadelní tvorby v Hronově objevily i další divadelní soubory z Valašska.

V padesátých letech to byla například loutková scéna Závodního klubu ROH Zbrojovka s pohádkou od Boženy Němcové O dvanácti měsíčkách. V roce 1975 se zde s dramatem Němci od polského spisovatele Leona Kruczkowského představilo amatérské divadlo z Rožnova pod Radhoštěm Stálá amatérská scéna Závodního klubu Tesla.

O tři roky později do Hronova zavítali ochotníci z Divadelního souboru Sklárny v Karolince. Po přejmenování na Divadlo Jana Honsy z Karolinky na festivalu účinkovali ještě pětkrát.

Největšího úspěchu zaznamenali karolinští ochotníci v roce 2005 se hrou Doma, která byla oceněna jako nejlepší ze sedmdesáti účinkujících divadel. Následně si představení vyžádali až v norském Tromsø. Naposledy se na přehlídku podívali v roce 2010 s hrou Nevěsta.

Od začátku devadesátých let na Jiráskově Hronově vystoupily také čtyři soubory ze Vsetína.

-red-

Závěrečné hodnocení Scénické žatvy 2013

Devětádesiaty prvý ročník súťaže slovenských divadelných súborov mal podtitul: Chce to zmenu. Scénická žatva sa tak po bujarej oslave deväťdesiatky zobudila a s poriadnou opicou sa pozrela do zrkadla. Iste, dalo by sa argumentovať úspechmi nášho neprofesionálneho divadla na medzinárodných festivaloch.

↑ Porota Scénické žatvy: zľava Janku, Forgács, Zweifelhofer, Bergman a Dzadiková | foto: Michal Drtina

Scénická žatva 2013 priniesla jedenásť súťažných inscenácií. Ich tvorcovia sa sústredili na súkromné i celospoločenské témy. Výberom textov často predviedli viac odvahy rozprúdiť debatu o citlivých miestach našej spoločnosti ako profesionálne divadlá. Rovnako sme mali možnosť vidieť spracovania intímnych tém, ktoré pracovali s jedinečnosťou divadelného zážitku. Najmä témy rozpadu hodnôt, absencie autorít, či atomizácie spoločnosti zazneli tento rok dosť výrazne.

Účinkujúci, ktorí mali možnosť vystúpiť na tomto festivale, prešli systémom prehliadok, ktorý im ponúkol odbornú recepciu ich diela a často naznačil možnosti ďalšieho napredovania.

Vždy však bude lepšie, ak na našich tvorcov budeme nároční na domácej scéne, než by mali zažiť šok za hranicami. Omnoho podstatnejšie je však to, že drvivá väčšina svetlých momentov nášho divadla nie je výsledkom systematickej podpory kultúry, ale osobnej angažovanosti jednotlivcov.

Totálny des však nastáva na regionálnej úrovni. Nikdy sa nebude dať hovoriť o koncepcnej podpore kultúry, ak predstavitelia samosprávy (a pod ňu spadajúcich kultúrnych inštitúcií) sami často nerozoznávajú rozdiel medzi gýčom a umením. Jasným dôkazom sú viaceré regionálne centrá kultúry, ktoré pod pojmom kultúra chápajú rôznych ľudových rozprávačov, „repetáckych“ spevákov, či iné obskurnosti. Porota sa môže pri vysvetľovaní elementárnych atribútov divadla na krajských prehliadkach aj roztrhnúť, ak pár dní po prehliadke zavíta do mesta profesionálne divadlo so seriálovými hercami a lístkami za dvadsať eur, pričom predvedie inscenáciu, ktorá ani len nešla okolo niečoho, čo by sa dalo nazvať režížný zámer, dramatický konflikt, či mizanscéna.

Domnievam sa, že nemá význam na tomto mieste znova opakovať každoročné konštatovania o prevládajúcich poetikách, znakovosti a pod., ak sa súbory o chvíľu aj tak rozprchnú do svojich domov v krajine, ktorá nemá ani dvadsať rokov po svojom vzniku tak elementárnu vec, ako je kultúrna politika. Bolo by to podobne absurdné, ako liečiť herpes u človeka v poslednom štádiu rakoviny.

Miroslav Zweifelhofer
predseda odborne poroty

**Predstavitelia
samosprávy
(a pod ňu
spadajúcich
kultúrnych inštitúcií)
sami často
nerozoznávajú
rozdiel medzi
gýčom a umením.**

Neprofesionálna kultúra v našej krajine je ako neriadený voz, ktorý sa rúti z kopca, a je trochu zázrak, že ešte nenarazil do stromu. Tento stav má samozrejme viacero príčin. Začína to na ministerstve kultúry, ktoré ani dvadsať rokov po vzniku samostaného štátu nedokáže vytvoriť tak elementárnu vec, ako je fungujúci grantový systém. Nasledujú príspevkové organizácie MK SR, ktoré sú až príliš často odtrhnuté od reality. Chýba im dlhodobšia vízia a utápajú sa v byrokracii.

Scénická žatva 2013 – Tvořivý čin roku

Cenu za tvořivý čin roku na 91. ročníku soutěže slovenských divadelních souborů Scénická žatva 2013 udělili organizátoři na návrh odborné poroty Dětskému divadelnímu souboru Zrkadlo z Kremnice za inscenaci „Bol raz jeden človek“

Odborná porota pracovala ve složení: Mgr. art. Miroslav Zwiefelhofer (předseda), Mgr. art. Lenka Dzadíková, ArtD., doc. Mgr. Aleš Bergman, PhD., Mgr. art. Miklós Forgács, Mgr. Peter Janků, PhD.

Pro Scénickou Žatvu hledáme ty nejlepší inscenace

Jozef Krasula, lektor, herec, režisér, v současné době prezident slovenského střediska Mezinárodní asociace amatérského divadla AITA-IATA. Po studiu kulturologie absolvoval tříletý kurz režie u Petra Scherhaufera. Divadelní režii se věnuje víc než čtvrt století. Režioval v mnoha profesionálních i amatérských divadlech, například ve Zlíně, Bratislavě, Trnavě, Brně. Jako herec i režisér se účastnil mnoha divadelních festivalů na Slovensku, Česku, Japonsku, Finsku, Dánsku, Německu, Mexiku, Velké Británii, Turecku, Švýcarsku nebo Monaku. Jako lektor se pravidelně účastní workshopů a divadelních dílen zaměřených na mladé divadlo. Vyučuje herectví na Soukromé konzervatoři D. Kardoša v Toplčanech. Setkali jsme se na letošní Scénické žatvě, kam zamířil ihned po svém návratu z mezinárodního setkání amatérského divadla v Monaku.

Je pravda, že amatérské divadlo na Slovensku umírá?

To je soukromý názor Michala Dittého, a já s ním absolutně nesouhlasím. Řeči o změně, o tom, že se amatérští divadelníci nezajímají o dění, jsou z mého pohledu obranou některých nedostatků v organizaci festivalu. Z mého pohledu je nepřijatelné, když se ještě ke všemu takové blbosti napíší do programové brožury.

Slovenské amatérské divadlo neumírá, což dokazuje například i to, že bylo pětkrát za sebou zařazeno v programu nejprestižnějšího světového setkání představitelů amatérských divadelníků v Monaku. Je možné říct, že je to pouze špička našeho amatérského divadla, ale ta špička přece z něčeho vyrůstá. Kdyby Michal navštívil nějaké zahraniční festivaly, měl by lepší porovnání o tom, kdo je vlastně v krizi..

Myslím si, že slovenské amatérské divadlo je v dobré kondici. Pravděpodobně tento pocit vznikl z toho, že letos nebyl úrodný rok

na špičkové inscenace, a možná je to také tím, že letos převládají inscenace dětských a mladých divadel, což je trochu na škodu Scénické žatvě jako takové, ale to je problém doporučení z Kubína a z dětských přehlídek. Na druhou stranu to dává obraz o tom, jaká letošní sezóna byla. V žádném případě se však nedá říct, že by skomíralo amatérské hnutí na Slovensku.

Opravdu ne?

Krise, která přišla po revoluci, kdy se divadla vyprázdnila, protože nebyly podmínky pro to, aby se rozvíjelo, je pryč. Po pěti letech začal zájem o divadlo narůstat a nyní jsme v situaci, kdy si lidé zařídili práci a život a zpětně začali zjišťovat, že mají volný čas, který by bylo dobré zaplnit a začal narůstat počet souborů. V současné době se vše zhruba stabilizovalo a začaly fungovat také vesnické komunitní spolky, které podporují společenský život. Pokud to mohu srovnat se západní Evropou, tak Česko i Slovensko má organizaci divadelního života na neskutečně

vysoké úrovni. Například v Anglii není ani jedna přehlídka amatérských divadel. Taktéž v Holandsku nemají žádnou specializovanou přehlídku amatérského divadla. Když jsme na téma festivaly diskutovali v Maastrichtu, vystoupili Angličané s tím, že pokud dáme rok dopředu téma, tak oni na toto téma připraví pro festival inscenaci. Slovinci i Češi vyvolávají se svým systémem postupových přehlídek, tím, jak se u nás amatérské divadlo dlouhodobě a systematicky organizuje a podporuje, velký zájem. Nikde jinde takto propracované systémy nefungují.

Já ono volání po změně pochoopil jako kvantitativní skomírání.

Domnívám se, že je to naopak, že amatérské hnutí na Slovensku sílí. Myslím, že k těmto úvahám vede především úroveň mladého divadla, tedy divadla, které hrají středoškoláci. Nastupující generace, která vychází ze ZUŠ, se přeorientovala tematicky. Začínají hrát věci, které jsou tematicky blízké jejich generaci, ale zachovali si postupy a formy výchovně dramatické.

Například v Anglii není ani jedna přehlídka amatérských divadel.

Proto Michal Ditte hovoří o krizi tohoto divadla. Například i proto jsme na Žatvu pozvali divadlo KaŤaJeBaraJeSkala, aby místní soubory viděly, jak se dá jinak pracovat v této kategorii divadla. A jsem velice zvědavý, jak to v našich kontextech bude fungovat.

Tedy, toto je tendence, která by se dala odpozorovat, ale že by bylo méně souborů, že by nevznikaly nové, nebo, že by byl amatérský život pohaslý, se mi nezdá.

Jedním z organizátorů festivalu je Rada pro neprofesionální divadlo. Co je to za organizaci? Jak je funkční?

Rada vznikla v období, kdy se začala transformovat celá kultura na Slovensku. V době vlády Vladimíra Mečiara chtěl stát dostat vše pod svoji kontrolu. Ale především z třech krajů vzniklo osm krajů a kolem osmdesáti okresů. Pro nás to znamenalo, že z třech krajských přehlídek vzniklo osm přehlídek, a to je sakra rozdíl. V našem pojetí se to nedalo zvládnout časově ani s obsazením jedné poroty. Narušila se struktura, která zde dlouhou dobu dobře fungovala. V té době jsme museli hledat nový systém jak organizovat postupové přehlídky.

Vymyslet funkční model není vůbec jednoduché. V tu dobu velmi spontánně vznikla právě zmíněná Rada pro neprofesionální divadlo a snažila se tento zásadní problém vyřešit. Což se jí podařilo a rada funguje do současnosti. Je to na Slovensku jediná funkční organizace zastupující amatérské činoherní divadlo. Existují sice ještě další organizace, ale tato je nejfunkčnější.

A jak funguje slovenské středisko AITA-IATA?

Slovenská sekce organizace AITA-IATA může sdružovat pouze organizace (kolektivních členů), které působí v amatérském nebo autorském divadle na celostátní úrovni, a takových je pět: Národní osvětové centrum, Rada pro neprofesionální divadlo, Amatérská divadelní unie, Křesťanští divadelníci a Dětská dramatická tvo-

řivost. Každá z těchto organizací má jeden hlas a rozhodují o volbě výkonného prezidenta, o tom, který soubor nás bude zastupovat v zahraničí. Jde o občanské sdružení, tedy jako každé může žádat o grant na ministerstvu kultury a z toho se například platí účast zahraničních souborů na Scénické Žatvě, což původně dělalo Národní osvětové centrum. I když se to nezdá, není to zanedbatelný kus práce, na kterou například u vás máte minimálně tři lidi z NIPOS. V Čechách se daří všechny potřebné kroky sladit, protože Lenka Láznovská je prezidentkou české sekce AITA-IATA a zároveň ředitelkou NIPOS a může v rámci své práce agendu této organizace spravovat. Na Slovensku se o tento chod stará občanské sdružení bez stálého pracovníka. Přesto je pozice mezinárodní pozice slovenského amatérského divadla porovnatelná s českým.

Na Scénické Žatvě jsou v programu zařazeny tři zahraniční inscenace, není to mnoho? Nezabírají místo jiným slovenským inscenacím? Neznějí u vás hlasy, které by se dožadovaly omezení zahraniční účasti?

Letos jsou tři soubory, ale v minulých letech bývaly i čtyři. Žádné tlaky na omezení nejsou. Ono je to tak. Máme pět národních přehlídek. V Levoči činoherní, v Tlmačoch mladá divadla, divadla poezie a recitátoři v Kubíně, v Šáli je dětské divadlo a v Rimavské Sobotě dospělí hrající pro děti. Z těchto pěti přehlídek se vybírá a pravidla jsou velmi otevřená. Z jedné přehlídky mohou být vybrány tři inscenace, ale nemusí být vybrána ani jedna, tedy není možné si zastoupení na Scénické Žatvě nárokovat. Inscenace vybírá programová rada. Kdyby bylo potřeba, aby na Žatvě bylo dvacet činoherních inscenací, bylo by jich tu dvacet. Je to pouze na nás, jak rozhodneme, jestli bude přehlídka pětidenní nebo čtyřdenní je pouze na našem rozhodnutí, a pravda i na objemu finančních prostředků, ale principiálně není omezený počet míst, které můžeme obsadit. Takže není možné, aby slovenští ochotníci museli

žárlit na to, že jejich hrací místo zabere nějaký zahraniční soubor. V principu by zde měly být všechny zajímavé inscenace, které v sezóně vznikly.

Samozřejmě se může stát, že se urodilo i něco zajímavého, co neprošlo v postupovém systému až na vrchol. To se může stát, jelikož je divadlo velmi subjektivní věc.

A s tímto systémem všichni souhlasí? Neexistují u vás snahy nějaké skupiny, která by chtěla nastavená pravidla měnit?

Pro příklad uvedu, jak jsme vybírali tento rok. Dostali jsme z celoslovenských přehlídek návrhy na čtrnáct inscenací, z toho jedenáct (a jeden komponovaný program recitátorů) jsme zařadili. Nebyly akceptované pouze dvě z divadelního Kubína. I tak je zde letos z Kubína pět jiných produkcí. Tedy v zásadě všechno, co navrhly poroty národních přehlídek, bylo do programu zařazeno. Ještě se může jednat o návrzích z tematických přehlídek, tedy z přehlídky křesťanského divadla, vesnického divadla nebo divadla s ženskou tematikou. Může se totiž stát, že se na těchto přehlídkách objeví něco výjimečného, co je sice mimo postupové přehlídky, ale byla by škoda o takovou inscenaci na Žatvě přijít.

Samozřejmě, že tento systém zpochybňují, většinou ti, kteří nepostoupili.

Panuje tedy obecná spokojenost s postupovým systémem?

Domnívám se, že ano, a jsme rádi, že postupové přehlídky i v nové podobě uspořádání státu fungují alespoň tak, jak fungují, protože vznikly i kompetenční problémy. Za krajská kola v současné podobě odpovídají vyšší územně správní celky, které spravuje ministerstvo vnitra, národní kola a Žatvu organizuje Národní osvětové centrum, které patří pod ministerstvo kultury. Tedy národní přehlídka nemůže diktovat krajům, aby přehlídky konalo, případně nekonalo. Sice zatím všechno funguje, ale kompetenční spor tu máme a může skrývat budoucí problém.

.....
System zpochybňují většinou ti, kteří nepostoupili.
.....

↑ Scénická žatva – náměstí před Slovenským komorním divadlem Martin | foto: Michal Drtina

↑ Scénická žatva – raňajky v trávě | foto: Michal Drtina

Máme tedy různé problémy, ale že by nějaký soubor omezovaly v práci nebo v možnosti prezentovat se, to jsem nezaznamenal.

Takže tlaky, které by se snažily například o pozitivní diskriminaci činohry na Scénické žatvě nemáte?

Vůbec ne, my pro Žatvu hledáme v sezóně ty nejlepší inscenace. Velmi poctivě se snažíme, aby vše nejlepší, co se v daném roce urodilo, bylo v programu. Žádný boj mezi jednotlivými obory nevedeme. Na programové radě se sejdeme a věcně debatujeme o tom, které inscenace zařadíme. Máme-li dvacet pět návrhů a hráčích míst dvacet, diskutujeme o tom, jaké inscenace vyřadíme. Zatím jsem situaci, kdy by někdo nekompromisně prosazoval činoherní soubor, nebo dětský, nebo zahraniční, nezaznamenal.

Jediný problém, na který si vzpomínám, byl s jedním představením, které šlo z tematické křesťanské přehlídky. Tenkrát jsme však řešili problém, kdy inscenaci režírovali lidé z VŠMU a současně v ní i hráli. Tam jsme se trochu přeli o tom, zda takové divadlo je ještě amatérské, nebo ne.

Takže když se vrátím k fungování Rady pro neprofesionální divadlo. Na půdě tohoto sdružení se podařilo zažehnat všechny problémy, které byly způsobené za vlády Mečiara.

Samozřejmě, kdyby byla vůle zneužít tento systém, bylo by nutné něco řešit. Zatím se, chválabohu, nic takového nestalo.

Já jsem však zaznamenal ze strany manažera festivalu jistou skepsi k fungování této rady?

Možná, že po radě Michal Dítě něco chtěl a nedostalo se mu odezvy, ale to nemohu posoudit, protože se zástupci této organizace v současné pozici spolupracují pouze v programové radě Žatvy. Práce v AITA-IATA mě vyčítá natolik, že v další organizaci pracovat už nestihnu, třebaže jsem Radu pro neprofesionální divadlo zakládal. Ale jinak jsem rád, že existuje. Minimálně proto, že když je třeba vyjádřit důrazný postoj vůči ministerstvu kultury, tak je její hlas slyšitelný a dokáže zvrátit ministerský návrh, který omezuje amatérské hnutí.

Jak je to na Slovensku s finanční podporou státu?

Není zrovna nejlepší. Scénická Žatva musí vystačit se čtvrtinou toho, co má k dispozici váš Jiráskův Hronov. Národní osvětové centrum dostává na přehlídky přímo ze státního rozpočtu, my jako občanské sdružení můžeme žádat pouze v grantovém řízení. Jde tedy o podporu přímou prostřednictvím rozpočtu Národního osvětového centra a nepřímou prostřednictvím grantového systému státu. V předešlých letech podporovalo festival ještě město,

letos nedalo na organizaci festivalu ani korunu, takže budeme muset vyvolat jednání, zda o tento festival vůbec stojí. Přiznám se, že nás tento stav velice zaskočil, protože festival zde má svoji historickou tradici.

Domníváte se, že je festival pro město přínosem? Proč by ho mělo podporovat?

Každá kulturní aktivita městu něco přináší. Jednak peníze, které zde utratíme za nájmy prostor, jednak zde utratí lidé, kteří festival navštíví, ale možná je problém v tom, že město v současnosti podporuje festival profesionálního divadla Dotyky. Historicky sem ale patří tato přehlídka. Začínala zde už v roce 1921.

V tomto kraji odjakživa žilo mnoho osvícených lidí, kteří měli velmi kladný vztah ke kultuře a vzdělanosti. Mnoho divadelních osobností našeho státu pochází právě z tohoto kraje. Podle mého názoru by mělo městu záležet na tom, aby si tradici udrželo.

Ale je možné, že vyhlásíme konkurz na místo konání Divadelní Žatvy a uvidíme, zda se Martin přihlásí.

Jaká je úloha Národního osvětového centra (NOC) ve slovenském amatérském divadle?

Myslím, že je podobná jako v České republice role NIPOS. Zajišťuje metodickou činnost, organizačně

.....
Scénická Žatva musí vystačit se čtvrtinou rozpočtu, který má k dispozici váš Jiráskův Hronov.
 .....

se podílí na národních přehlídkách a na organizaci vzdělávání. V této chvíli je NOC také jedním z kanálů, kterým do slovenského amatérského divadla proudí finance. Mám velkou obavu, že pokud by se toto zařízení zrušilo, přijde amatérské divadlo o podstatný zdroj podpory. A nejde jenom o finance přímo na přehlídky, ale především o finance za zaměstnance, kteří celoročně o amatérské aktivity pečují.

Pokud by byla snaha tuto instituci nahradit nějakým občanským sdružením, tak se obávám, že by peníze, které se nyní vydávají na provoz Národního osvětového centra, zpět do systému nepřišly.

Tedy má vaše NOC a náš NIPOS stále své místo?

Určitě. Já bych byl v hledání něčeho nového velice opatrný. Zatím není ani slovenská ani česká společnost tak daleko, abychom dokázali tyto instituce nahradit jakousi občanskou divadelní správou, jaká funguje například v Německu, Rakousku nebo ve Švýcarsku. Myslím, že bychom hledáním změny v současné době přišli i o to málo, co nyní máme.

Říkám sice málo, ale na druhou stranu je to hrozně moc, protože komunismus ve snaze mít vše pod kontrolou vytvořil systém, který dobře funguje prakticky do dnešní doby. A když to vezmu do důsledku, tak podpora státu je v našich zemích stále vysoká.

Ale jinak, představa, že nebude zmíněná instituce, je možná, ale pouze pokud peníze, které se vynaloží na její provoz, vloží stát do jakýchkoli plynulých toků, které budou k dispozici nezávislé instituci divadelníků, a ne, že to bude jako v Anglii nebo Holandsku, kde nemají nic. Přesto se domnívám, že nás budoucnost přitlačí, protože pokud se stát začne chovat ekonomicky, bude se vliv státu zmenšovat a divadelníci si budou muset život začít organizovat jiným přirozeným způsobem.

Michal Dřtina

Organizování komunity shora se brzy stane přežitkem

Dramaturg a dramatik Michal Ditte v současnosti působí jako projektový manažer festivalu Scénická žatva v Martine a koordinátor soutěže o Cenu za nejlepší autorský text roku. Vystudoval divadelní akademii na Vysoké škole múzických umění v Bratislavě, kde nyní studuje v doktorském studiu. Mimo jiné je dramaturgem nezávislého Divadla Pôtoň. Ve své tvorbě adaptuje známé klasické literární předlohy, ale zabývá se i aktuálními tématy. Jeho hry byly oceněny v různých soutěžích současné slovenské dramatiky a jsou inscenované na mnohých divadelních scénách na Slovensku. Je autem her Kvik Story (2001), Dve slová Belisy Súmračnej... príbeh Evy Luny (2003), Venuša v sieti (2004), Listy zradenej lásky (2004), Wanted: Slnčový kôň (2005), Tri Matrioshki (2006), Šmarhan (2006) Terra Granus (2007), Tajomstvo domu Skuteckých (2009), Nežná (2009), For sale (2010), Psota (2011) a další. O jeho názorech na současné amatérské divadelní dění na postupový systém i postavení amatérského divadla na Slovensku jsme si povídali v rámci festivalu Scénická žatva.

Letošní podtitul Scénické žatvy je „Chce to změnu“. V úvodníku programové brožury uvádíte, že stav neprofesionální divadelní tvorby není vůbec lichotivý a že současný model fungování není udržitelný. Co podle vás nefunguje?

V posledních letech se na poli amatérského divadla udělalo mnoho změn, bohužel žádná nevede k nějakému většímu zapojení souborů do postupového přehlídkového systému. Nové soubory se nevytváří, a pokud ano, tak způsobem, že o nich

nevíme a oni nevědí o nás ani o možnosti zapojit se do nějakého postupového soutěžního systému, o možnosti konfrontovat se s podobnými soubory. Já si myslím, že především nefunguje regionální část tohoto systému.

Myslíte kulturní střediska v regionech?

Ano. Tím, jak kultura na Slovensku postupně degeneruje, tak v kulturních střediscích již nepracují tak kvalifikovaní a erudovaní lidé, jak bylo ještě nedávno zcela běžné. Ale možná je to tím, že se kumu-

lují funkce a lidé nemají na starost jediný obor, ale musí se orientovat v divadle, v hudbě, výtvarném umění, propagaci nebo produkci. Pokud je člověk například výtvarník, tak divadlu nebo poezii až tak nerozumí. Ale především tato střediska již aktivně nevyhledávají amatérské soubory, jejich pracovníci nejedí na žádné postupové přehlídky, takže nemají rozhled jaká je úroveň jinde. Nechci generalizovat, ale všechna střediska obesíláme s pozvánkou na Scénickou žatvu, přijedou pouze jednotlivci, a ještě spíš výjimečně.

To je hlavní nebo jeden z důvodů?

Jeden z důvodů. Také se stává, jak se nyní se soubory systematicky nepracuje, že pokud se objeví nějaký nový soubor a dostane se k hodnocení svého představení, je překvapen, když hodnocení není příznivé. Zdá se jim, že je porota roznesla, dojde ke konfrontaci a není nikdo, kdo by jim ono, z jejich pohledu nepříznivé hodnocení vysvětlil. Potom se stává, že soubor zatrpkne a přistě se již do postupového soutěžního systému nepřihlásí.

Takže se změnil systém kulturních center, který tu byl zavedený?

Změnil se asi stejně jako u vás. Stát – národní centrum – krajská respektive okresní střediska. Nyní fungují, ale zcela odděleně. Jednotlivá osvětová centra pracují samostatně a my na ně nemáme žádný nebo minimální vliv. Přitom využívají jednotlivé postupové soutěže, výtvarné, divadelní i hudební, ale svoje kola berou, jako že jsou to jejich akce, které organizují, a dívají se, když se snažíme nějakým způsobem jejich pořádání ovlivňovat propozicemi.

Máte alespoň nějaký vliv na finance, které na postupový systém dostávají?

Nemáme, protože finance získávají v rámci státního grantového systému. My vydáváme pouze propozice soutěží, které jsou závazné. Získávání peněz je na jednotlivých subjektech. Ty si podávají žádosti o grant společně s celou nezávislou scénou. Neexistuje zvláštní grantový program pro postupové přehlídky. Nejideálnější by bylo, kdyby peníze na tyto soutěže byly součástí rozpočtu Národního osvětového centra, protože bychom dokázali ohlídat, aby se finance dostaly ke všem subjektům, které přehlídky organizují podle našich vydaných propozic. V současné době se stává, že se grant nedostane k organizátorům, kteří se snaží přehlídky připravovat v rámci našich propozic co nejlépe, ale například nedostatečně nebo ledabyle vyplní žádost o grant, nebo se jim žádost vyplnit nechce.

Čím je to způsobené?

Většinou jsou v osvětových střediscích nebo městských kulturních střediscích lidé, kteří ještě nepochopili,

že existuje grantový systém, a nemají chuť se v této oblasti vzdělávat, aby mohli grantový systém plně využívat. Několikrát jsme se pokusili zorganizovat semináře psaní grantů, ale bohužel s minimálním zájmem. Pak je to vidět na při grantovém řízení. Žádosti jsou velice všeobecné a například v určení cílové skupiny se objevuje – široká veřejnost. A když jde o žádost na podporu studentských souborů, tak už jenom takto uvedená cílová skupina je vlastně důvod nepodpořit takový projekt, protože nesplňuje základní kritérium. Unikají veškeré kontexty a grantové komise nemají sílu být radikální a jeden rok udělat to, že podpoří pouze projekty, které jsou napsané správně. Bohužel by se asi stalo, že by se peníze využily v rámci jiného grantového titulu. Pravděpodobně by se také přistě do systému nevrátily.

Takže vaše jediná možnost, jak ovlivňovat krajské přehlídky, jsou vydané propozice?

Ano, ale proti tomuto smyslu jde v zásadě vícesdrojové financování, protože rázem do procesu vstupují peníze z grantu od ministerstva, peníze z kraje a také zřizovatele jednotlivých zařízení. Každý má nějaké podmínky a vyhovět jim je náročné. Chybí snaha všechny tyto aktivity propojovat, nejenom mezi jednotlivými středisky, ale hlavně propojování postupového systému, vzdělávání, řešení kontextů...

Ovlivňujete alespoň složení porot v jednotlivých soutěžích?

Bohužel pouze v některých, protože systémy v jednotlivých oborech jsou velice rozdílné. V roce 2004 jsme vytvořili v rámci divadla dospělých a divadla mladých radikální přerod v systému. V předchozím systému si jednotlivé přehlídky sestavovaly poroty a mohly nominovat do národní přehlídky jednu inscenaci. V současnosti jsme republiku rozdělili na východní a západní část kvůli překrývání termínů jednotlivých krajských kol, vytvořili jsme dvě tříčlenné poroty, kde každá má na starost jednu oblast přehlídek, a ony určují, kdo postoupí do národního kola. Pak je možné, že v jednom roce postoupí z jedné krajské přehlídky čtyři inscenace, což je maximální počet, a z jiné

žádná, protože se zrovna v tom uvedeném roce nic zajímavého na této přehlídce neurodilo. Takže nejde o územní zastoupení, ale pouze o výběr na základě kvality.

Dohoda s ostatními kolegy byla, že pokud se tento systém osvědčí, přistoupí na něj i ostatní obory. Funguje podle mého názoru dobře již skoro deset let a stále se nic nestalo. Jednotlivé obory fungují podle rozdílných propozic, což je dle mého názoru škoda. Náš systém má i další výhody, které se ale bohužel nevyužívají. Jednotná porota nám může porovnávat úroveň krajů a díky tomuto pohledu víme, co divadelníkům v těchto krajích chybí, jakým směrem bychom jim mohli nabízet další vzdělávání. Bohužel ze strany osvětových center je zájem minimální.

Z jakých přehlídek vlastně vybíráte do programu Scénické žatvy?

Vybíráme z přehlídek dospělého divadla v Levoči, divadla mladých v Tlmačoch, divadla dospělých hrajících pro děti v Rimavské Sobote, dětské dramatické tvořivosti v Šáli a Hviezdoslavova Kubína, festivalu poezie. Výběr je tedy tvořen z pěti národních přehlídek, které organizuje Národní osvětové centrum.

Jednotlivá osvětová centra pracují samostatně a my na ně nemáme žádný nebo minimální vliv.

A každá přehlídka je potom na Scénické žatve zastoupena?

Není to pravidlem. Může se stát, že v některém z oborů se neurodí a na Scénické žatve zastoupení není. Nemáme žádnou určující povinnost zařadit do programu nějaký jasně daný počet inscenací z jednotlivých přehlídek. Například letos bylo doporučeno z Kubína několikanásobně víc inscenací, než v jiných letech, a skoro všechny je programová rada zařadila do programu.

Fungujeme v systému doporučení a programová rada, v které jsou zástupci jednotlivých národních přehlídek v diskusi vybírá ty nejlepší a tvůrčí inscenace.

Fungujeme v systému doporučení a programová rada, v které jsou zástupci jednotlivých národních přehlídek, potom v diskusi do programu vybírá ty nejlepší a tvůrčí inscenace vzniklé v daném roce, ale nepřihlíží k zastoupení jednotlivých oborů.

Proč tedy řešíte a ve všech materiálech připomínáte, že Scénická žatva chce změnu?

Protože ani od těch, kteří se účastní postupového systému, necítíme nějaký větší zájem. Zajímají se pouze o podmínky, za kterých budou hrát na národní přehlídce nebo Scénické žatve, ale jestli bude dvojdenní nebo šestidenní, jim je jedno. To, že věci souvisí s celým systémem, s nějakou koncepcí, že je jejich zájem pro další rozvoj potřebný, nevnímají. V této chvíli vše funguje v jakési úřednické poloze. Dodáme propozice, zajistíme přehlídky, soubory přijedou a nic. Já se domnívám, že by činnost takovéto specifické komunity měla fungovat úplně jinak. Diskuse by měla být permanentní. Žijeme ve velmi turbulentní době na to, aby něco mohlo fungovat beze změny dalších dvacet let. Systém je třeba přizpůsobovat současnosti, protože nemůžeme chtít od státu, který se vzhledem k deficitu snaží nedotovat kulturu ve větším rozsahu. Nejde však jenom o finance, ale také o směřování amatérského divadla, o vliv jednotlivých souborů ve svém okolí na ovlivňování kulturního směřování městských nebo regionálních osvětových center. Aby se již zavedené a silné soubory staly jakýmsi hybatelem kulturního života ve svém okolí.

A nejsou tyto soubory nebo jejich členové iniciátory přehlídek, které do postupového systému nepatří?

Většina festivalů, z kterých bylo možné ještě před dvěma lety doporučit představení do výběru na Scénickou žatvu, měla svou tradici vytvořenou díky kulturní politice bývalého režimu. Byl to například festival původní tvorby Palárikova Raková, festival s ženskou tematikou Aničky Jurkovičové, přehlídka vesnických souborů v Třebišove. Jsou to většinou festivaly zaměřené tematicky a nám se stává, že se mnoho souborů objevuje na několika takových přehlídkách. Stávalo se nám tak, že soubory, které neuspěly na krajských přehlídkách, byly navrhované z některé z těchto tematických. Problém je, že tyto tematické přehlídky nebývají soutěžní, vstupují do nich i nezávislé skupiny profesionálů a soubory jsou vybírány s nějakým dramaturgickým záměrem, takže jsme museli přistoupit k tomu, že výběr z těchto přehlídek na Žatvu omezili.

Jaká je vaše spolupráce s radou pro neprofesionální divadlo?

Rada pro neprofesionální divadlo vznikla v roce 2001 jako občanské sdružení, předtím působila od roku 1999 jako scénická iniciativa, která vyprovokovala jednání o změnách přehlídkového systému. To bylo z mého pohledu poslední vzpěť amatérských divadelníků. Podle mého názoru to bylo možné i proto, že tehdy mezi amatérskými divadelníky bylo poměrně hodně lidí, kteří uvažovali koncepčně a ve společenském kontextu. Kdybych měl jmenovat tak například Silvester Laurik, Karol Horvath, Jožo Krasula a mnoho dalších amatérských tvůrců, kteří dali celému činnosti myšlenku a věděli, jakým způsobem směřovat amatérské hnutí, jak jednat s ministerstvem kultury a jakým způsobem vysvětlit navrhované změny, tedy zrušení kategorizací jednotlivých souborů, které připomínalo sportovní systém. Rada měla být jakýmsi styčným bodem mezi amatérským hnutím a Národním osvětovým střediskem nebo ministerstvem kultury. Měla soustředit šíři názorů od amatérských divadelníků a dávat podněty a připomínkovat koncepční změny, ale v průběhu času se vytratil jakýsi

duch amatérského hnutí a v poslední době přežívá pouze formálně. Z mého pohledu není v tomto hnutí člověk nebo více lidí, kteří by se problematice chtěli věnovat naplno. Ale to je potom ona otázka, co je ještě amatérské a co profesionální, protože když chcete něco projektově řídit, potřebujete člověka, který bude práci dělat na plný úvazek. V této chvíli se většina takových lidí soustředí na práci se souborem, jeho prioritním úkolem je vytvořit inscenaci, a o ostatní ať se stará stát, jehož úkolem je vytvářet podmínky.

Myslíte si, že systém v amatérském divadle, který máte na Slovensku a který je podobný tomu v České republice, je životaschopný?

Když na náš festival před lety poprvé přijela Joke Elbers z Holandska a my se bavili, jak to funguje u nás a u nich, tak se velice divila, jak může ten náš systém fungovat. V Holandsku je vše založeno na dobrovolnosti, každý soubor pracuje sám za sebe, ať je to amatérský, nezávislý, nebo profesionální, a je pouze na šikovnosti souboru, zda se na nějaké festivaly, domácí nebo zahraniční, prosadí. Já se domnívám, že časem se takovému modelu nevyhneme, protože tento systém organizování nějaké komunity začne být vnímán jako přežitek. Například nezávislá kultura na Slovensku není řízená shora a už je v ní zapojeno mnohem více lidí než v amatérském dění. Jsou to lidé, kteří tuto práci dělají naplno, věnují se kultuře systémově, vznikají nové iniciativy, které tvoří mnohem více projektů než amatéři.

Obejde se tato nezávislá scéna bez pomoci státu?

To si nemyslím, ale pomoc je zastoupena formou grantů. Činnost těchto nezávislých uskupení je ale úspěšnější v hledání podpory u sponzorů v mezinárodní spolupráci atp.

Myslím si, že časem pravděpodobně dospějeme k takovému řešení. Nedospěje k němu ale Národní osvětové centrum, nebo amatérské hnutí, ale stát, respektive společnost.

Pravda je, že v této chvíli se nedají srovnávat společenské podmínky

na západě a u nás. V těchto zemích je povědomí o kultuře a vztah k ní na mnohem vyšší úrovni. U nás to bude ještě dlouhodobý proces. Iniciativa různých komunit by měla být podle mého názoru tak silná, aby se jim činnost vyplatila a dělali ji na profesionální úrovni.

Co si myslíte, že chybí lepšímu vztahu lidí ke kultuře?

Domnívám se, že to všechno začíná už ve škole, kde se velmi málo využívá aktivní přístup žáků k tvorbě, ať formou divadelní, hudební, nebo výtvarné prezentace žáků. Ono pasivní sledování ne zrovna kvalitních divadelních představení není dobrým přístupem. Nám v osnovách chybí nějaký druh například dramatické tvorby, která by vedla

žáky k sebepoznání, k prezentaci názorů. Vlastně si málo uvědomujeme, že například i manažer se musí umět prezentovat, musí mít dobrou výslovnost, musí umět vyjádřit svůj názor. K tomu může pomoci například vystoupení na jevišti v rámci nějaké dramatické výchovy. Pokud by se nějaký druh dramatické tvorby zavedl do osnov na školách, dalo by se říct, že by mohlo začít bujet podhoubí kulturních lidí. Myslím si, že je to jedna z možností, jak ovlivňovat diváka. Na Slovensku je v současné době velká divácká krize. Diváci jsou ovlivňováni televizí, a pokud chodí do divadla, tak většinou nejdou na inscenaci nebo na téma, ale protože tam hraje nějaká jim známá osobnost z televizního seriálu.

Když vás poslouchám, začínám mít trochu depresi z toho, z toho, co slyším. Neměl byste i něco optimističtějšího na závěr?

Na Slovensku se v posledních dvou letech mluví o tom, že nové větry do divadla přináší nezávislá scéna. Svědčí o tom i fakt, že když se má do zahraničí vybrat něco zajímavého, tak se vybírá z nezávislé scény. Takže jestli optimismus, tak se dívám tímto směrem. Nejenom proto, že tato scéna má již vlastní prostory, že nabízí nejenom divadelní představení, ale i vzdělávání a aktivní mezinárodní spolupráci, která obohacuje naši tvorbu.

Michal Drtina

Změníme pohled na umění ve veřejném prostoru

Aktuální ročník festivalu byl uveden tématem OpenSpirit s podtitulem: „I to, co je na místě, může být v pohybu. Travelling without moving.“ Spojení „duchovní“ otevřenosti a „klidného“ pohybu naznačuje naši snahu o proměnu pohledu na umění ve veřejném prostoru. Chtěli jsme inspirovat k otevřenému vnímání prostoru a času, které posune celý náš festivalový projekt k novým vizím. Předchozí ročníky byly tematicky koncipovány od „recyklace“ přes „manuály k utopii“ a „kultivaci“. Letošní téma naznačilo očekávání, že se naše myšlenky, které jsme zasadili a koncepčně směřovali, zúročí a místo, které se zdá být klidné a bez pohybu, začne žít vlastním životem.

Open Air Program Mezinárodního festivalu Divadlo evropských regionů 2013 přivítal více než 200 divadelních, hudebních a výtvarných produkcí, které zahrnuly nejrozličnější divadelní žánry – činohru, kabarety, improvizace, autorská představení, storytelling, pohádky, loutkové divadlo, chůdařská představení a spoustu dalších. Festival znovu namíchal koktejl tradičního i nového, experimentálního divadla a zaplnil ulice, atria a náměstí performancemi a hudebníky.

A na koho se diváci letos těšili? V hlavním šapitó – v Open stanu v Žižkovských sadech, které se opět staly ústředním Open Air prostorem – jsme se letos dočkali představení Čtyři dohody a následně

↑ UMSKUP – Švédované filmy | foto: Jan Slaviček

↑ Divadlo NaCucky – Doupě | foto: Jan Slavíček

Jaroslava Duška. Zde také vystoupilo již tradičně divadla Vosto5 a DNO. Městské divadlo Zlín představilo variaci na slavné operní téma Carmen – Opera podle Fagi. Soubor Depresivní děti touží po penězích přijel se svým elixírem věčného mládí, s představením Makropulos – Čapek je mrtvý a Marty je kurva! V programu bylo možné vidět vystoupení Geisslers Hofcomodianten nebo Divadlo NaCucky s představením Doupě. Na své

si přišli i milovníci klasických děl, kteří mohli zhlédnout např. Janu Eyrovou olomouckého divadla Tramtarie nebo Romea a Julii v úpravě Divadla NaHraně s Vladimírem Markem v dvojroli chůvy a Lorenza či Bratry Karamazovy Divadla Štěstí.

I my se naším programem připojili k mezinárodnímu charakteru divadelního festivalu, a proto jsme letos uvedli několik zahraničních hostů.

Do Hradce Králové doslova připlul nový cirkus v podání ZIRKMIR z Norska, slovenskou produkci reprezentovalo Divadlo Akadémie Umení, Divadlo Lab z Bratislavy nebo Celkom malé divadlo. Z Velké Británie k nám zamířila divadelní skupina Daniel Hernandez, která po tři dny performovala v ulicích, připravila kabaretní vystoupení a workshop klaunerie. Také se nám podařilo získat loutkoherce Simona T. Ranna (AU/FR) z Philippe Genty Company (FR), který vedl dvoudenní workshop Manipulace. Dále se představily soubory z Francie, Řecka či Nizozemí.

Ani letos jsme se neobešli bez denního hudebního programu. Představila se špička domácí scény i mezinárodní hosté – v rámci turné vystoupí kapela WWW, DJ Mardoša (Tatabojs), indie-folkové duo Kieslowski, Monikino kino – nový projekt filmaře a hudebníka Petra Marka a Moniky Midriakové, Dikolson (Filip Míšek, ex-Khoiba) realizoval živý soundtrack ke klasické grotesce Harolda Lloyda. Závěr festivalu patřil skupině Jana Buriana ml. Kyklos Galaktikos.

Martina Erbošová,
ředitelka Open Air Programu

Den poslední se nachýlil

Prvních deset letních dní je již nenávratně za námi, a tak nezbyvá nic jiného, než se pomalu rozloučit s Open Air Programem.

Jaké že to letos bylo? Pro organizátory občas hektické, náročné a vysilující. Příjemné momenty ale vše vyvažují. Připravit fungující festival není vůbec lehké. Organizátoři v čele s Martinou Erbošovou a Zdeňkem Konečným se toho však ujali s takovou energií, že neúspěch nepřipadal v úvahu. Za to jim patří velký dík. Letos jste tak mohli vidět zhruba 150 inscenací z domácí i zahraniční produkce. Hostující soubory dorazily z Norska, Maďarska nebo třeba Velké Británie.

Během tohoto roku festival zahrnoval dva víkendy, o něco horší to ale bylo s počasím. V průběhu pracovního týdne se trochu rozpršelo a teplota klesla k spíše podzimním hodnotám. Na festivalové atmosféře to ale neubralo, neboť letos už jsou všichni na poněkud zvláštní počasí zvyklí. Skoro by se dalo

říci Vančurovské: „Tento způsob léta zdá se mi poněkud nešťastným.“

Na závěr nezbyvá než popřát organizátorům do příštího ročníku minimálně tolik inovativních a kreativních nápadů, jako měli letos, a stejně tak energie, se kterou se do přípravy Open Air Programu pouštějí.

Děkujeme za velice příjemných deset festivalových dní!

David Kořínek
psáno pro OpenNews, Deník Open Air programu
při mezinárodním festivalu Divadlo evropských regionů v Hradci Králové 2013

↑ Športniki – Gagarin| foto: Jan Slaviček

Film na přání a v přímém přenosu

Martin Dědoch, člen Divadla Tramtarie Olomouc a student KALD pražské DAMU. Miluje divadlo, hudbu, tanec, klobásu, design, svého psa a filmy. Švédované filmy. Člen Umělecké skupiny UMSKUP nám přiblíží projekt „Švédované filmy“, jež je již stálým hostem Open Air Programu Mezinárodního divadelního festivalu Divadlo evropských regionů v Hradci Králové.

Můžeš nám přiblížit uskupení UMSKUP, jež se nám již několikrát v Hradci představilo?

Umělecká skupina UMSKUP je divadelním souborem, ve kterém účinkují především amatéři. Ale v tom co dělají, jsou opravdoví profesionálové. Proto jsem velmi rád, že mám tu čest s nimi účinkovat v jedné z inscenací, která se jmenuje Švédované filmy.

Kolikrát návštěvníci hradeckého festivalu měli možnost UMSKUP navštívit?

Pokud si dobře vzpomínám, tak UMSKUP hraje v Hradci už po tři roky.

Přiblížil bys nám blíž onen projekt Švédované filmy?

Ano, je to improvizovaná per-

formance, při které si diváci sami zvolí film, který chtějí vidět a my jim ho před jejich vlastníma očima natočíme. Má to samozřejmě pár podmínek. Většina lidí, kteří jsou přítomní, musí tento film vidět. Diváci nám dají tři různé nabídky a potom podle voicemtru (hlasitosti potlesku) vybereme, který měl největší úspěch, který ti lidé chtějí vidět.

Za jak dlouho musíte ten film natočit?

Nejdřív diváci vyberou film, poté si vezmeme desetiminutovou pauzičku, ve které rozdělíme role, řekneme si velmi jednoduchý a stručný scénář, podle kterého budeme točit. A potom to samotné filmování je limitováno 45 minutami.

Takže točíte několik scén z filmu, které si vyberou diváci, je to tak?

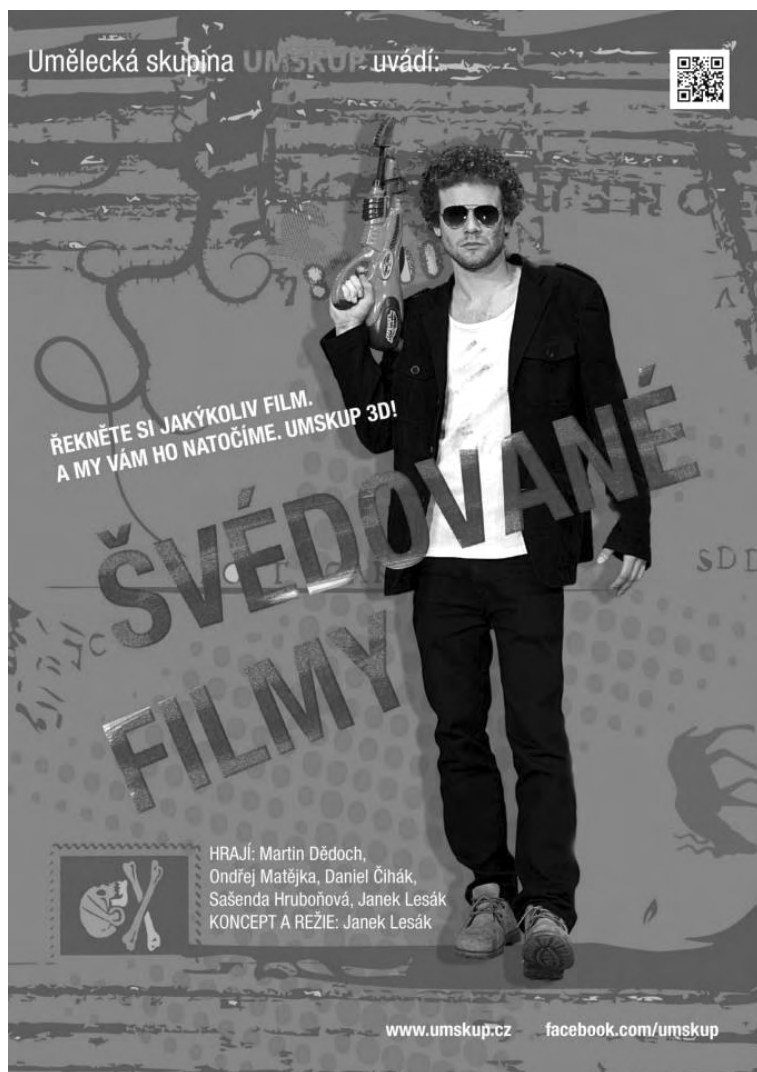
Ano, několika scénami se snažíme obsáhnout celý děj filmu.

A můžou diváci tohle představení zhlédnout i jinde než přímo na představení?

Ano, samozřejmě, kvůli tomu to taky děláme. Diváci mohou výsledný produkt zhlédnout jak na stránkách www.umskup.cz a nebo na facebookovém profilu UMSKUP. Z těch 45 minut je to většinou 8–10 natočených minut.

Kolik vás v tom účinkuje?

Švédované filmy – Janek (režisér) plus čtyři herci.

↑↑ Martin Dědoch na plakátu Švédovaných filmů.

↑ Natáčení Harryho Pottera v HK 2012 (zleva: Martin Dědoch, Ondřej Matějka, Janek Lesák)

foto: FB profil UMSKUP

Režisér je zároveň i kameramanem? Nebo kdo je stojí za kamerou?

Hlava pomazaná je právě Janek Lesák, režisér i kameraman. Je to můj spolužák z KALD na DAMU, obor režie. A točíme to na tu nejlepší techniku, iphone4.

Jaké máte na Švédované filmy ohlasy?

Většinou kladné. Mnohdy se mi nestalo, že by za mnou někdo přišel a řekl: Natočili jste to špatně. Samozřejmě my jsme rádi, když nám diváci připomenou, že jsme na něco během točení zapomněli. Např. chyběla tam ta a ta scéna, která posouvá děj filmu. Ale co si budeme povídat, 45 minut na natočení celovečerního filmu je opravdu málo. Vůbec se interakce s divákem nebojíme. Dokonce je často zapojujeme, například když jsou ve filmu davové scény. Snažíme se, abychom se pobavili jak my, tak diváci.

Stalo se vám někdy, že jste točili nějaký film dvakrát?

Myslím, že Titanic a Pán prstenů se točil dvakrát.

A je to pokaždé jiné? Nejsou tam totožné scény?

Velmi se snažíme ty scény obměňovat, ale některé scény zůstávají.

Jak často Švédované filmy hrájete?

Hráli jsme ze začátku jednou za měsíc nebo dva. Pravidelně v kavárně K4 – kavárně Karlovy univerzity v Praze v Celetné. A taky na hradeckém festivalu.

Uvádíte projekt i v divadlech?

Podle mě to není úplně vhodná platforma pro divadlo, ale v kamenných budovách hrajeme, např. v již zmíněné kavárně.

Existují podobná uskupení v České republice s podobným projektem? Natáčení scének přímo před diváky?

Já myslím, že v tomhle jsou umskupáci naprosto jedineční.

Jana Posníková
studentka ADaV JAMU

Mezinárodní konference Amatérské umění v 21. století

Ve dnech 4. – 6. srpna se v Náchodě konala mezinárodní konference Amatérské umění v 21. století, pořádána Národním informačním a poradenským střediskem pro kulturu NIPOS. Cílem konference bylo představit účastníkům konference oblast amatérského umění v České republice, jeho tradici a význam pro společnost.

↑ Diskuse na Mezinárodní konferenci Amatérské umění v 21. století
foto: Ivo Mičkal

Účastníky konference byli členové evropské organizace Amateo. Dvacet jedna zástupců jednotlivých zemí přijelo na své každoroční výroční zasedání z Belgie, Chorvatska, Dánska, Finska, Irska a Holandska. Českou republiku zastupuje v mezinárodní síti Amateo letošní hostitel, kterým je Národní informační a poradenské středisko pro kulturu NIPOS. Záštitu a finanční podporu akci poskytli Město Náchod, Ministerstvo kultury ČR, Beránek Náchod, a. s., a CDS Náchod.

Místo a termín konání konference byly záměrně vybrány tak, aby umožňovaly účastníkům konference navštívit nedaleký Hronov, kde v této době probíhala prestižní přehlídka amatérského divadla Jiráskův Hronov. Návštěva několika představení umožnila účastníkům nahlédnout do autentického českého amatérského divadelního světa. Součástí programu byla také návštěva Muzea českého amatérského divadla v Miletíně,

kde mohli účastníci zhlédnout unikátní interaktivní expozici amatérského divadelního hnutí.

Konference probíhala od neděle 4. srpna. Při slavnostním zahájení vystoupili starosta města Náchoda Jan Birke a zástupce ministerstva kultury Mgr. Věra Skopová. Ředitelka pořádající organizace NIPOS Mgr. Lenka Lážňovská promluvila o Amatérském umění v České republice, o jeho tradici, současných možnostech, formách a organizaci. Po večeři odjeli účastníci konference na představení do Hronova.

V pondělí 5. srpna probíhaly nejdůležitější prezentace a diskuse. Jindřiška Gregoriniová z NIPOSu vystoupila s příspěvkem na téma Prezentace výsledků pětiletého výzkumu Význam vybraných dětských uměleckých aktivit pro utváření osobnosti dítěte ve věku povinné školní docházky. Amatérské umění a společnost bylo námětem vystoupení Ludka Richtera. Roman

Černík a Lenka Hodoušová promluvili o důležitosti amatérského umění z pohledu komunitního života. Michaela Přílepková referovala o akci Týden uměleckého vzdělávání a amatérské tvorby pořádané v květnu 2013 NIPOSem. Ředitel svitavského kulturního centra Petr Mohr hovořil o koncepci jejich kulturního zařízení jako místa zaměřeného na podporu amatérského umění. O tradici náchodského festivalu Prima sezóna promluvil Jindřich Míka. Po návštěvě Muzea českého amatérského divadla v Miletíně následovala další návštěva hronovského divadelního svátku.

V úterý 6. srpna pokračovala vystoupení jednotlivých řečníků. O Databázi českého amatérského divadla promluvil Karel Tomas z NIPOSu. Profesor Hamish Fyfe vystoupil s příspěvkem o „nové kreativě“ v amatérském umění.

Konference přinesla řadu podnětných diskusí k tématu amatérské tvorby v jejím širokém záběru aktivit od každodenních jednoduchých zájmových činností pro radost až po vysoce specializovanou amatérskou tvorbu, stojící často na pomezí amatérského a profesionálního umění. Účastníci konference měli vzácnou možnost nahlédnout do kulturních aktivit navštíveného regionu a spojit pobyt s návštěvou špičkové přehlídky amatérského divadla v Hronově. Doplnění teoretických přednášek aktuálními zážitky z regionu Náchoda a Hronova bylo účastníky přijímáno jako významné obohacení letošního výročního zasedání evropské organizace Amateo.

Návštěva několika představení Jiráskova Hronova umožnila účastníkům nahlédnout do autentického českého amatérského divadelního světa.

-red-

Amatérské umění a společnost

Příspěvek Ludka Richtra na mezinárodní konferenci Amatérské umění v 21. století, která se konala ve dnech 4.–6. srpna v Náchodě.

Euroamerická společnost je materiálně dosti bohatá, zaměřená na konzum, a značně komercializovaná je v ní i sám smysl života jedince.

Amatéri a profesionálové

Každé umění začínalo bezpochyby jako cosi, čím se bavili, těšili (někdy i utěšovali), povzbuzovali a posilovali lidé, kteří se živilí něčím úplně jiným: namalovali v jeskyni mamuty nebo králíky a nazítří je šli ulovit, zatančili si u ohně a druhý den šli štípat pazourek, předvedli, jak pajdá sousední náčelník, a šli sbírat semínka obilnin, zazpívali si a vrhli se do boje, vytvořili sochu Věstonické venuše a... Prostě amatéri.

Teprve pak někdo zjistil, že když si udělá barevnější trásně na sukni a bude vyskakovat výš než ostatní, mohl by dostat kus z mamuta a placku chleba i bez lovu a sbírání a ještě tak získat víc času a příležitostí své dovednosti zdokonalovat. A šaman že by mohl předzpěvovat a dostal by ještě větší kus. A středověký kejklíř že by na hradě mohl za své drnkání dostat i pár hltů vína... Tak vznikli profesionálové.

Ale ti ostatní si stejně tančili, zpívali a předváděli sousedovu ženu nebo příběh o narození Ježíše Krista – jen tak, pro radost svou i ostatních. Zůstali amatéry.

Profesionální kejklíře viděla většina z nich jen jednou za rok o pouti a profesionální obrazy či sochy nejvýš v kostele při mši. Dnes zmáčkeme knoflík a můžeme vidět ty nejlepší herce, hudebníky, zpěváky i tanečníky z celého světa. Můžeme zajít, zajet či zaletět do galerie v Praze, Vídni, Madridu či New Yorku. Můžeme si dopřát hojnost uměleckých zážitků nejvyšší profesionální kvality.

A přesto pořád někdo dělá umění amatérsky – jen tak, zadarmo a bez příslušného profesního vzdělání a podmínek. Proč – když se určitě těm nejlepším nevyrovná? Proč ztrácí čas, síly, ba i peníze? A proč to společnost trpí, ty vyvinutější dokonce podporují? Čemu to slouží, jak to pomáhá dnešní společnosti lépe žít?

Doba

K tomu si nejdřív musíme říci, v jaké společnosti to dnes žijeme – alespoň my v Evropě. V čem se současná společnost začátku 21. století liší od minulosti. A jak to mění podmínky existence umění, najmě toho amatérského.

Nejsem z těch, kteří soudí, že žijeme v naprosto jedinečné době, jaká tu ještě nebyla – každá přítomnost

si namlouvá, že je jedinečná, úplně jiná než všechny předchozí. Ale to hlavní, z čeho umění vychází a k čemu směřuje – lidská psychika – se nemění ze dne na den ani z roku na rok. Mění se však vnější kontext společenského života – a tím i podmínky a funkce amatérského umění a vztah společnosti k němu: některé funkce nabyly na důležitosti, jiné zeslábly.

Euroamerická společnost je materiálně dosti bohatá, zaměřená na konzum, a značně komercializovaná je v ní i sám smysl života jedince i společnosti celé: hlavním měřítkem úspěchu jsou peníze, v národním měřítku pak růst HDP.

V Náchodě, Berlíně, Varšavě, Londýně i Madridu jsou nám dostupné – byť v odstupňované míře – stejné potraviny, šaty, automobily, elektronika, ale i stejní špičkoví zpěváci (živě či ze záznamů), stejní herci, filmy, tanečníci a mnohé další kulturní požitky. Žijeme v době globalizované, kdy vše je všude – a všude stejné.

Ve všech jmenovaných (i nejmenovaných) městech jsou stejné Mac Donaldy, Hornbachy, Kauflandy, KFC, HM... a všichni chodí ve víceméně stejných džínách, jedí stejné hamburgry, poslouchají stejné hity a celá ta obrovská pestrost statisíců výrobků je vlastně uniformní.

Všichni mohou mít tentýž svetr, tytéž boty a vidět tytéž hvězdy showbusinessu, neboť vše se vyrábí taková sériově a je masově dostupné – včetně zábavy a umění.

U většiny z oněch výrobků se arcit' nedopátráme původu surovin, zpracování, balení..., natož konkrétních lidí, kterým prošly rukama. A i ten Tom Jones či Lady Gaga, na něž si nemůžeme sáhnout, jsou vlastně jen anonymní produkty zábavního průmyslu.

Naše práce je většinou jen dílkem v jakémsi procesu, kolečkem v čemsi, čeho nedohlédáme, co vlastně není naše dílo a u čeho mnohdy ani nevíme, čemu to slouží, natož abychom na to měli vliv. Podobně s lidmi: potkáme jich denně stovky a tisíce – jsou nám neznámí, lhostejní, cizí: jacísi zákazníci, jacísi prodejci, jacísi dodavatelé, jacísi diváci či posluchači... Odcizení, které zpodobil už Kafka, nepolevilo. Naopak.

Podtrženo a sečteno: naše společnost je poněkud odlidštěná, dehumanizovaná.

↑ Luděk Richter | foto: Ivo Mičkal

A najednou uvidíte na rohu plakát nebo dostanete pozvánku, z níž se dozvíte, že váš soused bude hrát v neděli v místní hospodě (zadarmo, jen tak pro radost) Hamleta. A nebude ho hrát tak, jak by ho hrálo místní městské divadlo ve snaze naplnit alespoň šestkrát za sezónu sál pro 800 diváků, ale tak, jak ho vidí on, jak baví jeho, divadelním stylem, který má rád... – protože proč by to jinak dělal, když ho to neživí? Není to živá voda?

Pravda: nebude to tak dokonalé jako v televizi – ale zato jedinečné, konkrétní, zcela osobní, neanonymní, neglobalizované, nekomerční, neodcizené, neuniforbní, nesériové a nemasové.

Vnější funkce umění vůči vnímání

Vnější funkce umění jsou obecně známy. Každé – amatérské i profesionální – umění nabízí společnosti řadu věcí:

- prožitok krásna, estetické libosti,
- racionální, smyslové i emotivní poznání a sebe-poznávání,
- výchovné působení na názory, postoje či jednání prostřednictvím poznání hodnot,
- utváření společenského vědomí a sjednocování vědomí o společných hodnotách, zejména mravních,
- oddech, rozptýlení, vytržení z každodennosti.

Čím nenahraditelným přispívají k těmto vnějším funkcím amatérští umělci? Co navíc či odlišného, specifického přinášejí, aby měla společnost důvod je podporovat?

Především nemalou měrou kvantitativně rozmnožují kulturně umělecké hodnoty a přinášejí umění i tam, kam by se v živé, autentické podobě mnohdy nedostalo vůbec, nebo jen velmi zřídka. Amatérské umění je základem místní a regionální kultury, její podstatou.

Svou činností budují amatéři společenskou soudržnost v místě působení – vytvářejí a utužují občanskou společnost, soudržnost lidí v místě a s místem. Vytvářejí či pomáhají vytvářet místní společenství, pozitivní vnímání příslušnosti k místu, komunitě, společnosti.

Tím, že si amatérští tvůrci přinášejí ze svého „civilního“ profesního i lidského života specifické znalosti, zkušenosti, dovednosti i myšlení, a také díky tomu, že nejsou finančně závislí na komerční prodejnosti své tvorby, okruh jejich témat, přístup k nim i formy zpracování mohou být odlišné a inspirativní pro celou společnost: amatéři přinášejí a prohlubují řadu otázek, které profesionální umění z různých důvodů opomíjí.

Amatérské umění má šanci nabídnout společnosti věrnější reflexi – neboť nemá zapotřebí za každou cenu se líbit a tedy prodat a zároveň je více spjata s realitou konkrétního místa či kraje.

Svou činností amatéři znovu a znovu připomínají fakt, že umění a tvorba nejsou jakési odcizené produkty výlučných specialistů, ale přirozená potřeba a součást života každého člověka.

.....
Amatérské umění má šanci nabídnout společnosti věrnější reflexi.
 .....

A bylo již naznačeno, že amatérští umělci díky svým specifickým v mnoha směrech lépe vyvažují specifické bolesti dnešní doby:

- Nemají žádný důvod nadbíhat komerčnímu konзумu.
- Tvoří a svou tvorbu nejčastěji uplatňují v místě svého působení či na vybraných, něčím jim blízkých lokalitách, nikoli v globálním měřítku a jejich diváci je také jako lokální, specifické, své vnímají.
- Diváci je mnohdy i osobně znají, nebo o nich mají alespoň povědomí a namísto anonymity tak nastupuje mnohdy až osobní vztah a důvěra.
- Okruh jejich diváků je vždy užší a konkrétnější, amatéři nemají důvod chtít se zalíbit miliónům diváků na celém světě a mohou proto tvořit bez sebemenší uniformity, svobodně, jedinečně, originálně.
- Masového šíření svých děl zpravidla nemohou dosáhnout, i kdyby chtěli, a vzhledem k tomu, že jejich prioritou nebývá zajištění provozu, nemají ani důvod k sériové výrobě umění.
- Jejich tvorba je od prvního do posledního bodu plně v jejich rukou a míra jejich ztotožnění s dílem se stává jednou z jeho hodnot; odcizení tu nemá místa.

.....
Amatérská tvorba je cestou k uvědomování si, poznávání a formulaci problémů světa.
 .....

Zkrátka: jestliže člověk v současné masově globalizované společnosti hledá svou individuální a kolektivní identitu a zároveň se potřebuje zařadit mezi sobě podobné, pak právě amatérsky provozované umění mu to umožňuje, ať už jako tvůrce, nebo jako vnímátele – divákovi či posluchači. Masovost a uniformnost současného světa vede k potřebě hledání nových, jedinečných, často nonkonformních pohledů na svět – a amatérské umění má všechny předpoklady právě takováto řešení nabízet. Jedinečnost s konkrétním člověkem či skupinou spjaté tvorby pak přináší nekonečnou různost témat, žánrů, přístupů, forem...

Vnitřní funkce amatérského umění

To vše nabízí amatérské umění společnosti svými vnějšími uměleckými produkty.

Ale pak jsou tu ještě funkce vnitřní – to, co přináší amatérská umělecká činnost jejím aktérům, tvůrcům.

Jen jim? Zkusím doložit, že nejen jim.

Začnu tím nejbanálnějším – a přece nezanedbatelným: amatérská umělecká tvorba znamená pro své tvůrce smysluplný a zdravý způsob trávení volného času a nalézání, obohacování či posilování smyslu života. Jistě to není první ani hlavní cíl amatérské tvorby; ale nemusíme si zastírat, že řada zejména mladých lidí propadá drogám či alkoholu i proto, že nenalezla

žádný smysl života a východisko z nudy, neví, co se sebou, životem, volným časem...

Umění je specifický a nenahraditelný způsob komunikace s komunitou či společností kolem nás. Pěstování i konzumace amatérského umění a sdružování se kolem něj je způsobem individuální a skupinové sebeidentifikace – nalézání sebe sama a cesty k společnosti, tedy socializace účastníků.

Jak silný prvek občanské společenské aktivity v sobě amatérské umění nese, jsme mohli u nás vidět během sametové revoluce, kdy se řada amatérských divadelníků po celé zemi postavila do čela občanského hnutí proti totalitě a později i do čela měst jako starostové či jiní významní činitelé.

Amatérští tvůrce nejenom že v heroinovém či alkoholovém opojení/rauši neruší sochy v parku a veřejné zdravotnictví, ale dokonce se vzdělávají, kultivují a tou nejpřirozenější (protože dobrovolnou a aktivní) formou procházejí procesem osobnostní výchovy uměním a k umění. Učí se tak být dobrými diváky, posluchači či čtenáři, ale také citlivými lidmi, partnery, spolupracovníky, spoluobčany...

Amatérská tvorba je cestou k uvědomování si, poznávání a formulaci problémů světa, jeho kladných i záporných stránek, způsobem kultivace sebe i společnosti.

Rozvoj tvořivosti amatérských umělců (a s nimi i konzumentů jejich umění) je další z vnitřních funkcí amatérské tvorby, která se pak promítá nejen do atmosféry celé společnosti, ale i do společensko-politické a ekonomické výkonnosti takto vybavených lidí – tedy do těch sfér, které jsou politiky a médií (alespoň u nás) považovány za nejdůležitější.

Jsou vnitřní funkce amatérské činnosti pro společnost méně významné či dokonce bezcenné?

Záleží na tom, jaké má společnost cíle.

Dokonce i je-li jejím hlavním (pro mne pochybným) cílem společnosti výše HDP, má amatérské umění svůj velký význam – jakkoli těžko vyčíslitelný, neboť nepřímý.

A je-li jedním z hlavních cílů společnosti spokojenost a štěstí lidí, nelze o společenském významu amatérského umění pochybovat. Co chceme od života víc než pocit štěstí, smyslu vlastního bytí a radosti ze srozumění s ostatními? Právě to umění nabízí. Tím spíš, neprovozujeme-li ho člověk proto, aby se jím uživil, ale pro „pouhou“ radost z jeho tvorby a produkce – jako amatér.

Nejde-li nějaké společnosti o štěstí jejích občanů – lidí, kteří ji tvoří –, míří k společenské sebevraždě.

Luděk Richter

Co mi přinesla Velká Lhota

aneb obnova lidových tradic na Vysočině

„Ve Velké Lhotě je buď velká zima, anebo velký vedro. Ale každou noc támhle nad věží svítí Velký vůz!“ Touto větou jsem se prezentovala při „závěrečné zkoušce z Velkolhotectví“ v závěru představení. Každý z nás měl říct něco od srdce. A opravdu. Byla jsem v té malé vesničce celkem třikrát a můžu říct, že jsem si k ní vytvořila takřikající vřelý vztah. Je mi nátura místních lidí blízká, protože moje maminka se narodila v Dačicích a vyrůstala v Telči, což je jen pár kilometrů odtud? Nebo mi jen mimořádně sedl místní vzduch či mě oslovily dva evangelické kostely dívající se na sebe před úzkou silnicí, která se vine do kopce a jen tak mimochodem púlí vesnici? Nevím. Jisté však je, že mám silné zážitky a z každého výjezdu je na co vzpomínat.

Ojedinělá divadelní událost, která vznikla ve spolupráci **divadla KočéBR s Janáčkovou akademií múzických umění**, navazuje na předchozí ve Velké Lhotě již uvedené inscenace (Svatba na Velkolhotecku, Velkolhotecká lípa, Velkolhotecké pašije, Kterak se lhotecký rodák František Macků...).

Okrajově, stejně jako v minulých letech, tematizuje a zpracovává lokální zvyky a obyčeje, avšak letos se program celé akce značně rozrostl o přítomnost zahraničních studentů divadelních škol (ze Španělska, Turecka a Finska), kteří ve Velké Lhotě mají pojednat rovněž o svých domovinách a lidových zvycích, a to ve třech krátkých divadelních inscenacích (Velkolhotecký otvírák, Hazivat & Karagöz, Mi abuela Pilar / Moje babička Pilar). Zakončení celého projektu pak představuje inscenace s všeříkajícím názvem „Velkolhotecká škola aneb kterak cizinci Velkou Lhotu poznávali, studenti divadelní jim to překládali, zkušené divadelníci, ty staré páky, jim k tomu přitakávali a velkolhotečtí obyvatelé mnohé očekávali“. Vše v režii Vítězslava Větrovce.

Předlohy jednotlivých inscenací představují zejména rozhovory a autorské texty zahraničních divadelních studentů, rozhovory s velkolhoteckými obyvateli, panem učitelem Františkem Havlíkem (který ve Velké Lhotě učil v letech

↑ Představení Velkolhotecká škola... – učitelé vs. žáci | foto: kocebr.ic.cz

1956–1986), školní kroniky z Velké Lhoty (první polovina 20. století), zkušenosti herců a studentů zažité během letošních i dřívějších výjezdů do Velké Lhoty aj.

Je nás asi dvanáct herců, přičemž polovina z nich představuje učitele, druhá půlka hraje žáky. Uprostřed návsi stojí stůl, kolem něj židle – to je naše působiště. Hrát na kruhovém modelu jeviště je pro mě úplně nová zkušenost, taky naše mluvené slovo, přes které povětšinou hraje tahací harmonika, se musí pilovat. Hrajeme místnímu obyvatelstvu, jak vypadaly první vyučovací hodiny v jejich škole, snažíme se vystih-

nout všechny charaktery učitelů i charakteristiky doby, kterou během 45 minut proplouváme od 18. století až do současnosti. Při představení se válčí, zpívá, tančí, učí a cvičí, avšak všichni z toho vychází bez zranění. Diváci se až překvapivě zapojují, pokřikují na nás, bedlivě sledují a opravují nás. Požitek z tohoto představení, které se už nikdy nebude opakovat, je jedinečný!

O Velikonocích, to byl můj první výjezd do Velké Lhoty, jsme si to štrádovali ze Studené přes les (asi šest kilometrů) v balerínách s kufry na kolečkách. To by ještě šlo, ale ono nám nasněžilo! A ne-

Akce tematizuje a zpracovává lokální zvyky a obyčeje.

↑ Představení Velkolhotecká škola... – v detailu studenti ateliéru Divadlo a výchova JAMU | foto: kocebr.ic.cz

bylo to jen půl metru. Vysočina nás krutě uvítala. Na faře se topilo uhlím, avšak velký zmrzlý barák se k nám nezachoval moc vřele. Zato místní obyvatelstvo nám dalo co proto! Hned na první návštěvě u pana Brychty, který nám podal mnohé informace o panu profesoru Havlíkovi, nás uvítala jeho žena s úsměvem na tváři a domácí slivovicí. Nesměli jsme odejít, dokud nebyla láhev vypitá. Do toho nás krmila lančmítem, chlebičky, jednohubkami, koláčem, jiným druhem koláče... Zkrátka u Brychtů se ohřívalo jedna báseň.

Na druhém výjezdu byla už zase všechna pole obsypaná pampeliškami, v místní hospodě se ale dále seznamovalo a připíjelo – po tureckém způsobu, po španělském, nakonec i finsky –, že nás to všechny navěky stmelilo.

No a poslední výjezd s grandiózním finále? Nezapomenutelný. Týden dřiny a zkoušení na násvi při 32 stupních Celsia sice nebylo příliš rozumné, ale komu je co do rozumu, když se hraje divadlo! Výsledek stál za to.

My, staré páky herecké, kůže opálené, slivovicí ztužené, jim to zase příští rok přijedeme ukázat!

Gabriela Veselá
studentka ADaV JAMU

↑↑ Představení Velkolhotecká škola... – celkový pohled na scénu
↑ Nahlédnutí do zkoušky k představení Velkolhotecká škola...
foto: kocebr.ic.cz

Offroad outdoor site-specific Kytice

Jízda do oblak na labuti, kolotoč, který vám po dotočení předpověděl budoucnost, střelnice, kde jste si mohli vystřelit růži nebo stánek, v kterém vám za desetikorunu vykouzlili cukrovou vatu. A kdo si atrakce užil, byl dvěma světskými komedianty vypraven na dobrodružnou cestu za baladami K. J. Erbena. To vše jste si mohli užít předposlední zářijový večer v Kladně.

V e-mailovém newsletteru Amatérské scény, který je každý čtvrtek rozesílán, mě zaujala nabídka na večerní procházku houštinami a lesními cestami v okolí přírodního divadla ve Švermově, na kterou zvaly kladenské soubory V.A.D. a ANTHITHEATR.

Vlastně mě nejvíc nalákalo to, co bylo napsáno v pozvánce. Zvat totiž na akci, kterou ani jedno z divadel nepořádá, pouze vám oznamuje, že se v okolí náhodně budou vyskytovat jejich členové, ale pokud se rozhodnete přijít, máte být vybaveni pevnou kotníkovou trekingovou goretexovou obuví, celotělním prodyšným oděvem, kartičkou pojištění, potvrzením lékaře o dobrém zdravotním stavu, toaletním papírem, sadou pro přežití v přírodě a především dobrou baterkou nebo svítilnou, protože osvětlovači v okolí prý ani náhodou nebudou. Silné lákadlo, nemyslíte?

Takže jsem v sobotu 21. září dorazil k hospodě U Pelců. Jak bývá mým zvykem, s fotoaparátem. Jelikož se po osmé hodině večerní v tomto ročním období již velice rychle stmívá, dal jsem na doporučení, přidal do kapsy baterku a na rameno svítilnu.

Po příjezdu k hospodě mě uvítala tlumená hudba, pouťové atrakce a několik málo návštěvníků. Měl jsem tak možnost si v klidu vychutnat nejenom cukrovou vatu, ale i jedinečnou projížďku v labuti (dvakrát za sebou, obdivuji lidský motor, který ji poháněl). Poté jsem se u světských, kteří rozdávali instrukce a vybírali vstupné, přidal ke dvěma jiným cestovatelům za Erbenovou Kyticí. Procházka byla značena fáborky, částmi lidského těla a vedla kolem dvanácti stanovišť, na kterých bylo třeba splnit úkol a podle instalací, úryvků z textu, nebo zahraničních ukázek poznat patřičnou baladu. Kromě Věstkyně, která se stala pouhým ukazatelem cesty, byly zastoupeny všechny.

Kdo prošel náročným terénem, byl opět světskými, a po patřičném komentáři odevzdaného záznamu úspěšně či neúspěšně poznaných balad, odměněn panákem kořalky nad useknutou hlavou Dory.

Bohužel jsem již neabsolvoval slíbený rozbor v hospodě U Pelců, ale v každém případě musím poděkovat těm, jejichž náhodné setkání v lese mi umožnilo užít si příjemnou večerní procházku, přiznat si, že mnohé balady si už ani náhodou nepamatuji a následně si ji přibalit do batohu na cestu vlakem do Ostravy.

Kdo prošel celou trasu byl světskými odměněn panákem kořalky nad useklou hlavou Dory.

↑ V.A.D. a ANTHITHEATR Kladno – Kytice
foto: Michal Drtina

Kytice

původně vydaná pod názvem Kytice z pověstí národních, je jedno ze stěžejních děl Karla Jaromíra Erbena, které ovlivnilo mnoho umělců. Je to jediná sbírka básní, kterou vydal. Sběrka vyšla poprvé roku 1853 a obsahovala 12 básní; druhé vydání z roku 1861 bylo rozšířeno o baladu Lilie (a také oddíl Písně). Třetí vydání vyšlo sice až po autorově smrti roku 1871, ale bylo jím ještě připraveno. Zde je vypuštěn oddíl Písně.

Sběrku tvoří balady (ačkoli sám Erben toto slovo nepoužívá); básník vychází z lidové (slovanské) tradice. V tomto ohledu je Kytice typickou sbírkou ohlasovou a projevem folkloristicky orientovaného romantismu. K jednotlivým básním jsou připojeny poznámky (Po-

znamenání) obsahující údaje o původu či o jinoslávanských variantách.

Časoprostor básní je neurčitý, symbolický (les, chalupa, jezero); čas je cyklický.

Kytice obsahuje 13 básní z toho 11 balad (kromě 1. a 13. které se žánrově i obsahově předchozím číslicům vymyká): Kytice, Poklad, Svatební košile, Polednice, Zlatý kolovrat, Štědrý den, Holoubek, Záhořovo lože, Vodník, Vrba, Lilie, Dceřina kletba, Věštkyňe.

zdroj Wikipedia

OpenSpirit 2013

foto: Jan Slaviček

↑↑↑ Příliv a odliv – Antonie
↑↑ Macbeth – Divadlo koňa a motora
↑ Princezna T – Oldstars

↑↑↑ Králíček – KALD DAMU 2. ročník
↑↑ Mrtvé duše – KALD DAMU 4. ročník a Matija Solce
↑ Úředníčunina – Divadlo Tři

Čím vám poslouží web Amatérské scény?

- pozvěte diváky na své představení, запиšte svou akci do kalendária
- seznamte čtenáře se svým souborem a jeho aktivitami
- vyhledejte si zajímavou tvůrčí dílnu, vzdělávací seminář
- stáhněte si propozice přehlídek a festivalů
- objednejte si pravidelné zasílání zpráv e-mailem
- prolistujte si tištěnou AS v elektronické podobě
- diskutujte, doporučujte
- prohlédněte si kalendář událostí/akcí
- objednejte si týdenní newsletter e-mailem

www.amaterskascena.cz

Objednávka časopisu

Objednávku můžete učinit:

- na www.amaterskascena.cz
- e-mailem na adiservis@seznam.cz
- telefonicky – tel. 241 484 521

Předplatné a distribuci zajišťuje firma ADISERVIS, s. r. o., www.adiservis.cz

Objednáním předplatného podporujete vydávání tohoto časopisu. Děkujeme vám.

Starší čísla získáte také prostřednictvím stránek www.nipos-mk.cz.

V sekci „Naše časopisy“ si můžete objednat starší čísla Amatérské scény.

K ceně časopisu je nutné připočítat 20 Kč za poštovné. Platí do vyprodání zásob.